

Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou pre územie MAS Zemplín pod Vihorlatom Aktualizácia

MIESTNA AKČNÁ SKUPINA ZEMPLÍN POD VIHORLATOM, O.Z.



Abstrakt

Verzia č.3 sa vypracovala v nadväznosti na pridelenú dodatočnú alokáciu v zmysle kapitoly 6.4 Systému riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014-2020. Verzia č.3 bola schválený najvyšším orgánom MAS dňa 12.10.2022.

Miestna akčná skupina Zemplín pod Vihorlatom je verejno-súkromné partnerstvo, ktorého cieľom je podpora trvalo udržateľného rozvoja celého územia, predovšetkým však aktivít realizovaných v prospech obcí, neziskových organizácií, malých a stredných podnikateľov a iných subjektov a občanov pôsobiacich na území MAS s ohľadom na ochranu prírody a krajiny. Za týmto účelom MAS Zemplín pod Vihorlatom spracovala túto Stratégiu miestneho rozvoja vedeného komunitou.

Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom sa nachádza v severovýchodnej časti Košického samosprávneho kraja na Schengenskej hranici s Ukrajinou. Ako najväčšie problémy boli miestnymi aktérmi identifikované najmä nedostatok pracovných príležitostí a s tým spojený odchod kvalifikovaných, najmä mladých ľudí mimo región, nedostatočná občianska vybavenosť a nízka miera spolupráce a zapájania obyvateľov do diania v obciach.

Stratégia na tieto identifikované problémy reaguje zadanými prioritami, špecifickými cieľmi a opatreniami, ktorých naplnením by mal byť dosiahnutý do roku 2025 strategický cieľ, ktorým je zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj územia MAS Zemplín pod Vihorlatom prostredníctvom využitia ľudského, materiálneho, prírodného a ekonomického potenciálu územia tak, aby to prispelo k zvýšeniu kvality života jeho obyvateľov a zvráteniu trendu odchodu obyvateľov mimo región.

Prierezovo stratégia dáva akcent na udržanie a zlepšovanie kvality životného prostredia a kultúrneho dedičstva, pričom podstatným aspektom sú inovácie v podporovaných oblastiach – poľnohospodárstve a priemysle ako aj v službách najmä v oblasti cestovného ruchu. Prierezovou je aj oblasť využívania obnoviteľných zdrojov energie a rozvíjanie udržateľnej mobility, ktoré reflektuje na záujem o vyznačovanie cyklotrás a zlepšovanie podmienok pre využívanie verejnej osobnej dopravy.

Zástupcovia jednotlivých sektorov boli zapojení do budovania partnerstva aj do celého procesu prípravy stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou. Stratégia CLLD je výsledkom vzájomnej spolupráce aktérov pôsobiacich na území MAS, ktorá prispela aj k vytvoreniu pocitu vlastníctva stratégie všetkými zúčastnenými. Dôkazom úspešnosti tohto participatívneho

prístupu je fungujúce partnerstvo, ktoré je schopné po príprave stratégie združiť finančné prostriedky a zmobilizovať zástupcov jednotlivých sektorov na realizáciu projektov v regióne.

Obsah

1. Základné informácie o MAS	8
1.1 Identifikačné údaje MAS	8
1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje.....	8
2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD	10
2.1 Vznik a história partnerstva	10
2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD	11
3. Analytický rámec.....	14
3.1 Analýza zdrojov územia	14
3.1.1 Všeobecná charakteristika územia	14
3.1.2 Prírodné zdroje	19
3.1.3 Ľudské zdroje.....	31
3.1.4 Spoločenské, inštitucionálne, kultúrne a historické zdroje.....	37
3.1.5 Technická infraštruktúra a materiálne zdroje	42
3.1.6 Ekonomické zdroje	46
3.2 SWOT analýza	57
3.3 Identifikácia potrieb	63
4. Strategický rámec.....	65
4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa.....	65
4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení.....	65
4.3 Súhrnná tabuľka strategického rámca	74
4.4 Integrované znaky stratégie CLLD.....	76
4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD	77
5. Implementačný rámec.....	81
5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu.....	81
5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS	81
5.1.2 Implementačný proces	86
5.2 Akčný plán.....	99
5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD	140
5.3.1 Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD	140
5.3.2 Monitorovacie ukazovatele	145
6. Finančný rámec	153
6.1 Financovanie stratégie CLLD	153

6.2	Finančný plán pre opatrenia	155
7.	Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť	158
7.1	Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia	158
7.2	Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	158
7.3	Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP	162
7.4	Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD	163
7.4.1	Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať	163
7.4.2	Synergie a komplementarity	164
7.5	Popis multiplikačných efektov	166
	Zoznam príloh	168

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1	Identifikačné údaje MAS	8
Tabuľka 2	Štruktúra pôdneho fondu v roku 2014	20
Tabuľka 3	Maloplošné chránené územia	26
Tabuľka 4	Chránené stromy na území MAS Zemplín pod Vihorlatom	29
Tabuľka 5	Prehľad lokalít zaradených do REZ – časť A	30
Tabuľka 6	Štruktúra obyvateľstva podľa veku v roku 2014	31
Tabuľka 7	Vývoj počtu obyvateľov trvalo bývajúcich	32
Tabuľka 8	Pohyb obyvateľstva v rokoch 2010-2014	33
Tabuľka 9	Podiel obyvateľov vybraných obcí územia žijúcich v rómskych osídleniach	35
Tabuľka 10	Obyvateľstvo podľa najvyššieho stupňa vzdelania	36
Tabuľka 11	Zdravotnícke zariadenia v území MAS Zemplín pod Vihorlatom v roku 2013 ...	38
Tabuľka 12	Sociálne služby poskytované na území MAS Zemplín pod Vihorlatom v roku 2014	39
Tabuľka 13	Zoznam nehnuteľných kultúrnych pamiatok	40
Tabuľka 14	Počet fyzických osôb - podnikateľov	46
Tabuľka 15	Počet podnikov podľa veľkosti	47
Tabuľka 16	Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 ..	48

Tabuľka 17 Počet podnikov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2.....	50
Tabuľka 18 Priemerný evidenčný počet zamestnancov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE	54
Tabuľka 19 Vybrané údaje o nezamestnanosti za roky 2010-2014	54
Tabuľka 20 Vývoj počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie za roky 2010 - 2014	56
Tabuľka 21 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie za roky 2010 - 2014.....	56
Tabuľka 22 SWOT analýza pre oblasť Ekonomika a zamestnanosť	57
Tabuľka 23 SWOT analýza pre oblasť Vzdelávanie, sociálna oblasť a zdravotníctvo.....	59
Tabuľka 24 SWOT analýza pre oblasť Kultúrnospoločenský život a spolupráca	60
Tabuľka 25 SWOT analýza pre oblasť Technická infraštruktúra a životné prostredie.....	61
Tabuľka 26 Súhrnná tabuľka strategického rámca.....	74
Tabuľka 27 Valné zhromaždenie MAS Zemplín pod Vihorlatom.....	81
Tabuľka 28 Výkonný výbor MAS Zemplín pod Vihorlatom.....	82
Tabuľka 29 Revízná komisia MAS Zemplín pod Vihorlatom	83
Tabuľka 30 Predseda podpredsedovia MAS Zemplín pod Vihorlatom	83
Tabuľka 31 MAS Monitorovací výbor MAS Zemplín pod Vihorlatom	84
Tabuľka 32 Výberová komisia MAS Zemplín pod Vihorlatom	84
Tabuľka 33 Časový plán vyhlásenia výzvy a schvaľovania projektového zámeru v rámci PRV	92
Tabuľka 34 Časový plán vyhlásenia výzvy a konania o ŽoNFP v rámci PRV.....	92
Tabuľka 35 Časový plán vyhlásenia výzvy a konania o ŽoPr v rámci IROP	97
Tabuľka 36 Opis opatrenia 1.1.1	99
Tabuľka 37 Opis opatrenia 1.1.2	101
Tabuľka 38 Opis opatrenia 1.1.3	104
Tabuľka 39 Opis opatrenia 1.1.4	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 40A Opis opatrenia 1.1.5 (podopatrenie 8.3).....	107
Tabuľka 40B Opis opatrenia 1.1.5 (podopatrenie 8.4).....	104
Tabuľka 40C Opis opatrenia 1.1.5 (podopatrenie 8.5).....	105

Tabuľka 40D Opis opatrenia 1.1.5 (podopatrenie 8.6).....	106
Tabuľka 41 Opis opatrenia 1.2.1	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 42 Opis opatrenia 1.2.2	110
Tabuľka 43 Opis opatrenia 1.2.3	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 44 Opis opatrenia 1.3.1	114
Tabuľka 45 Opis opatrenia 1.3.2	119
Tabuľka 46 Opis opatrenia 1.3.3	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 47 Opis opatrenia 1.4.1	121
Tabuľka 48 Opis opatrenia 1.4.2	122
Tabuľka 49 Opis opatrenia 2.1.1	123
Tabuľka 50 Opis opatrenia 2.2.1	125
Tabuľka 51 Opis opatrenia 2.3.1	126
Tabuľka 52 Opis opatrenia 2.3.2	128
Tabuľka 53A Opis opatrenia 2.4.1 (podopatrenie 7.2).....	129
Tabuľka 53B Opis opatrenia 2.4.1 (podpoatrenie 7.4)	126
Tabuľka 54 Opis opatrenia 3.1.1	135
Tabuľka 55 Opis opatrenia 3.2.1	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 56 Opis opatrenia 4.1.1	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 57 Opis opatrenia 4.2.1	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 58 Opatrenia PRV - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 59 Opatrenia IROP - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 60 Povinné ukazovatele na úrovni PRV SR 2014-2020	145
Tabuľka 61 Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020.....	145
Tabuľka 62 Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020.....	145
Tabuľka 63 Vlastné monitorovacie ukazovatele pre hodnotenie výsledkov a dopadu stratégie	147

Tabuľka 64 Vlastné monitorovacie ukazovatele pre sledovanie výstupov na úrovni opatrení	149
Tabuľka 65 Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP	153
Tabuľka 66 Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 67 Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 68 Sumárna tabuľka finančného plánu	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 69 Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu	Chyba! Záložka nie je definovaná.
Tabuľka 70 Zameranie stratégie podľa sektorov	156

Zoznam grafov

Graf 1 Štruktúra pôdneho fondu	20
Graf 2 Obce s najväčšou výmerou ornej pôdy	20
Graf 3 Obce s najväčšou výmerou TTP	21
Graf 4 Výmera viníc	21
Graf 5 Štruktúra obyvateľstva podľa veku a pohlavia	31
Graf 6 Štruktúra obyvateľstva podľa veku v rokoch 2012-2014.....	32
Graf 7 Vývoj počtu obyvateľov	33
Graf 8 Národnostná štruktúra obyvateľstva	34
Graf 9 Obyvateľstvo podľa najvyššieho stupňa vzdelania	36
Graf 10 Vývoj počtu fyzických osôb – podnikateľov a právnických osôb	46
Graf 11 Podiel podnikov podľa veľkosti a vlastníctva k 31.12.2014.....	47
Graf 12 Podiel živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 k 31.12.2014	49
Graf 13 Podiel podnikov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev. 2 k 31.12.2014	50
Graf 14 Vývoj ekonomicky aktívneho obyvateľstva a disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie	55

Graf 15 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie podľa veku	55
---	----

1. Základné informácie o MAS

1.1 Identifikačné údaje MAS

Tabuľka 1 Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	Miestna akčná skupina Zemplín pod Vihorlatom, o.z.
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	12.6.2015
	Sídlo	Lekárovce
	IČO	424 09 179
	DIČ (ak relevantné)	212 009 8167
Údaje o banke	Názov banky	SLSP a.s.
	Číslo účtu	SK21 0900 0000 0051 7325 9400
	IBAN	SK21 0900 0000 0051 7325 9400
	SWIFT	GIBASKBX
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	MVDr. Boleslav Lešo PhD.
	E-mail	lesobolek@gmail.com
	Telefón	0915844855
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Ing. Ličková Veronika
	E-mail	lickova.veronika@gmail.com
	Telefón	0908192912

1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Celkovo žije na území MAS Zemplín pod Vihorlatom **24 536 obyvateľov** (ŠÚ SR k 31.12.2014). Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom je súvislé s rozlohou **586,90 km²**. Územie verejno-súkromného partnerstva Zemplín pod Vihorlatom je tvorené **47 obcami okresu Sobrance** (Baškovce, Beňatina, Bežovce, Blatná Polianka, Blatné Remety, Blatné Revištia, Bunkovce, Fekišovce, Hlivištia, Horňa, Husák, Choňkovce, Inovce, Jasenov, Jenkovce, , Kolibabovce, Koňuš, Koromľa, Krčava, Kristy, Lekárovce, Nižná Rybnica, Nižné Nemecké, Orechová, Ostrov, Petrovce, Pinkovce, Podhorod', Porostov, Porúbka, Priekopa, Remetské Hámre, Ruská Bystrá, Ruskovce, Ruský Hrabovec, Sejkov, Sobrance, Svätuš, Tašuľa, Tibava, Úbrež, Veľké Revištia, Vojnatina, Vyšná Rybnica, Vyšné Nemecké, Vyšné Remety a Záhor) a **3 obcami okresu Michalovce** (Jovsa, Kusín a Poruba pod Vihorlatom). Celková hustota obyvateľstva celého územia je **41,81 obyv./km²** (údaje k 31. 12. 2014).

Príloha č. 1 Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS

Príloha č. 2 Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS

Príloha č. 3 Mapa územia MAS

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1 Vznik a história partnerstva

Formovanie verejno-súkromného partnerstva v MAS Zemplín pod Vihorlatom prebiehalo v niekoľkých etapách. V rokoch 2000 – 2005 boli **založené mikroregióny Dobrá voda, Okna, Borolo, Uh-Oľšava a Združenie pre rozvoj turizmu v mikroregióne Koromľa**.

V rokoch 2006-2010 mikroregión Borolo, Okna, Uh-Oľšava a Združenie pre rozvoj turizmu v mikroregióne Koromľa spracovali **stratégie rozvoja mikroregiónov**. V priebehu príprav týchto stratégií bola ich procesná aj obsahová stránka komunikovaná s obyvateľmi, podnikateľmi a starostami obcí. Týmto sa začala spolupráca zástupcov verejného a súkromného sektora a postupné budovanie partnerstva.

Prvé oficiálne verejno-súkromné partnerstvo bolo založené v roku 2014, keď sa mikroregióny Borolo a Združenie pre rozvoj turizmu v mikroregióne Koromľa spolu s mestom Sobrance rozhodli vytvoriť **občianske združenie Miestna akčná skupina Sobransko**. Toto združenie si kládlo za cieľ podporu trvaloudržateľného rozvoja obcí, malých a stredných podnikov i tretieho sektora v danom území s ohľadom na ochranu prírody a krajiny. Keďže zakladajúci členovia chceli riešiť problémy vo svojom území koncepčne potrebovali k tomu poznať názory obyvateľov, podnikateľov i rôznych formálnych a neformálnych združení a zväzov, ktorí boli zapojení do procesu tvorby partnerstva.

Na území okresu Sobrance a priľahlých obcí okresu Michalovce sa však formovalo i druhé verejno-súkromné partnerstvo, ktoré bolo formálne registrované ako **Miestna akčná skupina Zemplín pod Vihorlatom, o.z.** v júni 2015.

Vzhľadom na rovnaké rozvojové záujmy a ciele oboch združení s orientáciou na miestny rozvoj a s dôrazom na vnútorné zdroje vychádzajúcich z podobných problémov (nedostatok pracovných miest, nedobudovaná technická a cestná infraštruktúra a nevyužitie prírodné, materiálne a ľudské zdroje) sa začalo uvažovať o tom, že by bolo vhodné, aby na území okresu Sobrance (a priľahlých obcí okresu Michalovce) existovalo iba jedno verejnosúkromné partnerstvo.

Výsledkom úvah o spoločnom postupe celého okresu bolo, že všetkých 5 mikroregiónov a mesto Sobrance sa rozhodli spojiť sily a prostriedky pri presadzovaní spoločných cieľov a záujmov v rôznych oblastiach rozvoja a spoločenského života za účasti súkromného a občianskeho sektora na rozhodovaní o rozvojových zámeroch daného územia.

Verejno-súkromné partnerstvo MAS Zemplín pod Vihorlatom, o.z. je teda výsledkom dlhodobej neformálnej spolupráce 5 mikroregiónov sobranceckého okresu, 3 priľahlých obcí michalovského okresu, mesta Sobrance, súkromného sektora a občianskeho sektora pôsobiaceho v tomto území.

Pomer členov je vyvážený jednak z hľadiska zastúpenia jednotlivých sektorov (verejného, súkromného a občianskeho sektora) tak aj z hľadiska jednotlivých oblastí (kultúra a šport, priemysel, poľnohospodárstvo, lesníctvo, cestovný ruch). Z geografického hľadiska je členská základňa pomerne rovnomerne rozložená po celom území. Každý mikroregión je zastúpený nie len verejným ale aj súkromným a občianskym sektorom.

Spojením 5 susediacich mikroregiónov a mesta Sobrance vzniklo súvislé územie, ktorého prevažná časť patrila do 19. storočia do Užskej župy a neskôr od 20. storočia je to dnešný okres Sobrance. Hospodársky rozvoj v minulosti, existujúce dopravné prepojenia a obslužnosť územia vo vzťahu k zariadeniam občianskej infraštruktúry vytvorili základ prirodzených sociálnych a ekonomických vzťahov medzi obcami, podnikateľmi a občanmi územia, ktoré tvorí súčasné verejno-súkromné partnerstvo.

Skúsenosti s neformálnou spoluprácou mikroregiónov sa prejavili v procese formovania tvorby stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou pri administratívno-technickom zabezpečení, operatívnom riešení vzniknutých problémov, schopnosti spájať potenciál, ľudské a finančné zdroje a poskytovať technické zázemie pre prácu prípravného výboru a externých spolupracovníkov.

2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Verejno-súkromné partnerstvo MAS Zemplín pod Vihorlatom bolo založené v prvom rade z iniciatívy starostov obcí okresu Sobrance, ku ktorým sa postupne pridali aj 3 priľahlé obce michalovského okresu, aktívni občania pôsobiaci v záujmovom území, zástupcovia občianskeho a podnikateľského sektora. Bližšie je formovanie partnerstva popísané v kapitole 2.1.

Identické problémy, ktoré vyplývajú zo spoločnej histórie, kultúry, charakteru územia, podobný ekonomický vývoj, snaha spoločnými inovatívnymi aktivitami za účasti širokej verejnosti, využitím miestneho potenciálu a spoločným plánovaním zabezpečiť komplexný a efektívny rozvoj územia, zvýšiť kvalitu života, to je to, čo členov partnerstva spája.

Zástupcovia jednotlivých sektorov boli zapojení do budovania partnerstva aj do celého procesu prípravy stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou. Stratégia CLLD je výsledkom vzájomnej spolupráce aktérov pôsobiacich na území MAS, ktorá prispela aj k vytvoreniu pocitu vlastníctva stratégie všetkými zúčastnenými. Dôkazom úspešnosti tohto participatívneho prístupu je fungujúce partnerstvo, ktoré je schopné po príprave stratégie združiť finančné prostriedky a zmobilizovať zástupcov jednotlivých sektorov na realizáciu projektov v regióne. Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou bola spracovaná metódou komunitného plánovania, čo jeden zo základných princípov prístupu LEADER. Jedná sa o tzv. prístup „zdola nahor“ s čo najväčším zapojením – participáciou miestnych aktérov vo všetkých fázach spracovania stratégie. Príprava stratégie CLLD prebiehala v nasledovných etapách:

- a) zvyšovanie informovanosti a mobilizácia obyvateľstva na identifikáciu silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození.
- b) účasť rôznych záujmových skupín na príprave stratégie
- c) stanovenie jasných kritérií výberu vhodných projektov na realizáciu stratégie

Počas celého procesu prípravy MAS Zemplín pod Vihorlatom spolupracovala s externými odborníkmi.

Úvodným krokom prípravy stratégie bolo informovanie subjektov v území o pripravovanej stratégii (formou letákov distribuovaných prostredníctvom starostov v jednotlivých obciach). Verejnosť je o priebehu celého procesu prípravy stratégie informovaná aj prostredníctvom web stránky MAS Zemplín pod Vihorlatom (www.maszpv.sk) a prostredníctvom sociálnej siete.

V auguste 2015 bol uskutočnený plošný prieskum prostredníctvom riadených rozhovorov (štruktúra rozhovoru tvorí prílohu č. 5 stratégie) so starostami jednotlivých obcí (50 oslovených subjektov), súčasťou tohto prieskumu bolo aj získanie širokého okruhu kontaktov na osoby a subjekty, ktoré mali záujem podieľať sa na tvorbe stratégie. Títo záujemcovia sa následne stali členmi mikroregionálnych pracovných skupín podieľajúcich sa na tvorbe stratégie. Pri formovaní pracovných skupín sa bral ohľad aj na to, aby v nich boli zastúpení občania, profesné a záujmové združenia a zástupcovia jednotlivých sektorov vrátane zástupcov hájajúcich záujmy znevýhodnených skupín obyvateľstva vrátane zástupcov rómskych komunít.

V rámci pracovných stretnutí na úrovni mikroregiónov boli miestni aktéri informovaní o význame účasti na plánovaní rozvoja územia a oboznámení s procesom plánovania miestneho rozvoja. Vytvorené pracovné skupiny sa podieľali na identifikácii silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb v záujmovom území (6 pracovných stretnutí). Po sumarizácii a spracovaní

výstupov práce v skupinách boli členovia MAS a ďalší aktéri prostredníctvom informačného seminára informovaní o výsledkoch auditu zdrojov a SWOT analýzy. Tieto výstupy boli zároveň zverejnené na web stránke MAS a komunikované prostredníctvom sociálnej siete.

V rámci druhej etapy prípravy stratégie CLLD bolo uskutočnených 5 pracovných stretnutí k príprave samotnej stratégie a akčného plánu. Na týchto pracovných stretnutiach zúčastnení diskutovali, vymieňali si informácie a skúsenosti a snažili sa spájať svoje individuálne postoje a formulovať ich do spoločných návrhov na rozvoj územia. Zároveň boli s účastníkmi diskutované aj kritériá výberu projektov vhodných na realizáciu stratégie.

V rámci tejto etapy bol uskutočnený aj dotazníkový prieskum (vzor dotazníka tvorí prílohu č. 6 stratégie) investičných zámerov súkromného a verejného sektora (zo 120 oslovených 70 vyplnených dotazníkov – návratnosť 58%). Okrem uvedených stretnutí sa zástupcovia jednotlivých sektorov stretávali na pravidelných zasadnutiach orgánov MAS Zemplín pod Vihorlatom.

Všetci členovia MAS boli na záver oboznámení s návrhom opatrení a ich financovania zo zdrojov PRV a IROP a mali možnosť sa k nemu vyjadriť ešte pred zaslaním konečnej verzie stratégie na pripomienkovanie.

Výsledkom celého procesu budovania verejno-súkromného partnerstva je spracovaná stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou a nové skúsenosti a zručnosti členov MAS Zemplín pod Vihorlatom v oblasti strategického plánovania a prípravy vlastného programu založeného na princípoch LEADER.

Príloha č. 4 Zoznam členov MAS podľa sektorov (vrátane obcí)

Príloha č. 5: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva

Príloha č. 5.1: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD

- **Vzor otázok štruktúrovaného rozhovoru so starostami obcí**
- **Vzor dotazníka – prieskum projektových zámerov súkromného a verejného sektora**
- **CD – prezenčné listiny, fotodokumentácia a zápisnice z pracovných stretnutí a zasadnutí výkonného výboru a valného zhromaždenia**

Geografická charakteristika

Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom sa rozprestiera vo východnej časti Východoslovenskej nížiny, na severe zasahuje do Vihorlatských vrchov a Beskydského predhoria. Najvyšším bodom územia je Popriečny vrch (1024 m n. m.) vo Vihorlatských vrchoch, najnižší bod územia je na toku rieky Uh, na hranici okresov Sobrance a Michalovce, v k. ú. obce Lekárovce (99 m n. m.), na území Východoslovenskej roviny.

Východoslovenská nížina je v podloží vyplnená neogénnymi ílmi, pieskami a štrkami. Vihorlatské vrchy sú z neogénnych andezitov a ich tufov a tufitov. Beskydské predhorie je flyšový celok s paleogénnymi ílovcami, slieňmi a zlepenkami. Povrch v nížinnej časti je prevažne pahorkatinný s náplavovými kužeľmi na úpätí pohoria. Vihorlatské vrchy sa strmo dvíhajú nad nížinu pozdĺž zlomových línií. V Beskydskom predhorí má reliéf ráz pahorkatín s úvalovitými dolinami.

Pahorkatinová časť územia je charakterizovaná kopcovitým terénom, porasteným čiastočne lesnými porastmi, líniovými alebo skupinovými porastmi krovín, s kvalitnými lúčnymi porastmi, ornou pôdou a zástavbou menších vidieckych sídiel.

Južná a juhozápadná, výrazne rovinatá časť územia, do ktorej zasahuje severná časť Východoslovenskej nížiny je tvorená predovšetkým scelenými plochami ornej pôdy, trvalých trávnych porastov a ostrovčekovite i močiarnymi porastmi. Výraznou dominantou krajiny je v tejto časti územia systém odvodňovacích a melioračných kanálov, ktorý zároveň ovplyvnil mnohé znaky charakteristické pre krajinu Východoslovenskej nížiny (meandrujúce vodné toky, podmáčané trvalé trávne a močiarné porasty, druhová skladba flóry a fauny) a ktorý je v súčasnosti v prevažnej časti nefunkčný.

Podľa klimatického členenia Slovenska (Atlas krajiny SR, 2002) patrí južná časť územia ako súčasť Východoslovenskej nížiny do teplej oblasti (priemerne 50 a viac letných dní za rok s denným maximom teploty vzduchu $\geq 25^{\circ}\text{C}$), okrsku T7 (teplý, mierne vlhký s chladnou zimou). Severná časť územia ako súčasť Vihorlatských vrchov patrí do mierne teplej oblasti M (priemerne menej ako 50 letných dní za rok s denným maximom teploty vzduchu $\geq 25^{\circ}\text{C}$, júlový priemer teploty vzduchu je $\geq 16^{\circ}\text{C}$), okrskov M3 (mierne teplý, mierne vlhký, pahorkatinový až vrchovinový) a M6 (mierne vlhký, vlhký, vrchovinový). Priemerná ročná teplota je $9,1^{\circ}\text{C}$, priemerný ročný úhrn zrážok je 652 mm.

Na území Slovenska a takisto aj na území MAS Zemplín pod Vihorlatom pozorujeme čím ďalej častejšie dôsledky zmeny klímy v podobe extrémnych prejavov počasia s nepriaznivými

dôsledkami ako sú povodne, zosuvy, dlhotrvajúce obdobia sucha, vzrastajúce riziko požiarov, narušanie vegetačného obdobia a potenciálne zmeny výmer a druhov pestovaných plodín a. i.

Územím preteká na juhu rieka Uh. Okrem neho územím preteká len niekoľko menších tokov. Pôdny kryt územia je pestrý. Popri riekach sa vyskytujú fluvizeme. Vihorlatské vrchy a Beskydské predhorie pokrývajú kambizeme. Na južnom úpätí Vihorlatských vrchov sa nachádzajú porasty teplomilných dúbav, ktoré vo vyšších polohách a zväčša aj v Beskydskom predhorí nahrádzajú bukové lesy. Miestami sa vyskytuje aj borovica a smrek. Vzácné rastliny rastú prevažne v dubových a bukových lesoch Vihorlatských vrchov.

Historický vývoj a doterajší rozvoj územia

MAS Zemplín pod Vihorlatom združuje obce sobraneckého okresu, ktorý bol v minulosti súčasťou Užskej Župy. Užská župa sa ako územnosprávny celok sformovala počas 11. storočia. Hranice Uhorska aj Užskej župy sa v prvých storočiach často menili a až postupne sa ustálili. Rozprestierala sa v povodí rieky Uh. V r. 1598 sa župa rozčleňovala na štyri obvody - Užský, Sobranský, Kapušanský a Pavlovský. V r. 1773, bol zrušený Pavlovský obvod a Užský sa rozdelil na dva a druhý mal sídlo v Serednom. V r. 1850 sa obvody zmenili na slúžnovské okresy, ktoré existovali až do rozpadu Rakúsko – Uhorska. V roku 1918 sa územie Užskej župy s výnimkou dvoch obcí stalo súčasťou Česko-Slovenska.

V západnej časti župy boli objavené mnohé staroslovanské sídliská, či už v Blatných Remetoch, Užhorode a inde. Niektoré obce v západnej časti mali prívlastok "Remety", čo je odvodené od pustovných mníchov eremitov, ktorí tam prichádzali v období Veľkomoravskej ríše šíriť kresťanstvo. V Blatných Remetoch sa dodnes zachovali staroslovanské chotárne názvy ako Igricze, Perún a pod..

V Užskej župe bolo menej stredovekých kamenných hradov ako napr. v Šarišskej či Spišskej župe. Najznámejší bol Užhorodský. Ďalšie hrady ako Nevický, Podhorod'ský, Viniansky, Choňkovský, ktoré si budovali mocní zemepáni. Obyvatelia medzi Vihorlatom a riekou Uh boli prevažne Slováci, medzi Uhom a Latoricou Maďari a v ostatných častiach prevažovali Rusíni.

Dnes dve tretiny Užskej župy ležia v Zakarpatskej oblasti Ukrajiny (okolie miest Užhorod a Velykyj Bereznyj a Čop) a jedna tretina leží na Slovensku v Košickom kraji (okres Sobrance). Na Slovensku sa pre tento región používa pomenovanie Zemplín (ktorého súčasťou bola Užská župa v rokoch 1918 až 1923).

Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom patrí v súčasnosti medzi najchudobnejšie na Slovensku, s jednou z najnižších priemerných miezd na Slovensku. Rozvoj malého a stredného podnikania i aktivity v oblasti cestovného ruchu majú skôr stagnujúci charakter nie sú doposiaľ prínosom rozvoja. Rozhodujúcim faktorom ekonomickej prosperity územia s ohľadom na prírodné atraktivity bude rozvoj malého stredného podnikania, rozvoj poľnohospodárstva, služieb a cestovného ruchu. Tieto aktivity sú podmienené vybudovaním, resp. dobudovaním technickej infraštruktúry a podporou vidieckej rekreácie a turizmu.

Zaujímavosti a zvláštnosti územia, typické črty

Dominantou územia je pohorie **Vihorlatské vrchy**, ktoré i napriek nevelkej rozlohe a nadmorskej výške je impozantné sopečné pohorie. Vypína sa nad rozsiahlou Východoslovenskou nížinou a jeho najvyššie vrcholy presahujú výšku 1000 m.n.m. Jeho geografická poloha osobitný geologický vývoj podmienili vznik prírodných zvláštností jazier, skalných útvarov, rašelinísk ako aj spoločný výskyt flóry západokarpatskej, východokarpatskej a panónskej.

K najkrajším zákutiam patrí **jazero Morské oko**, národná prírodná rezervácia vo Vihorlate s bohatými listnatými lesmi, chránenou faunou a flórou. Je to jedno z najkrajších prírodných jazier na Slovensku, je domovom raka riečneho a pstruha potočného. V okolí Morského oka a Porubského potoka boli v nedávnej dobe objavené **dva minerály** - v roku 2001 terluronevskit (Bi_3TeSe_2) a v roku 2005 vihorlatit ($\text{Bi}_{24}\text{Se}_{17}\text{Te}_4$). Vznikli hydrotermálnou činnosťou v prekremenelých horninách. Obidva boli potvrdené ako prvé opisy pre svetovú vedu a ich náleziská zostanú typovými náleziskami.

Na severe bohaté prevažne listnaté lesy na juhu prechádzajú do úrodnej nížiny, čo vytvárajú dobré podmienky pre pestovanie viniča a jeho spracovanie. **Sobranceký vinohradnícky región** má dlhú tradíciu výroby vína, ktoré sú odrodovo čisté a aromatické. Je to najvýchodnejšia vinohradnícka oblasť na Slovensku.

Mesto Sobrance bolo v minulosti známe ako **kúpeľné mestočko**. Solné pramene Sobrancekých kúpeľov sa spomínajú už v roku 1335, kúpele dosiahli najväčší rozmach po roku 1830, avšak na sklonku 2. svetovej vojny boli úplne zničené. Slúžili ako rehabilitačné zariadenie, plnili aj funkciu rekreačnú a oddychovú. Areál kúpeľov tvoria pekné, prevažne listnaté lesy parkového charakteru s celkovou rozlohou 64 hektárov. Liečivá minerálna voda má dobré účinky na liečenie pórúrazových stavov, reumatické, zápalové a degeneračné ochorenia pohybového

ústrojenstva. V súčasnosti sú kúpele mimo prevádzky, oživenie je záležitosťou vlastníka a finančných prostriedkov.

Mesto Sobrance sa stáva čoraz známejšie tým, že sa tu nachádza jedinečné **múzeum strunových hudobných nástrojov**, najmä gitár.

Viacere znaky charakteristické pre krajinný obraz a ráz územia už neexistujú, ale niektoré ešte možno zachrániť. Týka sa to, napr. historických parkov, ovocných sádov, viníc, drobnej sakrálnej architektúry (kaplnky, kríže atď.), brehovej vegetácie vodných tokov, typickej vidieckej architektúry a pod.

Výhody a nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia

Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom patrí k oblastiam s najvyššou nezamestnanosťou na Slovensku. Jeho periférne umiestnenie, úpadok poľnohospodárstva, štruktúra obyvateľstva, nedostatok investícií a nedostatok miestnych podnikateľov ako aj ďalšie socio-ekonomické faktory nepriaznivo ovplyvňujú hospodársku situáciu v regióne. Svojim charakterom patrí územie MAS Zemplín pod Vihorlatom medzi vidiecke poľnohospodárske (na juhu) a podhorské územia (na severovýchode) s dlhodobo vysokou mierou nezamestnanosti pohybujúcou sa okolo 20 %.

Výhody z hľadiska geografickej polohy:

- Blízkosť okresných miest – Sobrance a Michalovce, ktoré ponúkajú pracovné miesta pre obyvateľov MAS Zemplín pod Vihorlatom
- Blízkosť významného mesta na Ukrajine – Užhorodu (centrum Zakarpatskej oblasti)
- Blízkosť jedného z najvýznamnejších stredísk cestovného ruchu v SR - Zemplínskej Šíravy
- Dostupnosť medzinárodného letiska v Košiciach
- Ďalšou výhodou je blízkosť hranice s Ukrajinou, ktorá vytvára priestor pre cezhraničnú spoluprácu a ekonomický rozvoj prihraničného územia
- Na území sa nachádzajú prírodné pamiatky, ktoré sú navštevované turistami a vytvárajú predpoklad pre rozvíjanie vidieckeho turizmu (pešia turistika, cykloturistika)
- Poľnohospodárstvo a s ním súvisiace činnosti ponúkajú priestor pre rozvoj agroturistiky

Nevýhody z hľadiska geografickej polohy:

- Periférnosť v rámci EÚ, aj Slovenska.
- Relatívne ťažšia dostupnosť nadradenej dopravnej infraštruktúry (diaľnica, železnica).

- Realizácia režimu Schengenskej hranice napriek pozitívnym vplyvom regiónu prináša čiastočne i negatíva spočívajúce v zavedení vízovej povinnosti, dochádza k obmedzeniu dlhoročných vzťahov a spolupráce samospráv i podnikateľských subjektov a rozvoju turizmu v lokalitách v blízkosti spoločnej hranice s Ukrajinou.
- Malý pohraničný styk zmluvne dohodnutý s Európskou úniou doteraz nie je výrazným prínosom kvôli administratívnej komplikovanosti získania víz
- Bariérou rozvoja je aj nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva, migrácia mladých ľudí za prácou, odliv vzdelaných ľudí mimo región a do zahraničia a nepriaznivý demografický vývoj.
- Nedostatočne využitý potenciál predstavujú prírodné a kultúrne danosti regiónu, ktoré sa v spojení s ďalšími nadväznými aktivitami môžu stať zdrojom pracovných príležitostí pre miestnych obyvateľov v oblasti vidieckeho turizmu.

Príležitosťou pre sociálny a ekonomický rozvoj tohto regiónu je výrazná podpora do ľudských zdrojov a miestneho rozvoja vrátane malého a stredného podnikania. Vzájomné previazanie a koordinácia rozvojových aktivít dáva väčšiu šancu dosiahnuť väčší efekt pre rozvoj zaostalejších regiónov, medzi ktoré patrí aj územia MAS Zemplín pod Vihorlatom.

3.1.2 Prírodné zdroje

Využitie územia a pôdneho fondu

Najrozšírenejším **pôdnym typom** na území MAS Zemplín pod Vihorlatom sú pseudogleje, zaberajúce takmer 40% výmery poľnohospodárskej pôdy. Druhým plošne najrozšírenejším pôdnym typom sú fluvizeme, zaberajúce takmer štvrtinu výmery poľnohospodárskej pôdy. Tretím najrozšírenejším pôdnym typom sú kambizeme, ktoré sú rozšírené hlavne vo východnej časti územia na úpätí Vihorlatu a Popriečneho, v k. ú. obcí Petrovce, Husák, Koromľa, Porúbka a v severnej časti, v k. ú. obcí Podhorod', Inovce, Ruský Hrabovec a Ruská Bystrá.

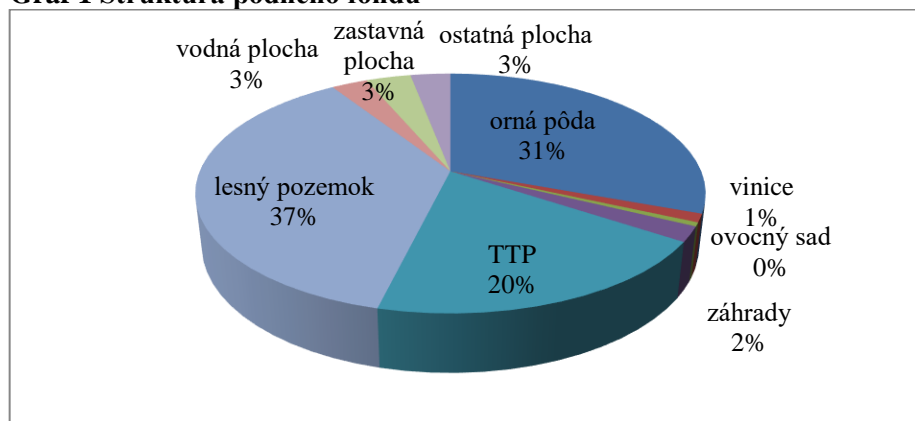
V rámci **štruktúry pôdneho fondu**, poľnohospodárska pôda v území zaberá 31 594,59 ha, čo predstavuje 53,83 % z celkového pôdneho fondu, ktorý predstavuje 58 690,27 ha. Z toho najväčšie zastúpenie má orná pôda 30,58 % a trvalé trávnaté porasty 19,58 % (tab. č. 2, graf č. 1). Nepoľnohospodárska pôda zaberá 27 095,68 ha, čo predstavuje 46,17 % pôdneho fondu. Až 37,02 % z celkovej rozlohy územia zaberajú lesy (tab. č. 2, graf. č. 1).

Tabuľka 2 Štruktúra pôdneho fondu v roku 2014

Poľnohospodárska pôda v ha						
	Spolu	orná pôda	vinice	ovocný sad	záhrady	TTP
ha	31 594,59	17 948,49	655,69	303,59	1 192,80	11 494,03
v %	53,83	30,58	1,12	0,52	2,03	19,58
Nepoľnohospodárska pôda v ha						
	Spolu	lesný pozemok	vodná plocha	zastavaná plocha	ostatná plocha	
ha	27 095,68	21 728,23	1 599,15	1 994,65	1 773,65	
v %	46,17	37,02	2,72	3,40	3,02	

Zdroj: Štatistický úrad SR

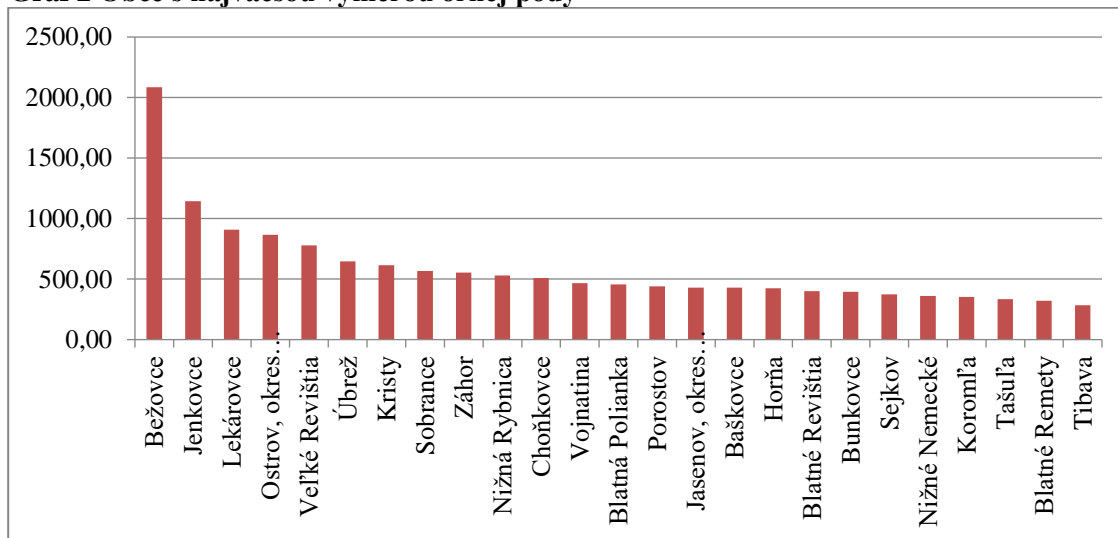
Graf 1 Štruktúra pôdneho fondu



Zdroj: Štatistický úrad SR

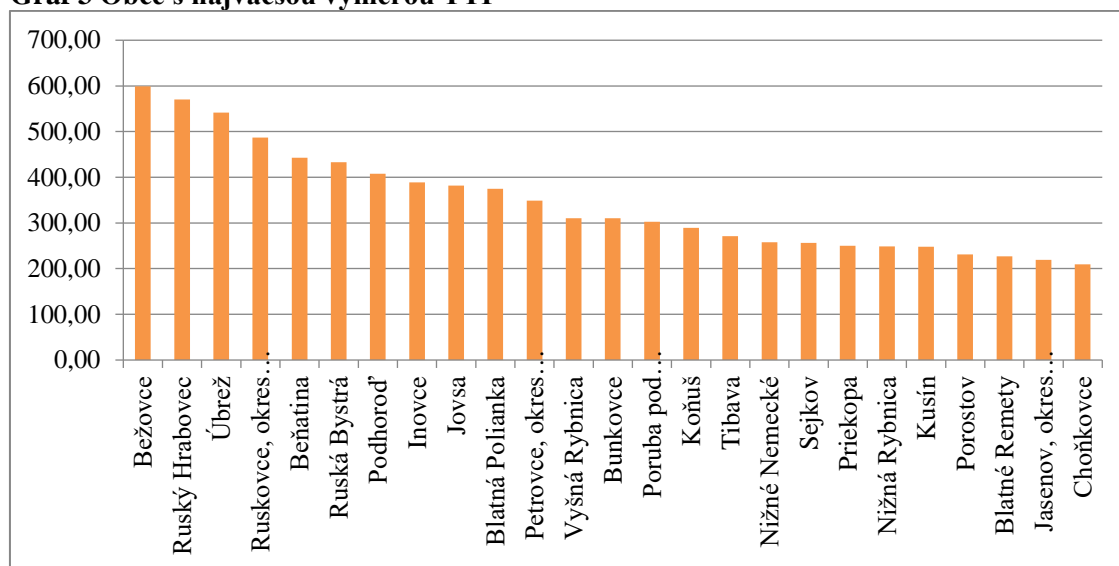
Podiel ornej pôdy, a tým aj podmienky pre poľnohospodárstvo, sa od úrodných južných oblastí smerom k podhorským severným oblastiam znižuje. Najnižší podiel ornej pôdy majú obce Kusín, Ruský Hrabovec, Beňatina, Ruská Bystrá, Inovce a Petrovce. Prehľad obcí s najväčším zastúpením ornej pôdy je v grafe č. 2.

Graf 2 Obce s najväčšou výmerou ornej pôdy



Zdroj: Štatistický úrad SR

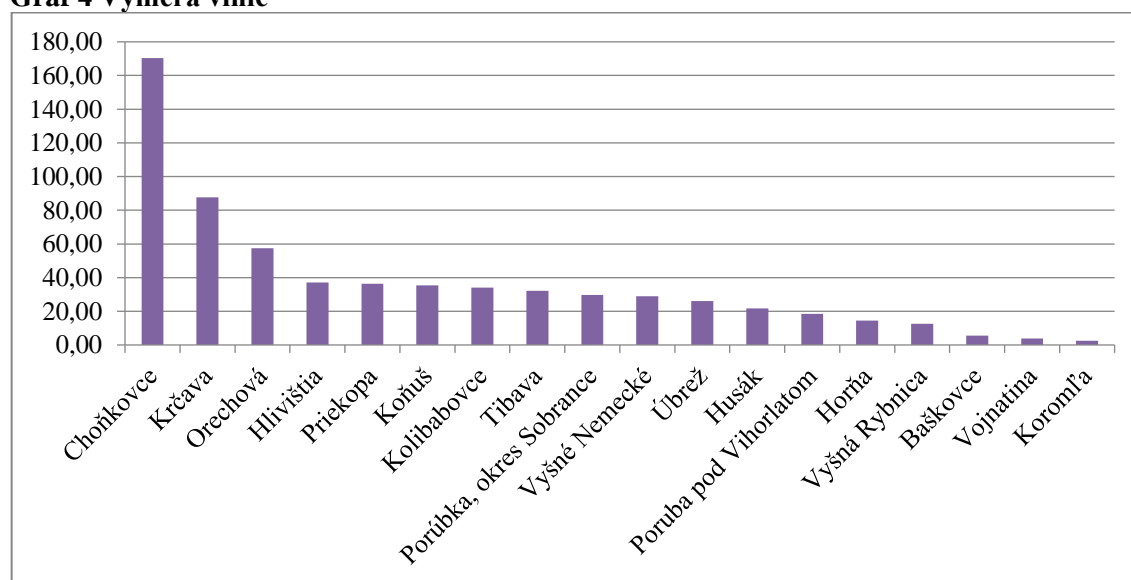
Graf 3 Obce s najväčšou výmerou TTP



Zdroj: Štatistický úrad SR

Hodnota plochy **viníc** v území MAS Zemplín pod Vihorlatom je 655,69 ha, avšak v súčasnosti sa pestuje vinič na menšej ploche a viaceré vinohrady sú nevyužívané a v dôsledku toho značne ruderalizované. Pestovanie viniča siaha v na území MAS Zemplín pod Vihorlatom do 15. storočia, medzi obce s tradičnou vinohradníckou kultúrou patria obce Tibava, Choňkovce, Petrovce a Krčava.

Graf 4 Výmera viníc



Zdroj: Štatistický úrad SR

V súčasnosti patrí územie do Východoslovenskej vinohradníckej oblasti (Sobranecký rajón), do ktorého patrí 24 vinohradníckych obcí kategórie B2: Baškovce, Hlivišťa, Horná, Husák, Choňkovce, Jasenov, Jenkovce, Kolibabovce, Koňuš, Koromľa, Krčava, Nižné Nemecké,

Orechová, Porúbka, Poruba pod Vihorlatom, Priekopa, Remetské Hámre, Sejkov, Svätuš, Tibava, Úbrež, Vojnatina, Vyšná Rybnica, Vyšné Nemecké.

K daným drsným klimatickým a rôznorodým pôdnym podmienkam je prispôsobený aj výber pestovaných odrôd viniča. Tradičnými odrodami sú odrody Müller Thurgau, Rizling Vlašský, Frankovka modrá, pestujú sa tu aj v súčasnosti žiadané odrody Chardonnay, Dornfelder, Neronet a novovyšľachtené odrody Devín, Dunaj.

Ovocné sady v území zaberajú 303,59 ha, čo predstavuje 0,52 % z celkového pôdneho fondu. Najväčšiu výmeru v rámci územia majú obce Husák – 117,49 ha, Krčava 83,12 ha a Baškovce 37,22 ha. Hlavnými druhmi ovocia sú najmä jablone, hrušky, ale aj broskyne. V súčasnosti sa väčšina ovocných sádov (vrátane najväčšieho ovocného sadu v k.ú. Husák) poľnohospodársky nevyužíva, niektoré ovocné sady boli úplne odstránené a nahradené inými kultúrami.

Lesné zdroje

Celková plocha lesných pozemkov na území MAS Zemplín pod Vihorlatom je 21 728,23 ha, t.j. 37,02 % z celkovej výmery územia, ale vzhľadom na geomorfologické členenie územia, je plošné rozloženie lesných pozemkov veľmi nesymetrické. V severných častiach územia, kde sa rozprestierajú Vihorlatské vrchy je zastúpenie lesných porastov výrazne vyššie ako v južnej časti v oblasti Východoslovenskej nížiny. Najväčší podiel lesa z celkovej výmery katastrálneho územia je v obciach Vyšná Rybnica, Remetské Hámre, Koňuš, Poruba pod Vihorlatom, Hlivišťa, Beňatina, Petrovce, Jovsa a Tibava. V týchto obciach rozloha lesných porastov presahuje 1 000 ha.

Na **drevinové zloženie** lesnej vegetácie v regióne má vplyv nadmorská výška. Na základe biogeografickej rajonizácie Slovenska, patrí južná časť územia do lesnej oblasti Východoslovenská nížina, podoblastí Východoslovenská rovina a Východoslovenská pahorkatina, s prevahou výskytu 1. lesného vegetačného stupňa – dubový a severná časť územia do lesnej oblasti Vihorlatské vrchy, s prevahou výskytu 4. lesného vegetačného stupňa – bukový. V súčasnosti sa na území MAS Zemplín pod Vihorlatom okrem spomínaných dvoch lesných vegetačných stupňov vyskytujú aj 2.lvs – bukovo-dubový, 3.lvs – dubovo-bukový, 5.lvs – jedľovo-bukový.

Z hľadiska **kategorizácie lesov** majú v území dominantné zastúpenie hospodárske lesy, ktorých účelom je hlavne produkcia dreva a ostatných lesných produktov, pri súčasnom zabezpečení mimoprodukčných funkcií lesa. Na území MAS Zemplín pod Vihorlatom hospodárske lesy tvoria približne 80 % z celkovej výmery lesov okresu.

Z hľadiska vlastníctva lesných pozemkov, najväčším štátnym podnikom lesného hospodárstva sú Lesy š.p. so sídlom v Banskej Bystrici, odštepný závod Sobrance.

Vodné zdroje

- **vodné toky**

Podstatnú časť územia odvodňuje **potok Okna** so svojimi prítokmi, tečúca územím severo - južným smerom, a v menšej miere **rieka Uh** so svojimi prítokmi, tečúca územím východo - západným smerom. Rieka Uh je ľavostranným prítokom Laborca, pramení na Ukrajine vo Východných Karpatoch a na našom území typicky nížinnou riekou, ktorá ukladá mohutné riečne nánosy a vytvára početné mŕtve ramená. Potok Okna je ľavostranný prítok Čiernej vody, pramení pod Sninským kameňom vo Vihorlatských vrchoch, preteká poľnohospodárskou oblasťou s mnohými zavlažovacími kanálmi, a pri obci Senné sa spája s Čiernou vodou. Hydrologickú kostru územia ešte dotvára sústava odvodňovacích kanálov zaústených do tokov.

- **vodné plochy**

Na území MAS Zemplín pod Vihorlatom, v doline potoka Okna sa nachádza najväčšie prírodné jazero Vihorlatských vrchov **Morské oko**. Jeho vznik spadá do obdobia doznievania sopečnej činnosti v pohorí Vihorlat. Leží pod Sninským kameňom, v k. ú. obce Remetské Hámre, v nadmorskej výške 619 m n. m., má výmeru 13,8 ha a maximálnu hĺbku až 25,1 m. Do jazera ústi 6 stálych prameňov a niekoľko periodických. Prebytočnú vodu z jazera odvádza potok Okna.

Západne od Morského oka, v k. ú. obce Remetské Hámre, nadmorskej výške 727 m n. m., leží ďalšie prirodzené horské jazero **Malé Morské oko**, s celkovou výmerou 0,33 ha a maximálnou hĺbkou 3,0 – 3,5 m. Jazero má veľký význam z hľadiska ochrany prírody, dobre pozorovateľný je proces prirodzeného starnutia jazera, ktoré postupne zarastá a prejavuje sa proces rašelinenia. V roku 1993 bolo jazero vyhlásené za prírodnú pamiatku (PP).

Do juhozápadnej časti územia, k. ú. Blatná Polianka, zasahuje časť národnej prírodnej rezervácie (NPR) **Senianske rybníky**, ktorá patrí medzi najvýznamnejšie ornitologické lokality v strednej Európe.

Z umelých vodných plôch na území MAS Zemplín pod Vihorlatom medzi najvýznamnejšie patria:

Vodná nádrž Vyšná Rybnica sa nachádza v k. ú. Vyšná Rybnica, severne od obce Vyšná Rybnica. Vznikla vybudovaním sypanej hrádze na potoku Okna, zatopená plocha je 11,6 ha.

Vodná nádrž slúži na zachytávanie prívalových vôd a zároveň slúži pre potreby pstruhového hospodárstva, situovaného v jej blízkosti. Nádrž predstavuje vhodný biotop pre rôzne druhy vodného vtáctva, žiab a rýb, v letných mesiacoch je využívaná na jednoduchú rekreáciu a športové rybárstvo. V telese hrádze je zabudovaná malá vodná elektráreň.

Umelá vodná nádrž Kolibabovce sa nachádza, v k. ú. Kolibabovce, Vojnatina a Orechová, západne od obce Kolibabovce, na Orechovskom potoku. Vodná nádrž je obklopená krovinovým a stromovým porastom vrúb, ktoré postupne zasahujú až do telesa vodnej nádrže, predstavuje vhodný biotop pre vodné vtáctvo a plní aj rekreačnú a rybochovnú funkciu.

Vodná plocha Lapoš sa nachádza v k. ú. Choňkovce, východne od obce Choňkovce smerom na obec Koňuš. V minulosti sa na ploche ťažil andezit. Po ukončení ťažby plocha bola zaplavená. V súčasnosti okrajové časti sú zarastené pálkou.

Vodná plocha kameňolom Beňatina sa nachádza v k. ú. Beňatina, severovýchodne od obce. V minulosti to bol dobývací priestor pre ťažbu vápencov. Po ukončení ťažby bol areál kameňolomu samovoľne zatopený a vytvorila sa súvislá vodná plocha, ktorá je v súčasnosti využívaná v letných mesiacoch na neregulovanú rekreáciu – kúpanie. Vodná plocha predstavuje perspektívny biotop pre vodnú faunu.

Vodná plocha na Remetskom potoku sa nachádza v k. ú. Úbrež, severne od obce Úbrež, v lesnom komplexe Karná, na Remetskom potoku. Vznikla prehradením potoka a vybudovaním menších hrádzok bobrom európskym (*Castor fiber*), mimoriadne vzácnym živočíšnym druhom fauny Slovenska.

- ***minerálne, termálne a banské vody***

Na území sú zaregistrované **zdroje minerálnych vôd** v lokalitách Jenkovce (kyselka na lúke), Nižné Nemecké (kyselka pri ŠM), Porostov (vrt na dvore ŠM), Svätuša (vrt RH-1) a Sobrance (Kúpeľný prameň – nevyužívaný prameň), Očný prameň, Horná Okenca, Dolná Okenca, Kráter, vrt TMS-2, a vrt TMS-3). Z týchto lokalít je najvýznamnejšia lokalita Sobrance s miestnym názvom Sobranecké kúpele. V súčasnosti sa využíva len jeden - Očný prameň na pitie. Výdatnosť je nemerateľná. Zdroje v meste Sobrance nie sú uznané za prírodné liečivé zdroje, prevádzkovanie prírodných liečebných kúpeľov nie je v súčasnosti povolené.

Termálne vody sa nachádzajú na území Sobraneckých kúpeľov sa nachádzajú 3 vrty s hĺbkami 112, 150, a 822 m, s výdatnosťami na prelive 3,4, 1,5 a 0,3 l. s-1 a s teplotou 17° C.

Staré banské diela sú zdrojom **banských vôd**. V území sú evidované banské vody len na lokalite Remetské Hámre. Ide o banské vody starých štôlní a ich výdatnosť je 0,5 l.s.-1.

Výskyt a využitie nerastných surovín

Na území MAS Zemplín pod Vihorlatom sa nenachádza žiadne významnejšie ložisko rudných, nerudných ani energetických surovín. Regionálny význam majú len lomy stavebného kameňa, ktoré sa však v súčasnosti nevyužívajú.

Na území sa nachádza 1 ložisko vyhradeného nerastu s určeným dobývacím priestorom – ložisko tehliarskych ílov v Krčave, v súčasnosti je ťažba pozastavená. Na území sa nachádzajú 2 ložiská nevyhradených nerastov - ložisko stavebného kameňa Orechová a ložisko štrkopieskov a pieskov Nižná Rybnica. V súčasnosti je ťažba na oboch uvedených ložiskách pozastavená.

Opustený a zatopený lom v Beňatine je pozostatkom povrchového dobývania stavebného kameňa a z hľadiska negatívnych prejavov na stabilitu okolitého územia nepredstavuje žiadne nebezpečenstvo.

Ochrana prírody

- *Veľkoplošné chránené územia*

V severnej lesnatej časti územia MAS Zemplín pod Vihorlatom sa nachádza jedno veľkoplošné chránené územie - **Chránená krajinná oblasť Vihorlat (CHKO Vihorlat)**. Nachádza sa v katastrálnych územiach obcí Jovsa, Poruba pod Vihorlatom, Remetské Hámre, Hlivišťa, Choňkovce, Podhorod', Ruská Bystrá a Vyšná Rybnica. CHKO bola vyhlásená v roku 1973 a celková rozloha chráneného územia je 17 485 ha. Jeho geografická poloha, osobitný geologický vývoj podmienili vznik prírodných zvláštností jazier, skalných útvarov, rašelinísk ako aj spoločný výskyt flóry západokarpatskej, východokarpatskej a panónskej. Územie je takmer súvisle zalesnené. Prevažujú bukové lesy, miestami pralesovitého charakteru.

- *Maloplošné chránené územia*

Na území MAS Zemplín pod Vihorlatom bolo k 31.12.2014 vyhlásených **11 maloplošných chránených území**.

Tabuľka 3 Maloplošné chránené územia

Názov	Obec	Kategória	Plocha v m ²	Rok vyhlásenia
Baba pod Vihorlatom	Remetské Hámre	PR	379 300	1999
Beňatinský travertín	Beňatina	PP	2 400	1989
Drieň	Hlivišťa	PR	112 500	1993
Jedlinka	Remetské Hámre	PR	350 400	1988
Lysá	Choňkovce, Podhorod'	PR	39 500	1993
Lysák	Remetské Hámre	PR	42 800	1993
Machnatý vrch	Vyšná Rybnica	PR	31 800	1988
Malé Morské oko	Remetské Hámre	PP	20 623	1993
Morské oko	Remetské Hámre Vyšná Rybnica	NPR	1 084 800	1984
Pod Trstím	Remetské Hámre	PR	74 000	1993
Senianske rybníky	Blatná Polianka	NPR	2 133 100	1955

Zdroj: Štátna ochrana prírody SR

Takmer všetky maloplošné chránené územia sa nachádzajú severnej a severovýchodnej časti územia MAS Zemplín pod Vihorlatom a patria pod Správu CHKO Vihorlat:

PR Baba pod Vihorlatom – prírodná rezervácia s 5. stupňom ochrany nachádza v hrebeňovej časti CHKO Vihorlat. Geologické podložie tvoria andezity, bazalty a lávové prúdy, v centrálnej časti územia je úsek skalných morí a nerovnomerného zoskupenia skál a balvanov. Samotné územie tvoria porasty pralesovitého charakteru, s ukážkou mohutných bukov a javorov horských. Celé územie je významné aj z hľadiska vodohospodárskeho.

PP Beňatinský travertín – prírodná rezervácia so 4. stupňom ochrany. Jedná sa o najvýchodnejšie položený travertín na Slovensku, v ktorom tvorba travertínu pokračuje aj v súčasnosti. Vlastný objekt predstavuje umelý geologický odkryv, ktorý vznikol ako zárez pri výstavbe lesnej cesty. V odkryve bolo doposiaľ zistených 45 druhov skamenených zvyškov mäkkýšov.

PR Drieň – prírodná rezervácia so 4. stupňom ochrany sa nachádza severozápadne od obce Hlivišťa v 345 m. n. m. Geologické podložie tvoria pyroxenické andezity a ich pyroklastika, ktoré miestami vystupujú na povrch, v západnej časti i bralá a skalné steny. Územie je významné výskytom lesných a lesostepných spoločenstiev na skalnom podloží.

PR Jedlinka – prírodná rezervácia s 5. stupňom ochrany predstavuje jedinú pôvodnú lokalitu ihličnatých drevín smreka a jedle vo Vihorlate. Klimatické pomery vo vytvorenej mrazovej kotline a neprístupnosť terénu spôsobili, že ihličnany, ktoré na ostatnom území ustúpili

expanznému buku, sa udržali v reliktných spoločenstvách Vihorlatu dodnes. Územie zahŕňa aj pralesovité spoločenstvá bučín s výskytom viacerých chránených druhov rastlín a živočíchov.

PR Lysá – prírodná rezervácia so 4. stupňom ochrany zahŕňa ochranný les na strmých kamenitých svahoch až zrazoch, južná časť má extrémny sklon 80 – 90 %. V tejto časti vychádzajú na povrch skalné steny vysoké 6 – 10 m. Územie je pozoruhodné výskytom vzácných lesných a lesostepných spoločenstiev.

PR Lysák – prírodná rezervácia s 5. stupňom ochrany. Centrálnu časť predstavuje skalná plošina, ktorá je na vypreparovaných andezitoch, v južnej časti sa nachádzajú aj viaceré bralá. Územie predstavuje vzácné teplomilné lesné spoločenstvá bukových dúbav vo vysokej nadmorskej výške 821 m. n. m.

PR Machnatý vrch – prírodná rezervácia so 4. stupňom ochrany bola vyhlásená na ochranu rastlinného spoločenstva v kyslých bučinách Vihorlatských vrchov.

PP Malé Morské oko – prírodná rezervácia s 5. stupňom ochrany. Jazierko poskytuje názorný príklad vývojového štádia v procese prirodzeného starnutia Vihorlatských jazier a je v poradí druhom najzachovalejším jazierkom v pohorí.

NPR Morské oko – národná prírodná rezervácia s 5. stupňom ochrany bola vyhlásená na ochranu biologických hodnôt jazera Morské oko, rastlinných a živočíšnych spoločenstiev typických pre východoslovenské vyvreliny a krajinných hodnôt územia na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno - výchovné ciele. V jazere prebieha urýchlený proces prirodzeného starnutia jazera sprevádzaný so zmenou pôvodnej ichtyofauny.

PR Pod Trstím – prírodná rezervácia so 4. stupňom ochrany sa nachádza v južnej časti pohoria Vihorlat. Súčasťou rezervácie je rašelinisko, jediné v južnej časti pohoria Vihorlat. Reliéf tvorí zvlnená svahová plošina pod hrebeňom Veľkej Trestie s terénymi depresiami. V území pramení Remetský potok a potok Čeremošnia.

V juhozápadnej časti do územia MAS Zemplín pod Vihorlatom zasahuje jediné maloplošné chránené územie, ktoré sa nachádza na Východoslovenskej rovine a ktoré územne patri pod Správu CHKO Latorica:

NPR Senianske rybníky – národná prírodná rezervácia s 5. stupňom ochrany, zasahuje do k. ú. Blatná Polianka, bola vyhlásená na ochranu vzácných vodných biocenóz a vodného vtáctva na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno - výchovné ciele. NPR sa nachádza na významnej

migračnej trase vodného a pobrežného vtáctva a slúži aj ako oddychová lokalita pri ich pravidelnej jarnej a jesennej migrácii.

- **Natura 2000**

Chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy (SKCHVU035) - vyhlásené vyhláškou MŽP SR č. 195/2010 zo 16. apríla 2010, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy. Na jeho území platí 1. až 5. stupeň ochrany. Celková výmera územia je 48 286,2639 ha a zasahuje do katastrálnych území obcí Poruba pod Vihorlatom, Jovsa, Kusín, Vyšná Rybnica, Remetské Hámre, Ruský Hrabovec, Ruská Bystrá, Hlivištia, Podhorod', Vyšné Remety, Inovce, Choňkovce, Beňatina, Jasenov, Baškovce, Koňuš, Priekopa, Vojnatina, Porúbka, Koromľa, Petrovce, Kolibabovce, Husák, Orechová, Krčava, Vyšné Nemecké.

Chránené vtáčie územie Senianske rybníky (SKCHVU024) - vyhlásené vyhláškou MŽP SR č. 436/2009 zo 17. septembra 2009, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Senianske rybníky. Na jeho území platí 1. až 5. stupeň ochrany. Celková výmera územia je 2 668,47 ha a zasahuje do katastrálnych území obcí Blatná Polianka a Blatné Remety.

Územie európskeho významu Morské oko (SKUEV0209) - navrhované územie európskeho významu Morské oko bolo schválené uznesením vlády SR č. 239/2004 zo 17. marca 2004. Na jeho území platí 2. až 5. stupeň ochrany. Celková výmera územia je 14 962,15 ha a zasahuje do katastrálnych území obcí Vyšná Rybnica, Remetské Hámre, Ruská Bystrá, Hlivištia, Podhorod', Choňkovce, Beňatina, Koňuš, Priekopa, Porúbka, Koromľa, Petrovce, Husák.

Územie európskeho významu Senianske rybníky (SKUEV0208) - navrhované územie európskeho významu Senianske rybníky bolo schválené uznesením vlády SR č. 239/2004 zo 17. marca 2004. Na jeho území platí 2. až 5. stupeň ochrany. Celková výmera územia je 213,51 ha a zasahuje do katastrálneho územia jednej obce MAS Zemplín pod Vihorlatom a to do územia obce Blatná Polianka.

- **Územia chránené podľa medzinárodných dohovorov**

Od roku 2007 sú **Karpatské bukové pralesy** zaradené do **Zoznamu lokalít svetového prírodného dedičstva UNESCO**. Karpatské bukové pralesy sú cezhraničným svetovým prírodným dedičstvom, ktoré pozostáva z 10 samostatných lokalít. Patria tu 4 lokality nachádzajúce sa na Slovensku, jednou z nich je Vihorlat, ktorý zasahuje aj na územie okresu Sobrance a 6 lokalít sa nachádza na Ukrajine. Slovenské lokality Havešová, Rožok a Stuzica sú súčasťou národného parku Poloniny a lokalita Vihorlat súčasťou chránenej krajinskej oblasti Vihorlat. Je to rozsiahly komplex bukových pralesov, ktorý sa tiahne pozdĺž oblúka hlavného

hrebeňa Vihorlatských vrchov. Celý komplex má výškové rozpätie od 630 do 1076 m n.m. Vihorlatské pralesy sú charakteristické dominanciou buka lesného, nízkym zastúpením jedle bielej, javora horského a jaseňa štíhleho a absenciou smreka obyčajného.

- **Chránené stromy**

V rámci územia MAS Zemplín pod Vihorlatom majú chránené stromy malé zastúpenie. Na území sa nachádzajú štyri vyhlásené chránené stromy. Dôvodom ochrany týchto jedincov je ich mimoriadny krajínovotvorný a estetický význam, ako aj ich historická a spoločenská hodnota.

Tabuľka 4 Chránené stromy na území MAS Zemplín pod Vihorlatom

Názov chráneného stromu	Slovenský názov stromu	Vedecký názov	Obec	Dôvod ochrany
Moruša v Tibave	moruša biela	<i>Morus alba L.</i>	Tibava	ojedinelý výskyt tohto druhu s takými mimoriadnymi rozmermi, má mimoriadnu historickú a genetickú hodnotu
Platan v Tibave	platan javorolistý	<i>Platanus hispanica Münchh.</i>	Tibava	vysoká dendrologická a estetická hodnota, kmeň sa vo výške 0,7 m nad zemou rozvetvuje na 4 silné samostatné kmene
Borovica v Krčave	borovica Jeffreyova	<i>Pinus jeffrey Grev. Et Balf</i>	Krčava	ojedinelý výskyt takého druhu na tomto území, predstavuje esteticky cenný, voľne rastúci solitér
Platan v Krčave	platan javorolistý	<i>Platanus hispanica Münchh.</i>	Krčava	vysoká dendrologická a estetická hodnota, strom vyniká mimoriadnymi rozmermi a vekom

Zdroj: Štátna ochrana prírody SR

- **Jaskyne**

Jaskynné útvary sa nachádzajú sa v južnom svahu kóty Vyšná Hurka, asi 1,5 km východne od obce Beňatina. Jaskynné útvary nie sú sprístupnené. Ide o významné zimovisko netopierov, v jaskyni bolo zistených 5 druhov netopierov.

Kvalita životného prostredia

- **Kvalita ovzdušia**

V rámci Košického kraja má okres Sobrance najmenej znečistené ovzdušie. V súčasnosti sa v okrese nenachádza žiadny veľký zdroj znečisťovania. Dôležitou kategóriou podieľajúcou sa na znečisťovaní ovzdušia okresu sú malé zdroje, najmä doprava, lokálne vykurovacie systémy na tuhé palivá, suspenzia a resuspenzia častíc z nedostatočne čistených komunikácií, stavenísk a iných mestských plôch, ktoré priamo vplývajú na úroveň znečistenia.

- **Kvalita povrchových a podzemných vôd**

Územím pretekajú toky Uh vrátane jeho menších prítokov a Okna a jej prítoky. Rieka Uh privádza vodu znečistenú už z územia Ukrajiny, ale príčinou zhoršenej kvality povrchovej vody na území je hlavne nedostatočné čistenie komunálnych odpadových vôd.

Kvalita podzemných vôd na území sa sleduje v 1 útvere podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch a v 3 útvaroch podzemných vôd v predkvartérnych horninách. Na základe hodnotenia chemického stavu neboli identifikované útvary podzemných vôd v zlom chemickom stave.

- **Kvalita pôd**

Na území MAS Zemplín pod Vihorlatom sa vyskytujú relatívne čisté pôdy a pôdy nekontaminované, resp. mierne kontaminované.

Z hľadiska veternej erózie je dôležitá popri pôdnom type hlavne textúra ornice a klíma, pričom erózne ohrozené sú ľahké pôdy v suchej klíme. Keďže ľahké pôdy zaberajú len 0,11% výmery poľnohospodárskeho pôdneho fondu okresu Sobrance, riziko veternej erózie je zanedbateľné.

Do kategórie so žiadnou alebo nízkou potenciálnou vodnou eróziou patria všetky pôdy na rovine, z hľadiska pôdných typov ide o všetky fluvizeme a gleje, takmer všetky pseudogleje, časť luvizemí a kambizemí. Do kategórie pôd so stredným rizikom vodnej erózie sú zaradené najmä pseudogleje na svahoch a niektoré kambizeme. Potenciálne vysokou až extrémnou vodnou eróziou je ohrozená väčšina kambizemí, luvizeme na svahoch, všetky ťažké regozeme a rendziny.

- **Environmentálne záťaž**

Pod pojmom environmentálna záťaž sa rozumie taká úroveň znečistenia, alebo iného poškodenia životného prostredia, kedy nemožno vylúčiť negatívne účinky na zdravie človeka alebo jednotlivé zložky životného prostredia. V rámci informačného systému environmentálnych záťaží, v Registri environmentálnych záťaží (REZ) sa nachádza 5 lokalít (tab.č.5).

Tabuľka 5 Prehľad lokalít zaradených do REZ – časť A

Názov registračného listu	Činnosť
SO(001)A/Baškovce – skládka TKO	Skládka TKO
SO(003)A/Blatná Polianka – skládka TKO	Skládka TKO
SO(004)A/Porúbka – skládka TKO	Skládka TKO
SO(002)A/Bežovce – bývalé poľnohospodárske družstvo	Poľnohospodárska činnosť a skládka TKO
SO(005)A/Úbrež - bývalé hydinárne	Poľnohospodárska činnosť

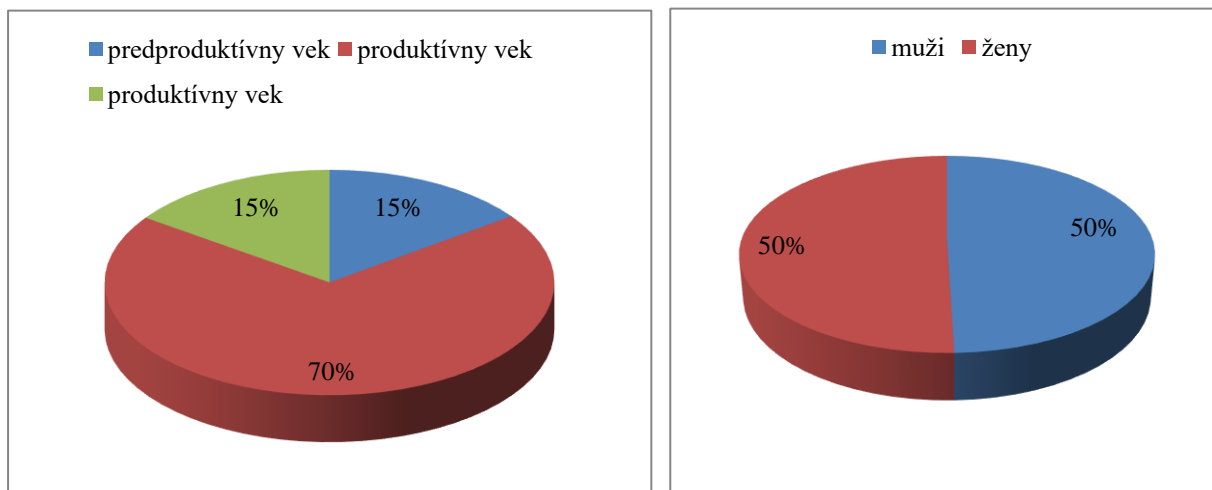
Zdroj: REZ

3.1.3 Ľudské zdroje

Štruktúra obyvateľstva podľa veku a pohlavia

V súčasnosti (k 31.12.2014) žije na území MAS Zemplín pod Vihorlatom **24 536 obyvateľov** s rovnakým podielom zastúpenia mužov a žien. Hustota obyvateľstva je **41,81 obyv./km²**. Najviac obyvateľov má mesto Sobrance (5981), ďalej nasledujú obce Bežovce (971) a Lekárovce (940). Najnižší počet obyvateľov má obec Svätuš (113). Obce, ktorých počet nepresahuje 200 obyvateľov sú Ruská Bystrá, Blatná Polianka, Husák, Pinkovce, Tašul'a a Beňatina.

Graf 5 Štruktúra obyvateľstva podľa veku a pohlavia



Zdroj: Štatistický úrad SR

Z hľadiska **vekovej štruktúry** možno považovať demografický vývoj v území za regresívny. Obyvateľstvo v poproduktívnom veku mierne prevyšuje nad obyvateľstvom v predproduktívnom veku. Obyvateľstvo v produktívnom veku tvorí 69,75 %, pričom väčšie zastúpenie v tejto vekovej kategórii majú muži.

Tabuľka 6 Štruktúra obyvateľstva podľa veku v roku 2014

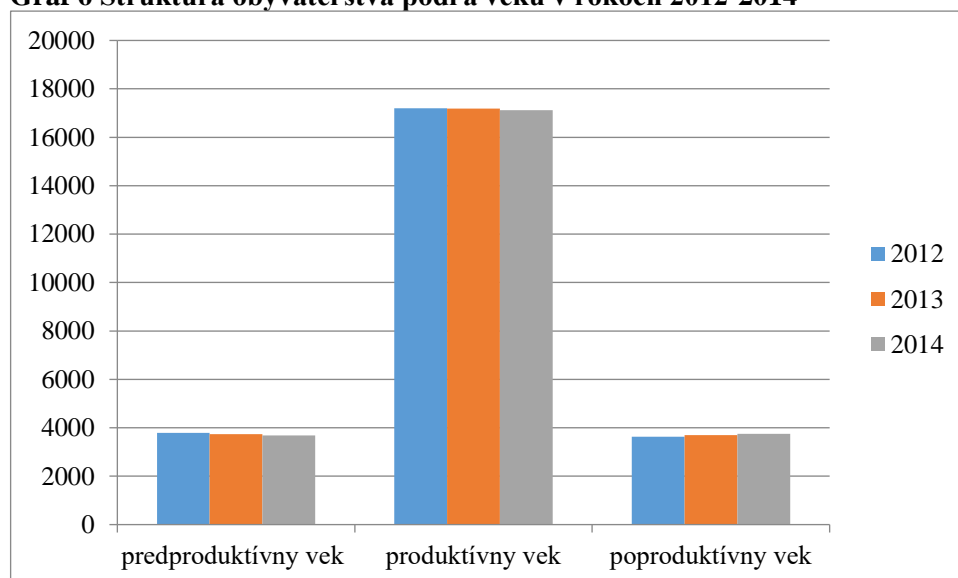
		predproduktívny vek	produktívny vek	poproduktívny vek	spolu
muži	počet	1 896	8 898	1 355	12 149
	%	7,73	36,27	5,52	49,51
ženy	počet	1 783	8 215	2 389	12 387
	%	7,27	33,48	9,74	50,49
spolu	počet	3 679	17 113	3 744	24 536
	%	14,99	69,75	15,26	100,00

Zdroj: Štatistický úrad SR

Výrazný rozdiel medzi mužmi a ženami je v poproduktívnom veku, kde majú ženy takmer dvojnásobne väčšie zastúpenie ako muži. V predproduktívnom veku je počet mužov a žien približne rovnaký (tab. č. 6).

Porovnanie štruktúry obyvateľstva podľa veku za posledné 3 roky na území MAS Zemplín pod Vihorlatom poukazuje na mierny pokles počtu obyvateľstva v predproduktívnom a naopak mierny nárast počtu obyvateľstva v poproduktívnom veku. Trend demografického starnutia obyvateľstva na území MAS Zemplín pod Vihorlatom je zreteľný.

Graf 6 Štruktúra obyvateľstva podľa veku v rokoch 2012-2014



Zdroj: Štatistický úrad SR

Vývoj počtu obyvateľov

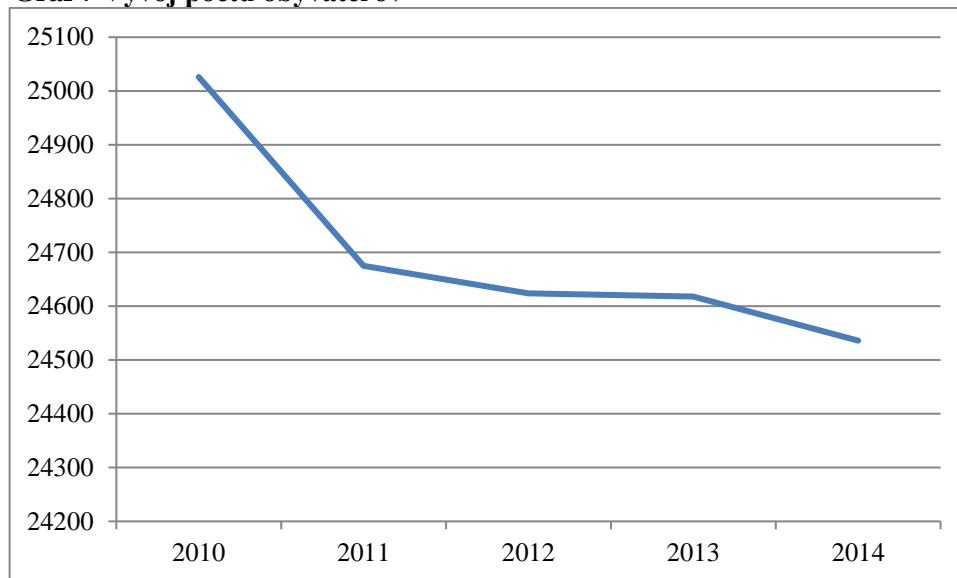
Analýza demografického vývoja počtu obyvateľstva okresu Sobrance podľa sčítaní od roku 1970 poukazuje na negatívny trend poklesu počtu obyvateľov (tab. č. 7).

Tabuľka 7 Vývoj počtu obyvateľov trvalo bývajúcich

Územie/rok	1970	1980	1991	2001	2011
Okres Sobrance	28 864	26 373	24 099	23 776	22 933

Zdroj: Štatistický úrad SR

Analýza demografického vývoja počtu obyvateľstva na území MAS Zemplín pod Vihorlatom za posledných päť rokov takisto poukazuje na negatívny trend v poklese počtu obyvateľstva.

Graf 7 Vývoj počtu obyvateľov

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pohyb obyvateľstva

Počas posledných 5-tich rokov zaznamenáva územia MAS Zemplín pod Vihorlatom celkový úbytok obyvateľstva spôsobený najmä zníženou natalitou a migračnými pohybmi obyvateľstva. Tento stav je spôsobený najmä vysokou mierou nezamestnanosti a zlou sociálnou a ekonomickou situáciou. V sledovanom období došlo k prirodzenému úbytku obyvateľstva v každom roku a migračné saldo dosiahlo v období posledných 5-tich rokov kladnú hodnotu v rokoch 2010, 2012 a 2013.

Tabuľka 8 Pohyb obyvateľstva v rokoch 2010-2014

Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom spolu	kategória/rok	2010	2011	2012	2013	2014
	narodení	250	242	219	222	226
	zomretí	312	342	297	284	335
	demografické saldo	-62	-100	-78	-62	-109
	prist'ahovaní	529	474	400	418	463
	vyst'ahovaní	486	519	396	411	520
	migračné saldo	43	-45	4	7	-57
	celkový pohyb obyvateľstva	-19	-145	-74	-55	-166

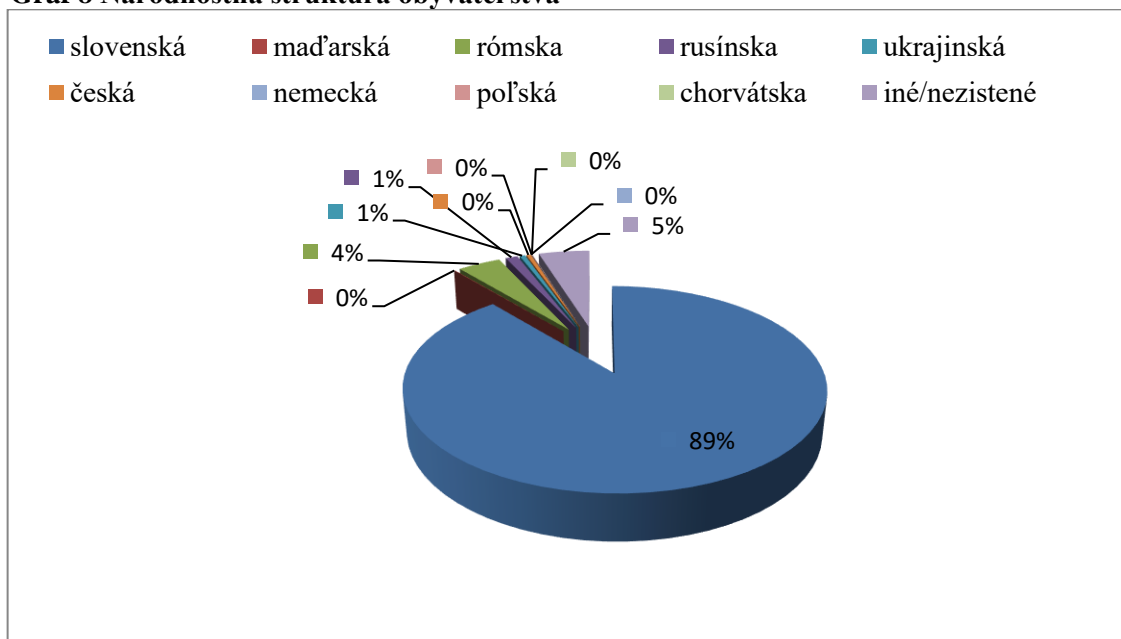
Zdroj: Štatistický úrad SR

Národnostné zloženie

K slovenskej národnosti sa hlási 89,19 % obyvateľov žijúcich v obciach MAS Zemplín pod Vihorlatom. Obyvatelia rómskej národnosti tvoria podľa posledného sčítania 4,04 %

z celkového počtu obyvateľov. Po nich nasleduje obyvateľstvo rusínskej (1,15 %) a ukrajinskej národnosti (0,53 %).

Graf 8 Národnostná štruktúra obyvateľstva

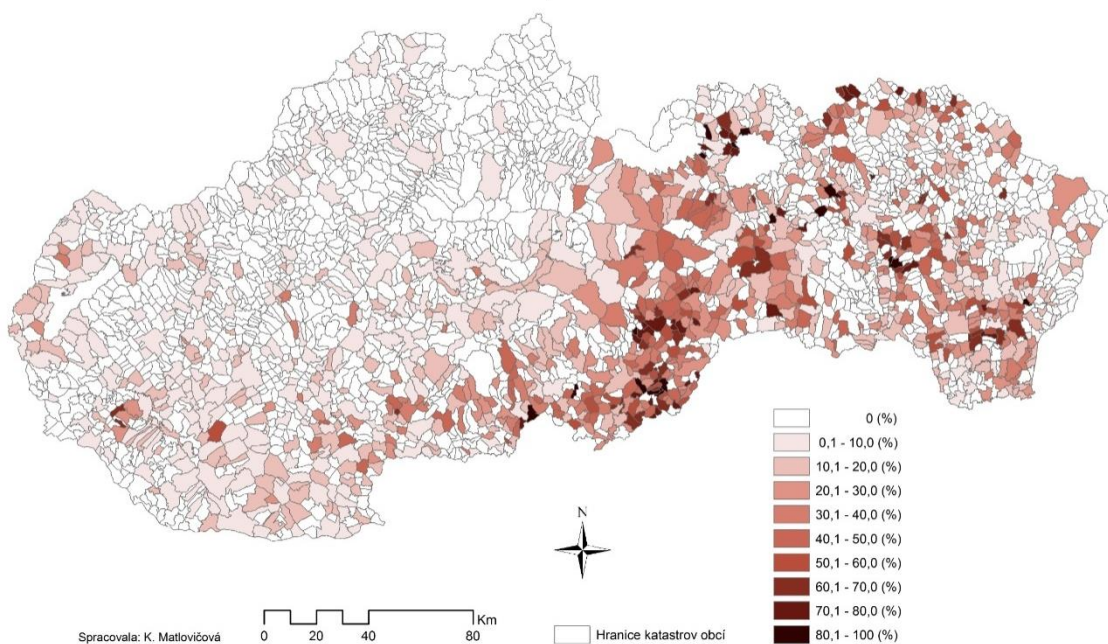


Zdroj: SODB 2011

Štatistické údaje o počte rómskeho etnika nezodpovedajú skutočnému stavu na území MAS Zemplín pod Vihorlatom, nakoľko väčšina Rómov sa hlási k slovenskej národnosti.

Obrázok 3 Percentuálny podiel Rómov v obciach Slovenska

Kvalifikovaný odhad - Atlas 2013



Zdroj: Atlas rómskych komunít na Slovensku 2013

Podľa sociografického mapovania rómskych osídlení na Slovensku v roku 2013 žije vo vybraných 16 obciach územia MAS Zemplín pod Vihorlatom 2794 Rómov, z toho najviac v meste Sobrance, v obci Blatné Remety a Úbrež (tab. č. 9)

Tabuľka 9 Podiel obyvateľov vybraných obcí územia žijúcich v rómskych osídleniach

Obec	Počet obyvateľov obce podľa údajov OcÚ	Počet Rómov v obci	Percentuálne zastúpenie	Typ koncentrácie
Bežovce	969	154	15,90	segregovaná
Blatné Remety	623	570	91,50	N/A
Bunkovce	356	98	27,50	N/A
Fekišovce	303	34	11,20	segregovaná
Jovsa	814	64	8,00	segregovaná
Kristy	310	50	16,10	N/A
Nižná Rybnica	411	40	9,70	N/A
Nižné Nemecké	327	30	9,20	N/A
Orechová	245	48	19,60	N/A
Podhorod'	400	60	15,00	N/A
Ruský Hrabovec	325	46	14,20	vo vnútri obce
Sobrance	5 947	1 106	18,60	na okraji obce
Tibava	540	61	11,30	segregovaná
Úbrež	720	360	50,00	segregovaná
Veľké Revištia	541	42	7,80	N/A
Vyšná Rybnica	367	31	8,40	N/A
Spolu	13 198	2794	21,17	

Zdroj: Atlas rómskych komunít na Slovensku 2013

Pri zohľadnení týchto údajov k počtu obyvateľov v danom roku (24618 obyv. k 31.12.2013), podiel Rómov na celkovom počte obyvateľov územia predstavuje 11,35 %, čo je o viac než 7 % viac ako pri sčítaní SODB 2011. Najväčšie zastúpenie Rómov evidujú obce Blatné Remety (91,50 %), Úbrež (50 %) a Bunkovce (27,50 %). Obec Blatné Remety je známa tým, že obyvatelia obce si osvojujú do pestúnskej starostlivosti deti z detských domovov. V ostatných sledovaných obciach sa ich podiel pohybuje pod 20 % (tab. č. 9). V 5 obciach územia MAS Zemplín pod Vihorlatom žijú Rómovia segregovane a v meste Sobrance na okraji mesta podľa Atlasu rómskych komunít na Slovensku 2013. Celkovo možno konštatovať, že rómske etnikum nepriaznivo vplýva na celkovú sociálnu a ekonomickú situáciu, a to najmä vysokou nezamestnanosťou, nízkou vzdelanostnou úrovňou a nepriaznivou demografickou štruktúrou.

Vzdelanostná úroveň

Podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania podľa posledného sčítania, má najväčšia skupina obyvateľstva územia MAS dosiahnuté úplné stredné odborné vzdelanie (s maturitou) -

18,40 %. Druhú najväčšiu skupinu obyvateľstva tvoria obyvatelia s dosiahnutým základným vzdelaním – 17,23 %. Pomerne vysoké percento – 16,22 % predstavujú obyvatelia s ukončeným učňovským vzdelaním bez maturity (tab. č. 10, graf č. 9).

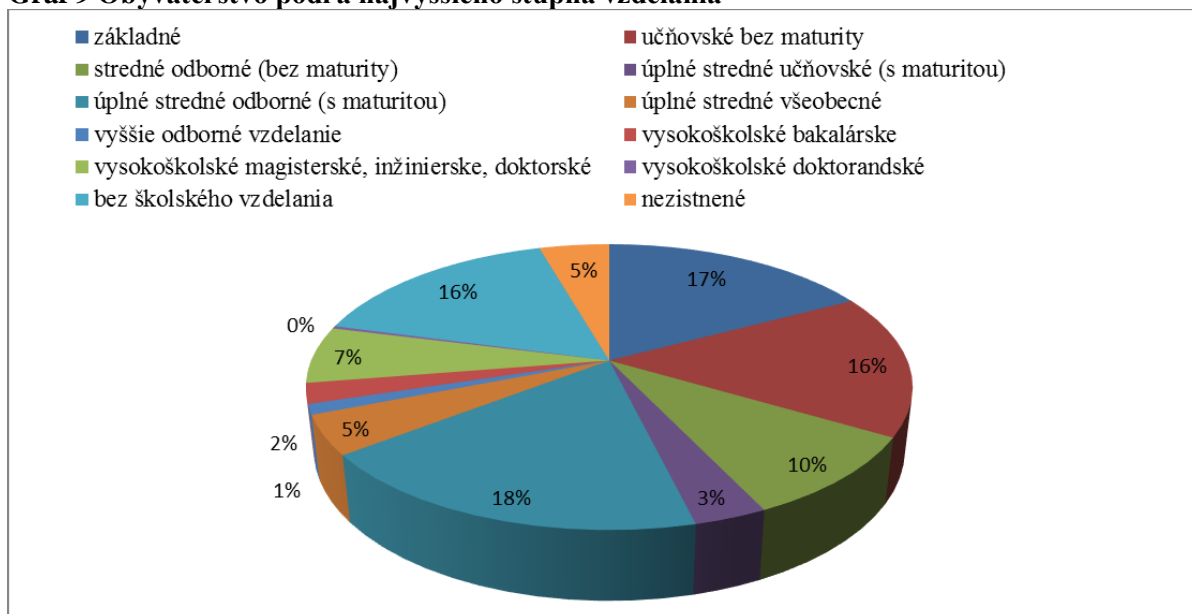
Tabuľka 10 Obyvateľstvo podľa najvyššieho stupňa vzdelania

Najvyšší stupeň školského vzdelania	počet	v %
základné	4 263	17,23
učňovské bez maturity	4 015	16,22
stredné odborné (bez maturity)	2 333	9,43
úplné stredné učňovské (s maturitou)	816	3,30
úplné stredné odborné (s maturitou)	4 553	18,40
úplné stredné všeobecné	1 101	4,45
vyššie odborné vzdelanie	286	1,16
vysokoškolské bakalárske	570	2,30
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	1 591	6,43
vysokoškolské doktorandské	72	0,29
bez školského vzdelania	4 042	16,33
nezistené	1 105	4,47
spolu	24 747	100

Zdroj: SODB 2011

Nízka vzdelanostná úroveň má vo veľkej miere negatívny vplyv na zamestnateľnosť obyvateľov územia MAS Zemplín pod Vihorlatom, prípadne ich udržanie sa na trhu práce. Táto situácia sa v súčasnosti zlepšuje, nakoľko si mladá i stredná generácia obyvateľov rozširuje svoje vzdelanie doplnením stredného a vysokoškolského vzdelania.

Graf 9 Obyvateľstvo podľa najvyššieho stupňa vzdelania



Zdroj: SODB 2011

3.1.4 Spoločenské, inštitucionálne, kultúrne a historické zdroje

Školstvo

Neoddeliteľnú súčasť sociálnej infraštruktúry na území MAS Zemplín pod Vihorlatom predstavuje školstvo. Sústavu škôl tvoria materské, základné a stredné školy.

Na území MAS v súčasnosti pôsobí 22 materských škôl, z toho 4 spojené so základnou školou. V 27 triedach týchto materských škôl je zapísaných 530 detí.

V piatich obciach sa nachádzajú základné školy pre 1. až 4. ročník a v 9 obciach sú plne organizované základné školy. V týchto školách je 129 tried, ktoré navštevuje 1 904 žiakov. Materské školy sú v území rozmiestnené relatívne rovnomerne a hlavne v súlade s potrebami územia. Vzhľadom na populačný vývoj v obciach združených v MAS možno predpokladať ďalší postupný pokles detí v predškolských zariadeniach i v základných školách.

Materské školy sa na území MAS nachádzajú v 19 obciach: Bežovce, Blatné Remety, Bunkovce, Hlivištia, Choňkovce, Jenkovce, Koromľa, Krčava, Lekárovce, Podhorod', Porúbka, Remetské Hámre, Sobrance (2x), Tibava, Úbrež, Veľké Revištia, Záhor, Poruba pod Vihorlatom, Jovsa

Základné školy (1. – 4. ročník) sú v obciach Lekárovce, Tibava, Veľké Revištia, Vyšná Rybnica, Záhor a **deväťročné školy** v 9 obciach Bežovce, Blatné Remety, Krčava, Podhorod', Porúbka, Remetské Hámre, Sobrance (2x), Úbrež, Jovsa.

Administratívnym a ekonomickým centrom územia MAS je mesto Sobrance, v ktorom sa okrem materských a základných škôl nachádzajú aj **dve stredné školy**, a to Gymnázium v Sobranciach a Stredná odborná škola obchodu a služieb v Sobranciach.

Na Gymnázium je všeobecné 4 ročné štúdium a 8 ročné štúdium. V súčasnosti má škola 289 žiakov, ktorí navštevujú 13 tried, z toho 7 tried osemročného štúdia a 6 tried štvorročného štúdia. V každom školskom roku otvára škola jednu triedu štvorročného a jednu triedu osemročného štúdia. Na Strednej odbornej škole obchodu a služieb v Sobranciach študuje 256 študentov v 12 triedach. Škola ponúka možnosť študovať v širokom spektre študijných odborov (Obchodná akadémia, Manažment regionálneho cestovného ruchu, podnikanie v cestovnom ruchu, spoločné stravovania, kuchár, autoopravár – mechanik, technické služby v autoservise), zavedením, ktorých sa snaží reagovať na potreby trhu v regióne) V Sobranciach je 1 **Základná umelecká škola** a 1 **Základná špeciálna škola**.

Centrum voľného času Zvonček v Sobranceiach je školské zariadenie s celoročnou prevádzkou, ktoré zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu činnosť detí a mládeže v ich voľnom čase a počas prázdnin. Funguje v ňom 22 záujmových útvarov, ktoré vedú interní pedagogickí zamestnanci aj externí vedúci z radov učiteľov ZŠ.

Zdravotná infraštruktúra

Zdravotná starostlivosť pre obyvateľov územia MAS Zemplín pod Vihorlatom je zabezpečovaná v prvom rade v meste Sobrance, kde sa okrem samostatných ambulancií nachádza aj **Regionálna nemocnica Sobrance, n.o.** Nemocnica zabezpečuje špecializovanú ústavnú starostlivosť v odbore vnútorné lekárstvo a v odbore liečebňa dlhodobo chorých pre ochorenia nervového systému a jej lôžkový fond tvorí 55 lôžok. Potreba existencie nemocnice vychádza z epidemiologickej situácie chorobnosti v regióne okresu Sobrance. Nemocnica plní zároveň funkciu nemocnice prvého kontaktu v schengenskom priestore a je schopná poskytnúť pomoc nielen obyvateľom okresu Sobrance, ale aj všetkým ľuďom pohybujúcim sa v tomto priestore.

Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých sa nachádzajú aj v obciach Podhorod' a Veľké Revištia.

Tabuľka 11 Zdravotnícke zariadenia v území MAS Zemplín pod Vihorlatom v roku 2013

Zdravotnícke zariadenie	Počet
Nemocnice všeobecné a špecializované	1
Lekárne a výdajne liekov	5
Výdajne zdravotníckych pomôcok spolu	1
Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	6
Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti	3
Samostatné ambulancie praktického lekára stomatológa	9
Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa	3
Samostatné ambulancie lekára špecialistu	25

Zdroj: Štatistický úrad SR

Sociálne služby a sociálnoprávna ochrana deti a sociálna kuratela

Sociálne služby na území MAS Zemplín pod Vihorlatom poskytuje 15 poskytovateľov na 20 miestach. Na území MAS sa nachádza 1 útulok a 1 domov na pol ceste pre občanov v krízovej situácii, 1 domov sociálnych služieb a 1 rehabilitačné stredisko pre občanov so zdravotným postihnutím, 2 zariadenia opatrovateľskej služby a 1 zariadenia podporovaného bývania pre zdravotne postihnutých občanov, 2 denné centrá a 1 zariadenie pre seniorov. 10 obcí poskytuje

zdravotne postihnutým občanom a seniorom opatrovateľskú službu terénnou formou. V území pôsobia 2 resocializačné strediská a to v obciach Petrovce a Remetské Hámre.

V obci Remetské Hámre sa nachádza aj detský domov, ktorého kapacita je 90 detí v súčasnosti je v tomto detskom domove umiestnených 80 detí z toho 16 detí je so zdravotným postihnutím. Špecifikom regiónu je pestúnska starostlivosť v obci Blatné Remety. V obci je momentálne 17 pestúnskych rodín, ktoré sa starajú asi o 60 detí.

Tabuľka 12 Sociálne služby poskytované na území MAS Zemplín pod Vihorlatom v roku 2014

Poskytovateľ	Druh	Cieľová skupina	Adresa	Forma
ANIMA - Domov sociálnych služieb, Michalovce	Útulok	Občania v krízovej situácii	Baškovce 79	Pobytová - ročná
Arcidiecézna charita Košice	Opatrovateľská služba	Seniori	kpt. Nálepku 8, Sobrance,	Terénna
DOSOS, n.o., Sobrance	Domov sociálnych služieb	Zdravotne postihnutí občania	Michalovská 73, Sobrance, 07301	Ambulantná
DOSOS, n.o., Sobrance	Rehabilitačné stredisko	Zdravotne postihnutí občania	Michalovská 73, Sobrance	Ambulantná
Mesto Sobrance, Sobrance	Opatrovateľská služba	Seniori	Štefánikova 23, Sobrance	Terénna
Mesto Sobrance, Sobrance	Denné centrum	Seniori	Námestie Slobody 1/580, Sobrance	Ambulantná
Mesto Sobrance, Sobrance	Denné centrum	Seniori	Komárovce 55	Ambulantná
Obec Bežovce	Opatrovateľská služba	Seniori	Bežovce 196	Terénna
Obec Hľivišťa	Opatrovateľská služba	Zdravotne postihnutí občania	Hľivišťa 73	Terénna
Obec Horňa	Opatrovateľská služba	Zdravotne postihnutí občania	Horňa 50	Terénna
Obec Inovce	Opatrovateľská služba	Zdravotne postihnutí občania	Inovce 28	Terénna
Obec Jenkovce	Opatrovateľská služba	Seniori	Jenkovce 210	Terénna
Obec Kristy	Opatrovateľská služba	Seniori	Kristy 83	Terénna
Obec Lekárovce	Opatrovateľská služba	Seniori	Lekárovce 505	Terénna
Obec Priekopa	Opatrovateľská služba	Zdravotne postihnutí občania	Priekopa 100	Terénna
Regionálna nemocnica Sobrance, n. o.	Zariadenie pre seniorov	Seniori	Ul. Mieru 12, Sobrance	Pobytová - ročná
Regionálna nemocnica Sobrance, n. o.	Zariadenie opatrovateľskej služby	Zdravotne postihnutí občania	Ul. Mieru 12, Sobrance	Pobytová - ročná

ReSocia, n.o., Petrovce	Zariadenie podporovaného bývania	Zdravotne postihnutí občania	Petrovce 1	Pobytová - ročná
ReSocia, n.o., Petrovce	Domov na pol ceste	Občania v krízovej situácii	Ul. Tyršova 41, Sobrance	Pobytová - ročná
ZOS Anna-Mária n.o., Horňa	Zariadenie opatrovateľskej služby	Zdravotne postihnutí občania	Horňa 73	Pobytová - ročná

Zdroj: Register poskytovateľov sociálnych služieb vedený Košickým samosprávnym krajom

Kultúrne a historické zdroje

V obciach MAS Zemplín pod Vihorlatom sa nachádza spolu **39 kultúrnych pamiatok zapísaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR**. Väčšinu z nich tvoria kostoly, kúrie a historické vily, zrúcaniny hradov, a technické pamiatky ako sú vodné a elektrické mlyny.

Z kultúrno-historického hľadiska sú vzácne **národné kultúrne pamiatky** – drevené kostolíky v Inovciach a v Ruskej Bystrej. Charakteristickým znakom týchto kostolíkov je ich trojdielnosť - vstupná časť (babinec), chrámová (hlavná) loď a oltárna časť, čo zároveň symbolizuje Svätú Trojicu. Najcennejšou časťou interiérov drevených kostolov sú vzácne ikony zdobené maľbami východného obradu a osadené do ikonostasov, ktoré oddeľujú chrámovú loď od oltárnej časti. **Drevený kostolík V Ruskej Bystrej** v roku 2008 bol zapísaný s ďalšími 7 drevenými kostolmi Karpatského oblúka do **Zoznamu svetového dedičstva UNESCO**. Ostatné kultúrne pamiatka patria medzi pozoruhodnosti s miestnym významom.

V území MAS Zemplín pod Vihorlatom sa okrem hmotného kultúrneho dedičstva zachovali aj **prvky nehmotného kultúrneho dedičstva v podobe ľudových tradícií a zvykov**.

Zimné tradície sú sústredené predovšetkým do obdobia Mikuláša a Vianoc. Počas fašiangov, ktoré symbolizujú ukončenie zimného cyklu sa v niektorých obciach organizujú fašiangové zábavy a chodí sa v maskách po obci. Na Veľkú noc je zvykom v obciach oblievačka v pondelok ráno. Ďalšou z tradícií, ktoré sa zachovali dodnes je stavenie májov. Niektoré tradície sa síce postupne vytrácajú ale mnohé ostávajú stále živé vďaka aktívnym občanom, organizáciám a folklórnym skupinám.

Tabuľka 13 Zoznam nehnuteľných kultúrnych pamiatok

Obec	Zaužívaný názov pamiatkového objektu
Beňatina	chrám Pokrov Presvätej Bohorodičky
Bežovce	kalvínsky kostol
Hlivišťa	chrám sv. Juraja
Horňa	chrám Zosnutia Presvätej Bohorodičky

Choňkovce	chrám Zvestovania Presvätej Bohorodičky
Inovce	drevený kostolík sv. Michala
Jenkovce	kalvínsky kostol
Jenkovce	Kúria
Jenkovce	park pri kúrii
Jenkovce	elektrický mlyn
Lekárovce	chrám Narodenia Presvätej Bohorodičky
Ostrov	kostol Nanebovstúpenia Pána
Podhorod'	Tibavský hrad
Podhorod'	hradná veža
Podhorod'	opevnenie hradu
Podhorod'	chrám sv. Petra a Pavla
Remetské Hámre	hrob partizánov
Remetské Hámre	vila - Morské oko
Remetské Hámre	Kaštielik
Remetské Hámre	vila - zotavovňa
Remetské Hámre	vila - zotavovňa
Remetské Hámre	budova lesnej správy
Ruská Bystrá	drevený kostolík sv. Mikuláša
Ruskovce	vodný mlyn
Ruskovce	Vodná píla
Ruskovce	chrám sv. Petra a Pavla
Ruský Hrabovec	chrám sv. Juraja
Sejkov	chrám sv. Juraja
Sobrance	Varádyho vila - kúpele
Sobrance	Russayova vila, ZUŠ
Sobrance	Russayova vila, ZUŠ - sadovnícka úprava
Tibava	kostol Nanebovzatia Panny Márie
Úbrež	kostol sv. Štefana
Veľké Revištia	kúria
Vojnatina	liatinový náhrobník
Vojnatina	kostol Povýšenia sv. Kríža
Vyšná Rybnica	vodný mlyn
Vyšné Remety	chrám sv. Michala Archanjela

Zdroj: Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

V meste Sobrance sa nachádza **Gitarové múzeum**. Je to jediné gitarové múzeum v Európe a druhé na svete. Nachádza sa v ňom zbierka elektronických gitár (asi 200 kusov) z obdobia rokov 1947 – 1980. Sobranecké gitarové múzeum mapuje vývoj a výrobu elektrofonických gitár Československu po druhej svetovej vojne. Najvzácnejším exponátom je česká gitara Gracioso, na ktorej začínal svoju kariéru George Harisson, sú tu aj vzácne kusy, ktoré múzeu podaroval Petr Janda z Olympicu, Maťo Ďurinda z Tublatanky a iné osobnosti slovenskej hudobnej scény.

Okrem Gitarového múzea sa na území MAS nachádzajú aj ďalšie kultúrne inštitúcie. **Detašované pracovisko Zemplínskeho osvetového strediska** sa nachádza v Sobranciach a v 12 obciach sa nachádzajú verejné knižnice.

3.1.5 Technická infraštruktúra a materiálne zdroje

Dopravná infraštruktúra

Územím MAS Zemplín pod Vihorlatom prebieha významný **nadregionálny dopravný cestný ťah - európska trasa E 50** (Žilina – Prešov – Košice – Michalovce – štátna hranica s Ukrajinou). Na susedné krajiny je územie napojené cestným hraničným priechodom do Ukrajinskej republiky na ceste I/50 – priechod Vyšné Nemecké – Užhorod.

Najvýraznejší **diaľničný ťah SR diaľnica D1** v koridore Bratislava – Trenčín – Žilina – Poprad – Prešov – Košice – Michalovce – štátna hranica SR/UA, bude prechádzať aj územím MAS a bude v celej svojej dĺžke súčasťou transeurópskeho multimodálneho koridoru.

Dopravnú os územia MAS tvorí medzinárodná cesta I. triedy č. 50 vedená priamo centrom mesta Sobrance. Súbežne, južne od tejto cesty, je plánovaná uvedená trasa diaľnice D1. Základnú cestnú sieť územia MAS tvoria cesty II. a III. triedy. Sieť ciest II. triedy tvoria cesty: č.582 – Michalovce – Sobrance a č.566 – Tibava – Podhorod'. Celkovo cesty I. triedy v Území MAS majú dĺžku 21,402 km, cesty II. triedy 37,493 km a cesty III. triedy 128,966 km.

Vstupom Slovenskej republiky do priestoru Schengenskej zmluvy sa zmenili podmienky prechodu hraníc. Vo vnútri Schengenského priestoru hranice z hľadiska pohybu osôb a tovaru prakticky neexistujú, ale pre jeho vonkajšiu hranicu platia iné podmienky. Na území MAS sa to týka hranice s Ukrajinou republikou, konkrétne na ceste I/50 je vybudovaný **medzinárodný priechod Vyšné Nemecké – Užgorod**, pre neobmedzený styk v osobnej aj nákladnej doprave. Priechod bol dobudovaný preložkou cesty I/50 mimo obec Vyšné Nemecké, aj s malým cestným terminálom v prihraničnom pásme.

Územím MAS neprechádzajú v súčasnosti **žiadne koridory železničnej dopravy**.

Na území MAS sa nachádza **jedno funkčné poľné letisko** pre letecké práce (spevnená dráha), v k. ú. obce Jasenov a jedno nefunkčné poľné letisko pre letecké práce (spevnená dráha), v k. ú. obce Tibava. Uvedené letiská majú stanovené ochranné pásma, na ktoré boli vydané rozhodnutia o ochranných pásmach.

Vodná doprava nie je na území MAS rozvinutá.

Nakladanie s komunálnym odpadom

V každej obci sú zabezpečené komplexné profesionálne služby v odpadovom hospodárstve. V obciach je **zavedený separovaný zber komunálneho odpadu** (PET fľaše, sklo, papier, atď.).

Na území okresu MAS Zemplín pod Vihorlatom je prevádzkovaná **jedna riadená skládka odpadov Husák**, na odpad, ktorý nie je nebezpečný, situovaná do k. ú. obce Husák. Skládka slúži na zneškodňovanie „ostatných odpadov“, vrátane komunálnych odpadov, od roku 1995. Celková životnosť skládky je 25 rokov.

Okrem riadenej skládky Husák sa na území MAS vyskytujú aj ďalšie menšie nelegálne skládky, z ktorých sú zaradené do registra environmentálnych záťaží nasledovné:

- Baškovce – skládka TKO (aj v súčasnosti sa nelegálne naváža)
- Blatná Polianka – skládka TKO (je tvorená prevažne komunálnym odpadom a je trvale navážaná)
- Porúbka – skládka TKO (v súčasnosti je jej povrch zatrávnený a nenaváža sa)

Na území MAS **nie je prevádzkovaná žiadna skládka na nebezpečný odpad**. Zneškodňovanie produkcie nebezpečných odpadov skládkovaním je realizované na zariadeniach prevádzkovaných v zmysle platnej legislatívy pre odpadové hospodárstvo mimo územia MAS.

Plynofikácia a spôsob vykurovania

Hlavným zdrojom zemného plynu na území kraja je medzištátny plynovod (MŠP) Bratstvo DN 700 PN 64 MPa s prívodom z Ukrajiny. Zásobovanie územia MAS je zabezpečené prostredníctvom prevádzkovateľa a vlastníka distribučnej siete SPP – distribúcia, a.s..

Vykurovanie v obciach nachádzajúcich sa na území MAS Zemplín pod Vihorlatom je prevažne riešené zemným plynom a tuhým palivom - drevom. Plynofikovaných 44 obcí t.j. 88%. Aj napriek plynofikácii a vzhľadom k dostupnosti drevnej hmoty a vzhľadom k cenovým možnostiam, hlavne v severnej časti územia prevláda kombinovaný spôsob vykurovania – plynom a tuhým palivom - drevom

Vodovod a kanalizácia

Na území MAS Zemplín pod Vihorlatom sa zásobovanie vodou realizuje cez Skupinový vodovod (SKV) Sobrance, SKV Vyšné Nemecké, SKV Lekárovce, SKV Michalovce, vodný zdroj Vihorlat Popričný. Z 50 obcí na území MAS Zemplín pod Vihorlatom má **verejnú vodovodnú sieť 41 obcí**. Rozostavané vodovody sú v siedmich obciach.

Menej priaznivá situácia je v napojení obcí na verejnú kanalizáciu a zaostáva za počtom napojených obyvateľov na verejný vodovod. **Verejná kanalizácia** je zavedená v **15 obciach** a rozostavaná v 13 obciach.

Čistenie odpadových vôd v území MAS Zemplín pod Vihorlatom je zabezpečené prostredníctvom nasledovných čistiární: ČOV v meste Sobrance, ČOV Vojnatina, ČOV Vyšné Nemecké, obecná ČOV Krčava, obecná ČOV Blatné Revišťa, ČOV na hraničnom oddelení Podhorod', ČOV Komárovce. V obciach Jenkovce a Vyšné Remety má väčšina domácností inštalované domové čistiarne odpadových vôd.

Dostupné finančné zdroje, rozpočty a majetok obcí

Obce majú k dispozícii financie pochádzajúce z týchto zdrojov:

- Výnosy z podielových daní
- Výnosy z miestnych daní a poplatkov (daň z pozemkov, zo stavieb, za psa, nevýherné hracie prístroje, za ubytovanie, za užívanie verejného priestranstva, za odpady a pod.)
- Príjmy z prenájmu nehnuteľností
- Poplatky za služby, stravné, prípadné pokuty
- Úroky z finančných vkladov
- Granty a dotácie

Rozpočty obcí sú rozdelené na Príjmy (kapitálové a bežné) a Výdavky (kapitálové a bežné).

Najväčší podiel na príjmoch obcí majú výnosy z podielových daní a dotácie. V istých situáciách (v prípade predaja nehnuteľností) sú súčasťou rozpočtov obcí aj kapitálové príjmy, napr. z predaja nehnuteľností. **Kapitálové príjmy** tvoria v prípade obcí združených v MAS Zemplín pod Vihorlatom cca **10,4 %** príjmu rozpočtov.

Medzi kapitálové výdavky patria investície do rôznej miestnej infraštruktúry, akými sú chodníky, miestne komunikácie, školské budovy, ihriská, kultúrne domy a pod. **Kapitálové výdavky** tvoria **17,83%** výdavkov rozpočtov.

Medzi bežné výdavky patria tieto (vo väčšine prípadov) významnejšie položky: chod obce, údržba ciest, nakladanie s odpadmi, chod MŠ, ZŠ, dávky sociálnej pomoci (stravovanie a pomôcky pre žiakov zo sociálne slabších rodín).

Ako vyplýva z údajov uvedených v prílohe č. 8 stratégie (Dostupné finančné zdroje) **finančné zdravie** väčšiny **obcí** verejno-súkromného partnerstva bolo v roku 2014 **dobré (20 obcí)** až **výborné (17 obcí)**, **10 obcí** málo **dostatočné** finančné zdravie a len **3 obce** mali **nedostatočné finančné zdravie**. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že hospodárenie väčšiny obcí združených v MAS Zemplín pod Vihorlatom je udržateľné a nespôsobuje im problémy. Je predpoklad, že väčšina obcí bude disponovať dostatočnými finančnými prostriedkami na spolufinancovanie projektov realizovaných v rámci stratégie CLLD.

Príloha č. 6.1 Dostupné finančné zdroje, rozpočet a majetok obcí za rok 2014

3.1.6 Ekonomické zdroje

Základná charakteristika

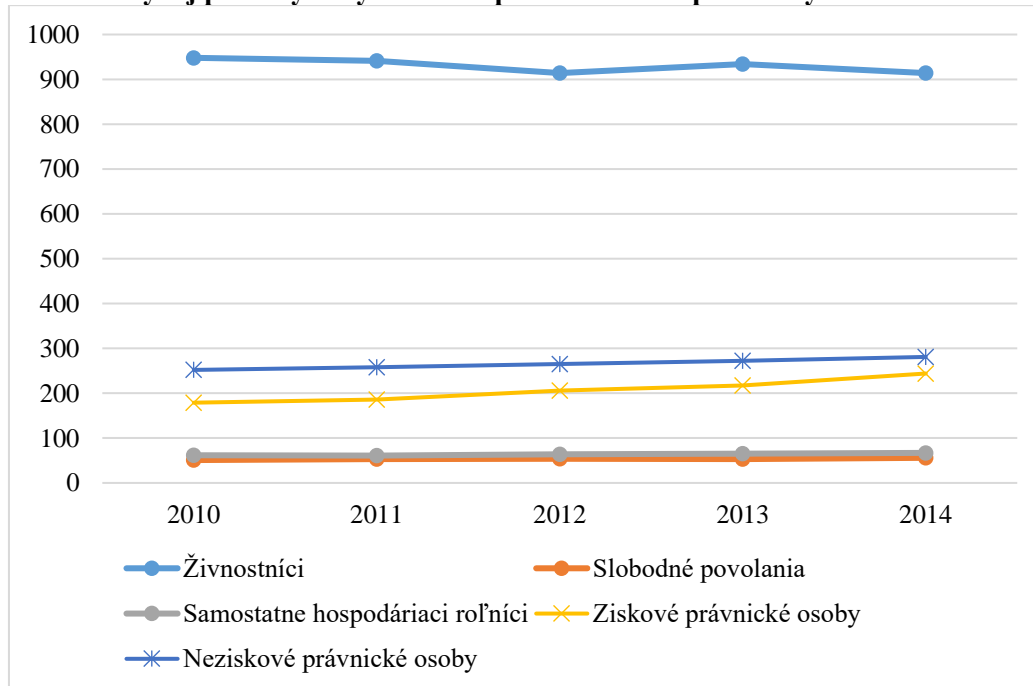
Na území MAS bolo k 31.12.2014 evidovaných **viac ako tisíc fyzických osôb – podnikateľov, takmer 90 % z nich tvorili živnostníci**, zvyšok slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci. Počet fyzických osôb podnikateľov je za uplynulých 5 rokov vyrovnaný. V prípade právnických osôb je trend za ostatné roky rastúci, keď najmä v prípade ziskových právnických osôb došlo k nárastu o viac ako tretinu (36 %), v prípade neziskových právnických osôb je nárast cca 10 %.

Tabuľka 14 Počet fyzických osôb - podnikateľov

Kategória	Rok				
	2010	2011	2012	2013	2014
Živnostníci	948	941	914	934	914
Slobodné povolania	51	53	54	53	56
Samostatne hospodáriaci roľníci	62	61	64	65	67
FO - podnikatelia - spolu	1 061	1 055	1 032	1 052	1 037
Ziskové právnické osoby	179	186	206	217	244
Neziskové právnické osoby	252	258	265	272	281
Právnické osoby spolu	431	444	471	489	525

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Graf 10 Vývoj počtu fyzických osôb – podnikateľov a právnických osôb



Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Štatistického úradu SR databáza DATAcube

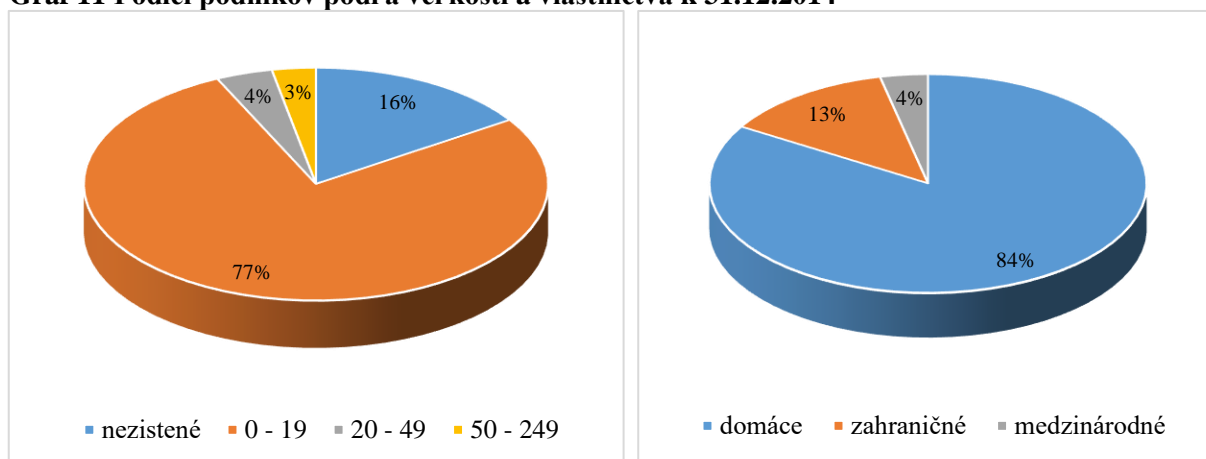
Najväčšiu skupinu tvoria **stabilne podniky s počtom do 19 zamestnancov** – 177 firiem, čo predstavuje 77 % z počtu podnikov. Odhliadnuc od kategórie nezistené, táto veľkostná skupina dosiahla aj najvyšší nárast počtu podnikov.

Tabuľka 15 Počet podnikov podľa veľkosti

Kategória	Počet zamestnancov				
	2010	2011	2012	2013	2014
nezistené	19	18	28	31	36
0 - 19	139	148	157	163	177
20 - 49	6	5	5	6	9
50 - 249	7	7	6	6	7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Graf 11 Podiel podnikov podľa veľkosti a vlastníctva k 31.12.2014



Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Štatistického úradu SR databáza DATAcube

Z pohľadu vlastníctva firiem v súkromnom sektore bola k 31.12.2014 väčšina v domácom vlastníctve (84%), v zahraničnom vlastníctve bolo 29 firiem a 8 bolo medzinárodných. Najväčší nárast počtu za ostatných 5 rokov nastal v skupine podnikov v domácom vlastníctve.

Podľa analýzy konkurenčných výhod a nevýhod okresov Slovenska realizovanej Podnikateľskou alianciou Slovenska¹ si Sobrance **veľmi úspešne počínajú v oblasti legislatívy a verejnej správy**. Tu skončili celoslovensky na vynikajúcom druhom mieste. Vysoko boli hodnotené úrady, ktoré si plnia úlohy, komunikujú s klientmi a poskytujú informácie, nepodliehajú korupcii. V okrese **sú najnižšie miestne dane v celej krajine**.

Sektory a odvetvia

Priemyselná výroba je zastúpená len v malej miere a to potravinárskym, stavebným, strojárskym, drevospracujúcim a odevným priemyslom. Oblasť obchodu a služieb je zameraná

¹ Konkurencieschopné regióny 21, ročník 2010, Podnikateľská aliancia Slovenska, marec 2011

hlavne na predaj poľnohospodárskych potrieb, predaj a opravu osobných automobilov, reštauračné a ubytovacie služby.

- **Hlavné výrobné odvetvia:**

Potravinársky priemysel – výroba alkoholických a nealkoholických nápojov, pekárenských, cukrárenských výrobkov.

Drevospracujúci priemysel – ťažba dreva a drevnej hmoty, spracovanie dreva a preglejky, výroba nábytku a bytových doplnkov z dreva, stolov a stoličiek, výroba drevených okien, dverí a drevených schodov, parkiet a podláh, madiel a stĺpikov, výroba kuchynských liniek, dvierok a pracovných dosiek, výroba skríň s posuvnými dverami.

Najvýznamnejší zástupcovia: ONTE Slovakia s.r.o, RESS s.r.o., ORCUS MAG s.r.o.

Strojársky priemysel – strojárska výroba predstavuje výrobu sporákov, smaltovaného tovaru, kovovýroba, výroba oceľových konštrukcií a kontajnerov, kladkostroje, navijaky, železné a oceľové prúty, tyče, profily.

Najvýznamnejší zástupcovia: Daryn s.r.o., ŠIRO s.r.o., HUK s.r.o., Jacko – výroba žalúzií a tieniacej techniky

Obuvnícky a textilný priemysel – výroba veľkoobjemových vakov Big Bags, vriec, špagátov, baliaca sieťovina, tieniaca sieťovina, silážne fólie, výroba vložiek do paliet, vložiek pre silá a rôznych plachiet z polypropylénu, výroba pracovných odevov.

Najvýznamnejší zástupcovia: JAS – EXPORT s.r.o., TEXFOUR s.r.o., ZAK spol. s.r.o., JUKOS s.r.o.

Stavebný priemysel – predstavuje výroba pomníkov a opracovanie prírodného kameňa na ušľachtilé účely dlažby, náhrobné kamene.

- **Štruktúra podnikateľských subjektov podľa odvetví**

Celkový počet živnostníkov sa za ostatných päť rokov pohybuje nad hranicou 800. Najväčší pokles nastal v kategórii Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (o 17 %), naopak takmer o rovnaké percento narástol ich počet v oblasti Odborné, vedecké a technické činnosti. Prehľad počtu živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností v zmysle SK NACE Rev. 2 je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 16 Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2

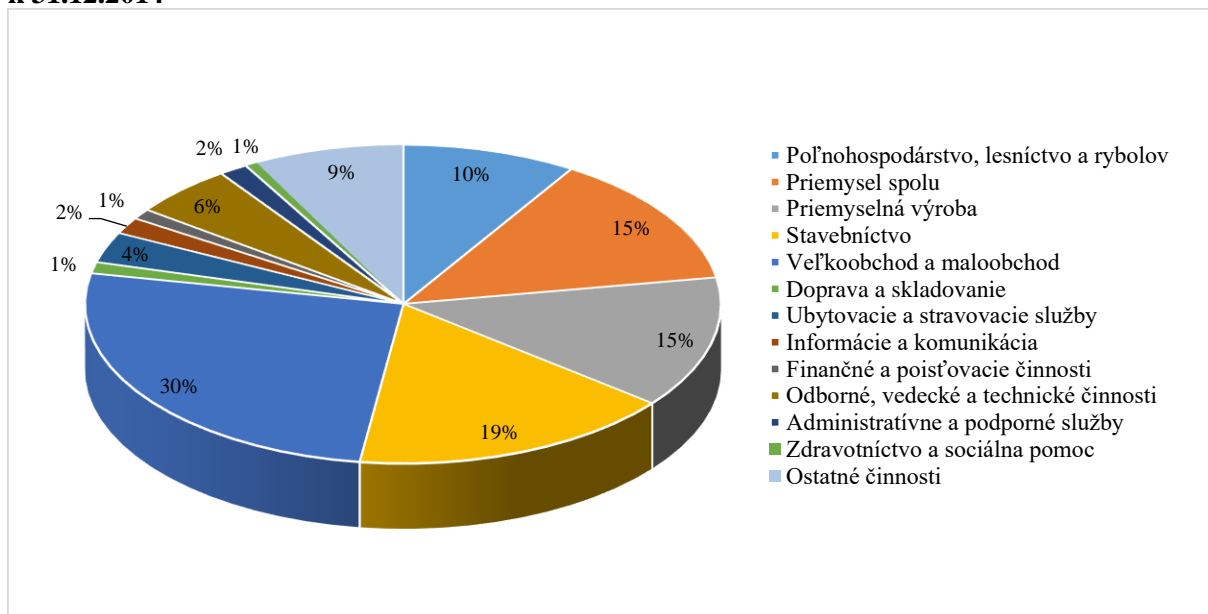
Odvetvie	Podniky podľa ekonomickej činnosti				
	2010	2011	2012	2013	2014
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	82	82	72	72	85

Priemyselná výroba	122	119	126	133	128
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	2	2	1	1	1
Stavebníctvo	159	159	158	163	158
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	297	284	262	266	248
Doprava a skladovanie	18	22	18	19	11
Ubytovacie a stravovacie služby	30	28	25	25	30
Informácie a komunikácia	14	15	15	17	16
Finančné a poisťovacie činnosti	9	9	8	10	10
Činnosti v oblasti nehnuteľností	2	2	2	3	3
Odborné, vedecké a technické činnosti	38	47	53	55	50
Administratívne a podporné služby	16	17	12	12	14
Vzdelávanie	2	2	4	4	4
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	5	4	5	4	6
Umenie, zábava a rekreácia	2	3	2	2	2
Ostatné činnosti	57	60	65	66	73
Spolu	855	855	828	852	839

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

V prípade živnostníkov mal ku koncu roka 2014 najvyššie takmer tretinové zastúpenie sektor veľkoobchodu a maloobchodu, o niečo nižší počet pôsobí v stavebníctve a priemysle. Štvrtým v poradí je sektor poľnohospodárstva s 10 % podielom.

Graf 12 Podiel živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2 k 31.12.2014



Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Štatistického úradu SR databáza DATAcube

Celkový počet podnikov za ostatných 5 rokov stúpol o viac ako tretinu (34%) na 229. Nárast bol zaznamenaný vo väčšine odvetví, pričom najviac v odborných, vedeckých a technických

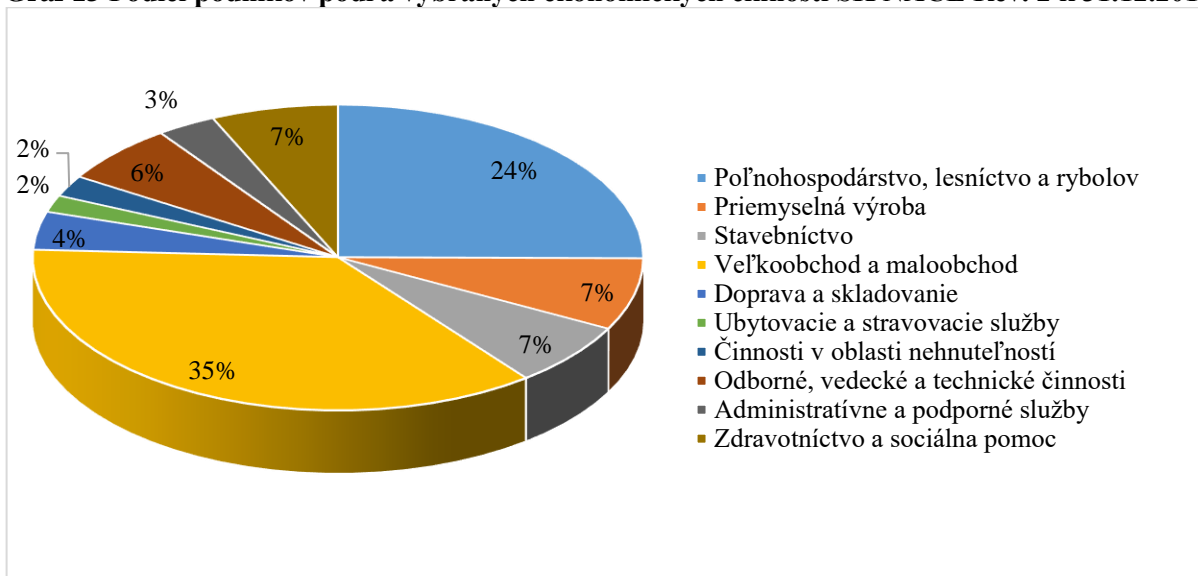
činnostiach (3,5-násobne) vo veľkoobchode a maloobchode (o 26,6 %), poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (o 24,4 %).

Tabuľka 17 Počet podnikov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2

Odvetvie	Podniky podľa ekonomickej činnosti				
	2010	2011	2012	2013	2014
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	45	45	44	47	56
Priemyselná výroba	14	15	19	17	17
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1	2	1	1	1
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	1	1	1	1	1
Stavebníctvo	10	10	13	15	15
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	64	66	73	79	81
Doprava a skladovanie	7	8	9	8	9
Ubytovacie a stravovacie služby	2	2	2	2	4
Informácie a komunikácia	1	0	0	0	1
Finančné a poisťovacie činnosti	1	1	1	1	1
Činnosti v oblasti nehnuteľností	4	3	4	5	5
Odborné, vedecké a technické činnosti	4	7	10	10	14
Administratívne a podporné služby	3	4	5	6	7
Vzdelávanie	1	1	1	1	1
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	11	11	11	12	15
Umenie, zábava a rekreácia	0	0	1	0	0
Ostatné činnosti	2	2	1	1	1
Spolu	171	178	196	206	229

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Graf 13 Podiel podnikov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev. 2 k 31.12.2014



Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Štatistického úradu SR databáza DATAcube

Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov je, po sektore veľkoobchodu a maloobchodu (35 %), sektorom s druhým najväčším podielom (24 %) podnikov podľa vybraných ekonomických činností. Podiel ostatných odvetví je nižší ako 10 %.

- ***Pol'nohospodárstvo***

Na vývoj poľnohospodárskej produkcie mala vplyv transformácia a privatizácia družstiev, nedostatok financií, zastaraná poľnohospodárska technika. Na území MAS hospodária poľnohospodárske družstvá, roľnícke družstvá, akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzením a samostatne hospodáriaci roľníci.

Na území MAS je poľnohospodárstvo **zamerané na rastlinnú aj živočíšnu výrobu, vinohradníctvo so zameraním na pestovanie viniča a spracovanie hrozna**. Územie je **významným producentom obilia**, najmä pšenice a jačmeňa. Z krmovín sa pestuje lucerna a kukurica, ako krmovina na zeleno a na siláž, dobre sa darí konope a ľanu. Produkcia je zameraná na pestovanie husto siatych obilnín, u olejovín je to repka ozimná a slnečnica.

Produkcia na úseku živočíšnej výroby bola v **minulosti zameraná hlavne na chov hovädzieho dobytká** (dojnic) zabezpečujúcich **produkciiu mlieka a kráv mäsového plemena**. Po prvotnom vzostupe chovu a výkrmu ošípaných na výrobu bravčového mäsa nastal z dôvodu likvidácie spracovateľských podnikov v kraji, nízkych nákupných cien i importu mäsových výrobkov do obchodných sietí, ako aj dovozu výrobkov z mäsa hlavne z Poľska zo strany malospotrebiteľov **rapídny pokles živočíšnej produkcie**. **Živočíšna výroba** je v súčasnosti zameraná na **chov ošípaných a hovädzieho dobytká**, časť súkromne hospodáriacich živnostníkov sa venuje **produkcii hydiny a poľnohospodárskym službám**. Vo východnej časti okresu sa vyskytujú **lúky a pasienky**, ktoré núkajú možnosť, okrem chovu hovädzieho dobytká, **aj zavedenie a rozšírenie chovu oviec a kôz**.

Na území MAS hospodári **viacero prosperujúcich poľnohospodárskych podnikov**, medzi najvýznamnejšie patria: Roľnícke družstvo Koromľa, AGRONOVA, poľnohospodárske družstvo, Blatné Revišťa, AGROPODILSK, s.r.o. Ruskovce, DONA, s.r.o. Veľké Revišťa a Poľnohospodárske družstvo VINOHRADY Choňkovce .

Okrem družstiev pôsobí na území MAS aj **67 samostatne hospodáriacich roľníkov**, z nich najviac v meste Sobrance (8) a obciach Bežovce (7), Lekárovce (5), Vyšná Rybnica (5) a Jasenov (4).

Vzhľadom na celkový charakter územia MAS nie je rozvinutá poľnohospodárska činnosť formou pestovania poľnohospodárskych plodín v osobitných záhradkárskych osadách, v rámci okresu je len jedna väčšia záhradkárska osada, v severovýchodnej časti intravilánu mesta Sobrance.

- ***Lesné hospodárstvo***

Lesné porasty predstavujú **viac ako tretinu výmery územia**. Štátne lesy obhospodarujú takmer tri štvrtiny výmery lesného pôdneho fondu. V meste Sobrance má sídlo odštepný Lesný závod Sobrance, ktorý je súčasťou štátneho podniku a celkovo obhospodaruje lesné pozemky na výmere 32 824 ha v 7 okresoch SR. Je jedným z najväčších zamestnávateľov v okrese i v regióne. Ostatok obhospodarujú súkromné, cirkevné a iné spoločnosti.

Napriek začiatku polofinalizácie drevnej hmoty je v okrese **dostatok vyťaženej hmoty na ďalšiu finalizáciu výrobkov z dreva**. Vzhľadom na štruktúru ťažby, vysokú lesnatosť, **dostatok nevyužívaných plôch na produkciu rýchlo rastúcich drevín** (hlavne v južnej časti okresu), produkty poľnohospodárskej prvovýroby (slama, hnoj) je nutné aj vzhľadom na ekonomickú silu obyvateľstva i možnosť štátnej pomoci **vo väčšej miere využívať alternatívne zdroje energie**.

- ***Cestovný ruch***

Z pohľadu potenciálu cestovného ruchu je pre územie MAS charakteristická **príťažlivá prírodná scenéria dotváraná jedinečnou biodiverzitou**. Na svojom území má **bohatú sieť chránených území** rôznych kategórií. Jediným veľkoplošným chráneným územím je chránená krajinná oblasť Vihorlat a v rámci nej niekoľko známych prírodných a národných prírodných rezervácií (Morské oko, Jedlinka, Lysák, Malé Morské oko). Nachádzajú sa tu **aj náleziská geotermálnych jodičitých a siričitých prameňov**, ktorých liečivé účinky sa od roku 1334 využívali v Sobraneckých kúpeľoch (v súčasnosti sú kúpele uzavreté a nevyužívajú sa).

Rovnako bohaté a pestré je aj zastúpenie v oblasti kultúry, **kultúrnych pamiatok a historického dedičstva** (drevené kostolíky, zrúcaniny hradov a opevnení). **Multikultúrny charakter regiónu** zvyrazňuje prítomnosť a vzájomné prelínanie zemplínskej a rusínskej kultúry. **Vinárska tradícia** sobraneckej oblasti je reprezentovaná známymi značkami kvalitných vín Tibava a Orechová. Na území okresu je vybudovaná sieť udržiavaných turistických chodníkov, avšak bez napojenia na existujúce trasy susediacich regiónov.

Z hľadiska rekreácie a aktívneho oddychu dominantný význam má **národná prírodná rezervácia Morské Oko** s dominantou – jazerom sopečného pôvodu Morské Oko s jedinečnou faunou a flórou a uchovaným charakterom bukových spoločenstiev pralesovitého charakteru. Do zóny potenciálu atraktívnosti regiónu pre turisticko-rekreačné využitie sa zaraďuje **vodná nádrž Vyšná Rybnica**, Kolibabovce, **minerálne pramene v Sobraneckých kúpeľoch**, termálny prameň Sejkov. V okrese je evidovaných 39 nehnuteľných kultúrno-historických pamiatok (kostoly, vily, kúrie a mlyny). Drevené kostolíky v Ruskej Bystrej (1720) a v Inovciach (1836) s dodnes zachovaným dobovým interiérom sú národnou kultúrnou pamiatkou. Ide o skvosty našej ľudovej architektúry. Jedinečnosťou okresu i SR je rozsiahla zbierka elektrofonických gitár v sobraneckom Gitarovom múzeu i malebnosť vinných pivníc v Tibave a Orechovej.

Vychádzajúc z dostupných štatistických zisťovaní je možné aj napriek miernemu pozitívnemu trendu konštatovať **nízkú úroveň turistickej návštevnosti okresu**. Uvedené konštatovanie nezohľadňuje dopravné transfery, ktoré súvisia s existenciou blízkeho hraničného prechodu vo Vyšnom Nemeckom. Vývoj počtu celkovej návštevnosti okresu čiastočne nadväzuje aj na vybavovanie administratívnych záležitostí súvisiacich s vízovou politikou oboch krajín za sledované obdobie. Intenzívnejší prílev turistickej klientely je limitovaný prílivom cielených investícií, ktorých objem je podmienený stavom vybavenosti územia infraštruktúrou. Paralelne je potrebné zvyšovať kvalitu poskytovaných služieb cestovného ruchu, najmä prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov. Taktiež je potrebné vo vyššej miere využívať možnosti cezhraničnej spolupráce. Tradičný agrárny charakter sobraneckej oblasti poskytuje príležitosť **pre realizáciu rôznych foriem vidieckeho turizmu a agroturistiky**. Významným faktorom, ktorý sa môže pozitívne odzrkadliť v oblasti rozvoja miestneho cestovného ruchu je geografická blízkosť Ukrajiny a s ňou spätý potenciál.

Región Dolného Zemplína v porovnaní s okolitou konkurenciou zaostáva v oblasti dĺžky vybudovaných špeciálnych cyklotrás, ponuke vidieckej turistiky a agroturistiky, kúpeľníctve. Formy prírodného a kultúrneho turizmu sú porovnateľné s možnosťami dostupnými na Slovensku.

Zamestnanosť

Historicky v minulosti ekonomika územia MAS **nikdy nebola stavaná na priemyselnej výrobe** a nebol tu ani nosný zamestnávateľ. Priemyselná výroba bola sústredená do menších výrobných podnikov regionálneho charakteru (JAS Bardejov, Vihorlat Snina, Novex

Michalovce, Okresný podnik miestneho priemyslu Sobrance), ktoré po spoločenských zmenách v roku 1990, v dôsledku stratenia odbytišť na východnom trhu, vysokých nákladov na export z hľadiska vzdialenosti na dovoz surovín a následne nákladov na export postupne zanikli alebo realizujú výrobu v značne obmedzenom rozsahu. **Nosným odvetvím** ponúkajúcim pracovné miesta v minulosti **bol poľnohospodársky sektor a aj v súčasnosti**, napriek zložitej ekonomickej situácii (hlavne z dôvodu nízkych nákupných cien živočíšnej a rastlinnej výroby), **zostáva naďalej jedným z rozhodujúcich zamestnávateľov**.

Z dostupných údajov vyplýva, že **viac ako tretina všetkých zamestnancov (35 %)** pracuje v odvetví **Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie**. Táto skutočnosť je daná aj **prítomnosťou Schengenskej hranice**, ktorá generuje pracovné miesta v súvislosti s jej ochranou a zabezpečením a na hraničnou priechode Vyšné Nemecké – Užhorod (Riaditeľstvo hraničnej a cudzineckej polície v Sobranciach, Finančná správa). Na druhom a treťom mieste sú z hľadiska počtu zamestnancov odvetvia **Vzdelávanie (15 %)** a **Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (13 %)**.

Tabuľka 18 Priemerný evidenčný počet zamestnancov podľa vybraných ekonomických činností SK NACE

Odvetvie	Priemerný evidenčný počet zamestnancov				
	2010	2011	2012	2013	2014
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	398	312	318	-	338
Priemysel spolu	68	84	154	269	182
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	337	177	72	209	221
Doprava a skladovanie	139	204	-	-	233
Finančné a poisťovacie činnosti	14	-	-	-	12
Administratívne a podporné služby	10	-	5	-	3
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1 375	995	1 573	1 004	930
Vzdelávanie	511	486	409	-	389
Spolu	3 484	2 638	2 877	2 702	2 640

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Nezamestnanosť

Miera evidovanej nezamestnanosti na území MAS dosiahla k 31.12.2014 hodnotu **20,91 %**, a je **dlhodobo nad celoslovenským aj celokrajským priemerom**. V uplynulých dvoch rokoch však po predchádzajúcom raste opätovne klesá.

Tabuľka 19 Vybrané údaje o nezamestnanosti za roky 2010-2014

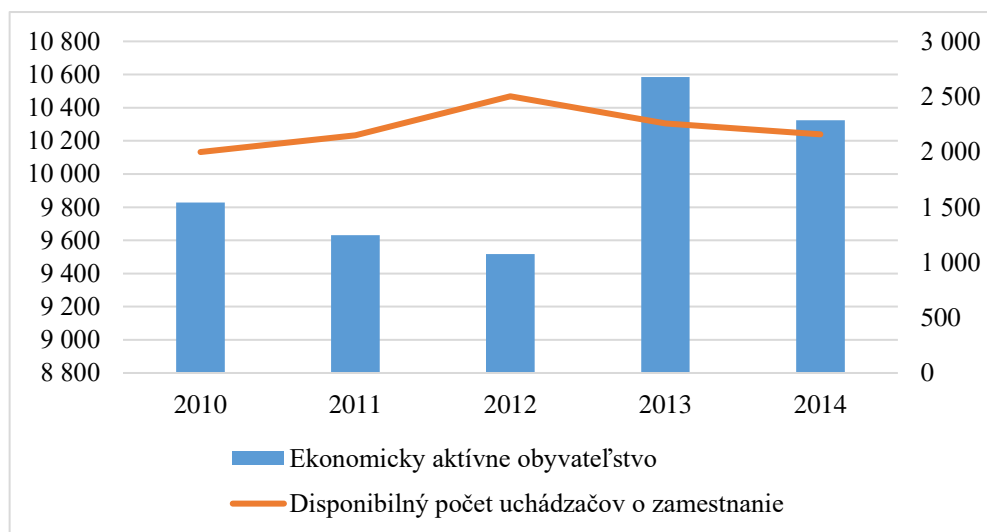
Údaj	2010	2011	2012	2013	2014
------	------	------	------	------	------

Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	20,3	22,3	26,3	21,32	20,91
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	9 829	9 632	9 517	10 584	10 324
Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	1 999	2 151	2 503	2 257	2 159

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

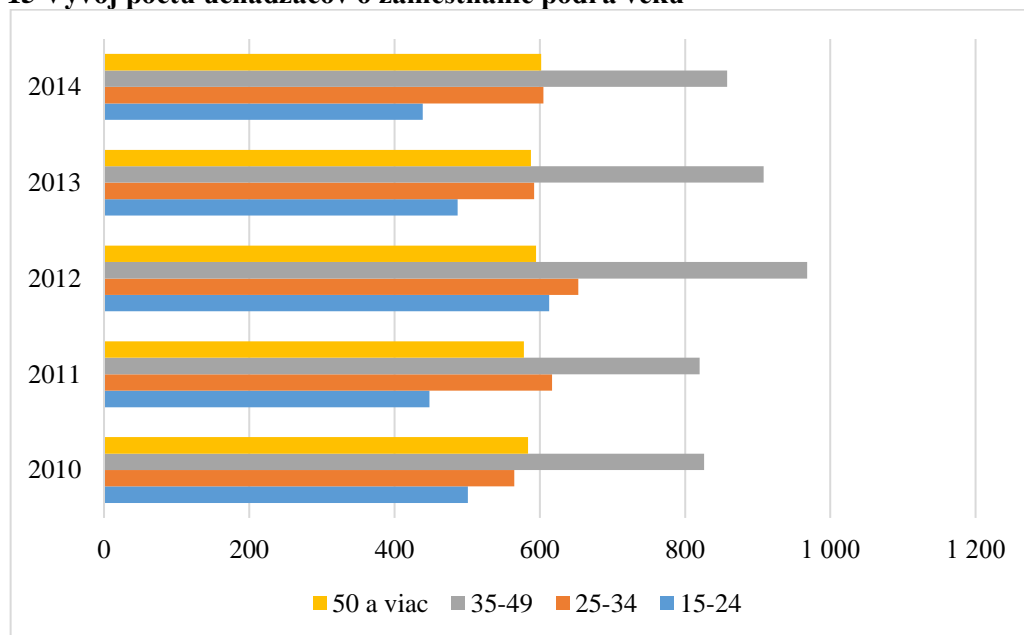
Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva výrazne stúpol najmä medzi rokmi 2012 a 2013, v roku 2014 zaznamenal opätovný pokles. Naproti tomu **disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie od roku 2013 postupne klesá.**

Graf 14 Vývoj ekonomicky aktívneho obyvateľstva a disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie



Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Štatistického úradu SR databáza DATAcube

Graf 15 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie podľa veku



Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Štatistického úradu SR databáza DATAcube

Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie k 31.12.2014 predstavoval 3 835, z toho **70 % tvorili muži**. Pri porovnaní s rokom 2012 **poklesol počet** evidovaných uchádzačov o zamestnanie **o takmer 12 %**.

Tabuľka 20 Vývoj počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie za roky 2010 - 2014

Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie	2010	2011	2012	2013	2014
ženy	1 124	1 126	1 325	1 184	1 174
muži	2 625	2 636	3 001	2 731	2 661
Spolu	3 749	3 762	4 326	3 915	3 835

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Na rozdiel od počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie **počet dlhodobo evidovaných** s výnimkou roku 2011 **kontinuálne rastie** a **ich podiel** na celkovom počte nezamestnaných **je vyšší ako 40 %**. Viac ako dvojnásobný nárast je aj v kategórii uchádzačov o zamestnanie so zdravotným postihnutím. Naopak v prípade mladistvých (o takmer 90 %) a absolventov počet uchádzačov značne poklesol (o 20 %). Táto skutočnosť je daná najmä odchodom mladých za prácou mimo región MAS.

Tabuľka 21 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie za roky 2010 - 2014

Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie	2010	2011	2012	2013	2014
Počet uchádzačov o zamestnanie so ZP	42	56	49	61	86
Počet uchádzačov o zamestnanie - absolventi	192	176	202	184	153
Počet uchádzačov o zamestnanie - mladiství	40	24	26	15	5
Počet dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie	1 453	1 377	1 461	1 666	1 600

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Príloha č. 6 Zoznam zdrojov analýzy a vstupných dokumentov

3.2 SWOT analýza

SWOT analýza bola vypracovaná počas stretnutí s členmi MAS resp. ďalšími relevantnými aktérmi z územia MAS. Vzhľadom na existujúcu dlhoročnú tradíciu spolupráce v rámci mikroregiónov bola práve táto úroveň zvolená aj pri spracovaní SWOT analýzy. Stretnutia k tvorbe SWOT analýzy prebiehali na úrovni jednotlivých mikroregiónov za účasti nielen predstaviteľov obcí ale aj podnikateľských subjektov a zástupcov tretieho sektora. Pri spracovaní SWOT analýzy sa okrem toho vychádzalo aj z údajov získaných analýzou zdrojov a z informácií uvedených v iných strategických dokumentoch vzťahujúcich sa na územie MAS, ktoré sú uvedené v zozname zdrojov. Výstupy SWOT analýzy boli po ich spracovaní prezentované členom MAS na valnom zhromaždení.

Ekonomika a zamestnanosť

Tabuľka 22 SWOT analýza pre oblasť Ekonomika a zamestnanosť

Silné stránky	Slabé stránky
<u>Ekonomika:</u> <ul style="list-style-type: none">- Prítomnosť prevažne malých živnostníkov- Ekonomické aktivity viazané na miestny prírodný a ľudský potenciál (lesné hospodárstvo v horských oblastiach, poľnohospodárstvo a vinohradníctvo v nížinách; strojárská výroba)- Rozvíjajúce sa malé výrobné resp. spracovateľské podniky (pekáreň, mäso-výroba a pod.)- Schengenská hranica generujúca pracovné miesta v štátnej službe- Dostupnosť regiónu – hlavný cestný ťah európskeho významu v smere na Ukrajinu- Využívanie výhod voľného trhu EÚ (zahraniční odberatelia)- Samosprávy vytvárajú vhodné podmienky na podnikanie- Najnižšie miestne dane v SR (mesto Sobrance)- Vysoký podiel obyvateľov v produktívnom veku (69,75%)- Lacná pracovná sila- Prítomnosť tradičných remeselníkov a umelcov	<u>Ekonomika:</u> <ul style="list-style-type: none">- Nedostatok pracovných príležitostí- Vysoká miera nezamestnanosti dlhodobo nad celoslovenským aj celokrajským priemerom- Nedostatok veľkých zamestnávateľov- Nedostatočná kúpna sila- Nedostatok príležitostí uplatnenia sa remeselných profesií (strojárstvo)- Nedostatočná informovanosť o možnostiach podnikania a získania zdrojov- Obyvateľstvo stráca pracovné návyky- Odchod mladých ľudí za prácou mimo región- Nedostatok zručných resp. kvalifikovaných najmä mladých ľudí
<u>Poľnohospodárstvo:</u> <ul style="list-style-type: none">- Fungujúce poľnohospodárske podniky a vinárstva- Fungujúca rastlinná výroba	<u>Poľnohospodárstvo:</u> <ul style="list-style-type: none">- Absencia spracovateľských kapacít poľnohospodárskych prvovýrobov

<ul style="list-style-type: none"> - Využívanie takmer všetkej poľnohospodárskej pôdy aj vďaka systému dotácií - Výrazný nárast kvality vína z miestnej produkcie - Vhodné podmienky na dopestovanie biopotravín 	<p>v regióne (spracovanie ovocia a zeleniny, bitúnok, a pod.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Útlm živočíšnej výroby - Vývoz väčšiny drevnej hmoty mimo región – málo spracovateľských kapacít priamo v regióne - Veľký podiel pôdy v správe SPF (nezistení vlastníci) brzdí možnosti jej využitia - Nedostatočné využívanie trvalých trávnych porastov na chov dobytka - Nízky záujem najmä mladej generácie o prácu v poľnohospodárstve - Nezáujem obyvateľov o drobné farmárčenie - Vysoké vstupné náklady a nízke výkupné ceny poľnohospodárskych prvovýrobov - Nízka úroveň lokálpatriotizmu miestnych obyvateľov - Obavy z nových foriem predaja (predaj z dvora a pod.) - Chýbajúca spolupráca v rámci dodávateľských reťazcov - Problém s odbytom poľnohospodárskej produkcie
<p><u>Vidiecky cestovný ruch:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohostinnosť obyvateľov regiónu - Dobré podmienky pre rekreačné poľovníctvo - Prírodné atraktivity a kultúrne pamiatky v území - Blízkosť Zemplínskej Širavy - Existencia cyklotrás v horských oblastiach - Existencia vínnej turistickej cesty - Organizovanie pravidelného rockového koncertu v Sobranciach - Existencia Gitarového múzea v Sobranciach 	<p><u>Vidiecky cestovný ruch:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Chýba ucelená ponuka v oblasti cestovného ruchu - Nedostatočná ponuka ubytovania, najmä na súkromí - Málo turisticky značených chodníkov a cyklotrás - Absencia stravovacích služieb mimo mesta Sobrance - Chýba hotelové ubytovanie s komplexnými službami v meste Sobrance - Chýbajúci lokálpatriotizmus miestnych obyvateľov - Konkurencia aktérov CR namiesto spolupráce
<p>Príležitosti</p>	<p>Ohrozenia</p>
<p><u>Ekonomika:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Možnosť založenia sociálnych podnikov - Nové trendy a sektory ekonomického rozvoja (strieborná a zelená ekonomika) 	<p><u>Ekonomika:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nízke platové ohodnotenie - Legislatívne bariéry podnikania - Zle nastavený sociálny systém, ktorý demotivuje pracovať - Vysoké odvodové zaťaženie - Blízkosť Schengenskej hranice bráni rozvoju regiónu - Existencia nelegálnej (čiernej) práce

	<ul style="list-style-type: none"> - Rastúci počet „nezamestnateľných“ obyvateľov a ich zvyšujúci sa podiel na počte nezamestnaných
<u>Poľnohospodárstvo:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Obnova tradície drobného poľnohospodárstva a vinárstva - Obnova tradície zeleninárstva a ovocinárstva - Zvyšujúci sa dopyt po biopotravinách - Zvyšujúci sa dopyt po miestnej poľnohospodárskej produkcii - Dostupnosť drevnej suroviny 	<u>Poľnohospodárstvo:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Nesprávne nastavený dotačný systém vo vzťahu k malým farmárom v uplynulom období - Negatívne dopady klimatickej zmeny na poľnohospodársku výrobu
<u>Vidiecky cestovný ruch:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Možnosť budovania ďalších cyklotrás - Možnosť vybudovania rozhľadní - Rastúci dopyt v segmente vidieckeho cestovného ruchu (agroturistika, vínne cesty, chránené územia) - Nadviazanie spolupráce s organizáciami cestovného ruchu (KOCR Košický kraj a OOCR Dolný Zemplín) - Schengenská hranica ako potenciálna turistická atrakcia - Záujem o chalupárčenie a hubárčenie - Zavedenie rekreačného rybolovu - Obnovenie kúpeľov v Sobranceiach 	<u>Vidiecky cestovný ruch:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Negatívne dopady klimatickej zmeny na lyžiarsku sezónu v horských oblastiach územia

Vzdelávanie, sociálna oblasť a zdravotníctvo

Tabuľka 23 SWOT analýza pre oblasť Vzdelávanie, sociálna oblasť a zdravotníctvo

Silné stránky	Slabé stránky
<u>Vzdelávanie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Rastie podiel vysokoškolsky vzdelanej populácie - Postačujúca kapacita a rozmiestnenie škôl v rámci regiónu s ohľadom na dopyt (14 ZŠ, 22 MŠ) - Široké spektrum dostupných študijných odborov na SOŠ v Sobranceiach (7 študijných odborov) - Široká paleta mimoškolskej činnosti - Existencia CVČ v Sobranceiach (22 záujmových útvarov) 	<u>Vzdelávanie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Nezáujem o štúdium remeselných a poľnohospodárskych odborov - Zastarané vybavenie a nevyhovujúce priestory materských, základných a stredných škôl
<u>Sociálna oblasť:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Tradícia starostlivosti členov domácností o svojich seniorov 	<u>Sociálna oblasť:</u>

<ul style="list-style-type: none"> - Existencia pestúnskych rodín (napr. v obci Blatné Remety) - Vysoká miera integrácie rómskej populácie v niektorých obciach (napr. Bunkovce, Blatné Remety,...) 	<ul style="list-style-type: none"> - Neinformovanosť a obavy obcí z poskytovania nových druhov terénnych a komunitných sociálnych služieb - Rastie počet obyvateľov poproduktívnom veku (15,26%) - Nízky počet denných stacionárov
<u>Zdravotníctvo:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Zrekonštruovaná nemocnica v Sobranciach poskytujúca kvalitnú zdravotnú starostlivosť - Dostatočná dostupnosť primárnej zdravotnej starostlivosti v bývalých strediskových obciach 	<u>Zdravotníctvo:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Nedostatočné prístrojové vybavenie sobraneckej nemocnice - Nedostatočná dostupnosť rýchlej zdravotnej pomoci, ktorej stredisko je v rámci regiónu iba v Sobranciach (nedostane sa do všetkých častí regiónu do 15 minút) - Klesajúca dostupnosť špecializovanej zdravotnej starostlivosti v regióne
Príležitosti	Ohrozenia
<u>Vzdelávanie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Zavedenie systému duálneho vzdelávania - Modernizácia odborných učební na ZŠ 	<u>Vzdelávanie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Dlhodobý nekonceptný prístup vo vzdelávaní - Pokles počtu detí
<u>Sociálna oblasť:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Záujem o denné stacionáre pre seniorov v obciach - Zriadenie zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb 	<u>Sociálna oblasť:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Rastúci výskyt sociopatologických javov (alkoholizmus, drogy, gamblerstvo,...) - Zvyšujúce sa nebezpečenstvo sociálneho vylúčenia a chudoby pre obyvateľov s nízkym príjmom

Kultúrnospoločenský život a spolupráca

Tabuľka 24 SWOT analýza pre oblasť Kultúrnospoločenský život a spolupráca

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Existencia kultúrnych pamiatok zapísaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (39) - Drevený kostolík v Ruskej Bystrej zapísaný do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO - Zachované prvky nehmotného kultúrneho dedičstva v podobe ľudových tradícií a zvykov vďaka aktívnym občanom, organizáciám a folklórnym skupinám - Existencia detašovaného pracoviska Zemplínskeho osvetového strediska v meste Sobrance - Existencia športových klubov v obciach najmä vďaka aktívnym občanom 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatočná vybavenosť športoviskami, chýbajúce multifunkčné ihriská - Nezáujem mladých o šport - Chýba podpora duchovnej kultúry - Absencia resp. nevyhovujúce priestory na realizáciu kultúrno-spoločenských aktivít (klubovne) - Nevyhovujúci stav niektorých kultúrnych pamiatok - Zastarané technické vybavenie kultúrno-spoločenských priestorov - Nedostatočné možnosti kultúrneho vyžitia (chýba kino, divadlo, a pod.)

<ul style="list-style-type: none"> - Realizácia aktivít s mládežou a participácia škôl na nich - Záujem mládeže o zachovávanie tradícií na báze dobrovoľníctva vo väčšine obcí - Existencia rôznych záujmových organizácií a skupín (hasičské zbory, poľovnícke združenia, združenia drobnochovateľov, spevácke zbory, organizácie dôchodcov a pod.) vo väčšine obcí - Existencia miestnej televízie v Sobranciach šíriacej informácie o regióne - Dobrá spolupráca medzi jednotlivými sektormi pri organizácii kultúrnospoločenského života v obciach – spolupráca miestnych podnikateľov pri organizovaní podujatí - Vybudované kultúrne domy v takmer všetkých obciach - Existencia tradičných podujatí 	<ul style="list-style-type: none"> - Chýbajúca spolupráca a komunikácia medzi jednotlivými sektormi v niektorých obciach - Pasivita obyvateľov - Chýbajúci lokálpatriotizmus miestnych obyvateľov
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - Lepšie využívanie miestnych kultúrnych a historických zdrojov - Posilnenie partnerstva a spolupráce na miestnej úrovni - Možnosti cezhraničnej spolupráce v oblasti kultúry a športu aj prostredníctvom programov EÚ 	<ul style="list-style-type: none"> - Legislatívne a finančne náročné organizovanie športových aktivít pre malé obce (najmä futbalu)

Technická infraštruktúra a životné prostredie

Tabuľka 25 SWOT analýza pre oblasť Technická infraštruktúra a životné prostredie

Silné stránky	Slabé stránky
<u>Technická infraštruktúra:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Hlavná cestná infraštruktúra (cesty I. a II. triedy) v dobrom stave - Prejazdné poľné cesty využívané na presun z obce do obce - Vybudovaný vodovod vo väčšine obcí (cca 70 %) - Existencia ČOV na území MAS - Využívanie malých domových čistiarní v dvoch obciach (Jenkovce, Vyšné Remety) - Plynofikácia vo väčšine obcí (88%) - Fungujúci separovaný zber aj vývoz odpadu - Vybudované domy smútku 	<u>Technická infraštruktúra:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Chýbajúci obchvat mesta Sobrance - Chýbajúce železničné spojenie regiónu - Značná časť miestnych komunikácií v nevyhovujúcom stave - Nízka frekvencia autobusových spojov cez dni pracovného pokoja - Nevyhovujúci stav autobusových zastávok resp. ich absencia - Absencia chodníkov vo väčšine obcí resp. nevyhovujúci stav existujúcich - Nedobudovaná kanalizácia vrátane napojenia na ČOV - Nedobudovaný vodovod prevažne v obciach mikroregiónu Dobrá voda a Koromľa - Vysychajúce studne v obciach vplyvom zmeny klímy

	<ul style="list-style-type: none"> - Výskyt nelegálnych skládok odpadu (Baškovce, Blatná Polianka, Porúbka – nelegálne skládky TKO, zaradené do registra environmentálnych záťaží) - Neobývané domy v obciach - Slabé pokrytie mobilným signálom na niektorých miestach - Nevyhovujúci stav domov smútku - Absencia parkovacích plôch - Chýbajúce oddychové zóny - Nedostatok zelene na verejných priestranstvách v obciach
<u>Životné prostredie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Výdatné vodné zdroje a existencia minerálnych prameňov - Úspešné príklady využívania energie vody – tri malé vodné elektrárne - Vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy (54%) - Vysoký podiel lesných porastov (37%) - Veľký rozsah oblastí s vysokou prírodnou hodnotou – chránené územia NATURA 2000 (CHVÚ Vihorlatské vrchy, CHVÚ Senianske rybníky, ÚEV Morské oko a ÚEV Senianske rybníky) a 11 maloplošných chránených území (2 NPR, 7 PR, 2 PP) - Prírodné dedičstvo UNESCO Bukové pralesy - Prostredie s čistým ovzduším - Zvyšujúce sa environmentálne povedomie obyvateľstva 	<u>Životné prostredie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Nízka miera využívania slnečnej a veternej energie - Nevyužívanie minerálnych prameňov na liečebné účely
Príležitosti	Ohrozenia
<u>Technická infraštruktúra:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Možnosť čerpať finančné prostriedky na obnovu základnej infraštruktúry v obciach 	<u>Technická infraštruktúra:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Nedostatočný systém kontroly pri nakladaní s odpadom - Obmedzené možnosti dobudovania vodovodu a kanalizácie a finančná náročnosť týchto investícií pre malé obce
<u>Životné prostredie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Možnosť zriadenia obecných kompostovísk - Potenciál na OZE (energetický potenciál slnečnej energie a veternej energie) - Oživenie využívania minerálnych prameňov - Záujem obyvateľov o ochranu životného prostredia, prírody a krajiny 	<u>Životné prostredie:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Dopady klimatickej zmeny – častejšie víchrice, lokálne intenzívne zrážky a intenzívnejšie suchá

3.3 Identifikácia potrieb

Na stretnutiach k tvorbe SWOT analýz boli prítomní členovia MAS a iní miestni aktéri požiadaní aj o prioritizáciu identifikovaných problémov/slabých stránok. Každý z prítomných mal možnosť na základe vlastného uváženia prideliť identifikovaným slabým stránkam 5 bodov podľa toho, ktorý z problémov považuje za najväčší resp. najpálčivejší. Prioritizácia problémov definovala kľúčové problémy územia, ktoré slúžili ako základ pre zostavenie strategického rámca a rozvojových priorít. Keďže rozvojové priority reflektujú najpálčivejšie problémy územia, predstavujú aj oblasti, ktoré budú môcť byť riešené v rámci tejto stratégie. **Zoznam najzávažnejších problémov** v jednotlivých oblastiach z pohľadu miestnych aktérov je nasledovný:

a) Za oblasť **Ekonomika a zamestnanosť**:

- Nedostatok pracovných príležitostí a vysoká miera nezamestnanosti
- Absencia spracovateľských kapacít poľnohospodárskych prvovýrobov a vyťaženej drevnej hmoty priamo v regióne MAS
- Útlm živočíšnej výroby
- Chýbajúca ucelená ponuka v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a nedostatočná ponuka ubytovania najmä na súkromí

b) Za oblasť **Vzdelávanie, sociálna oblasť a zdravotníctvo**:

- Neinformovanosť a obavy najmä zo strany obcí z poskytovania nových druhov terénnych a komunitných sociálnych služieb
- Pokles dostupnosti špecializovanej zdravotnej starostlivosti v regióne MAS
- Nízky počet denných stacionárov

c) Za oblasť **Kultúrnospoločenský život a spolupráca**:

- Nedostatočná vybavenosť športoviskami a chýbajúce multifunkčné ihriská
- Chýbajúca spolupráca a komunikácia medzi jednotlivými sektormi
- Nevyhovujúci stav priestorov na realizáciu kultúrnospoločenských aktivít resp. ich absencia
- Nevyhovujúci stav niektorých kultúrnych pamiatok

d) Za oblasť **Technická infraštruktúra a životné prostredie**:

- Nedobudovaná kanalizácia vrátane napojenia na existujúce ČOV
- Značná časť miestnych komunikácií v nevyhovujúcom stave

- Absencia chodníkov resp. ich nevyhovujúci stav vo väčšine obcí
- Nedobudovaný vodovod prevažne v obciach mikroregiónov Dobrá voda a Koromľa
- Neestetické a nefunkčné verejné priestranstvá

Na základe toho so zohľadnením záverov vyplývajúcich z analýzy zdrojov boli stanovené tieto kľúčové problémy za územie MAS, ktoré spôsobujú odchod ľudí z územia regiónu:

- **Nedostatok pracovných príležitostí**
- **Nedostatočná občianska vybavenosť**
- **Nízka miera spolupráce a aktívneho podieľania sa obyvateľov na živote obcí**

Podrobná analýza identifikovaných problémov a ich príčin v podobe tzv. stromu problémov a príčin je uvedená v prílohe č. 10 stratégie.

Príloha č. 6.1 - Strom problémov

4. Strategický rámec

4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa

Vízia a strategický cieľ boli definované s ohľadom na závery vyplývajúce z analýzy zdrojov, SWOT analýzy a identifikácie potrieb a problémov v jednotlivých oblastiach.

Vízia územia MAS 2030

Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom je územím, atraktívnym pre jeho obyvateľov aj návštevníkov. Má vytvorené vhodné podmienky pre plnohodnotný život svojich obyvateľov, ktorí spolunažívajú v duchu spolupráce, vzájomného porozumenia a rešpektovania sa.

Je to územie s vybudovanou sociálnou a technickou infraštruktúrou, vytvorenými vhodnými podmienkami pre pokojné a kvalitné bývanie a dostatočnými možnosťami na realizáciu voľnočasových aktivít (spoločenské, kultúrne a športové aktivity), pri zachovaní rázu krajiny a úrovne kvality životného prostredia, poskytujúce dostatok pracovných príležitostí vytvorených vďaka existencii životaschopných podnikateľských subjektov v rôznych odvetviach hospodárstva.

Strategický cieľ do roku 2025

Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj územia MAS Zemplín pod Vihorlatom prostredníctvom využitia ľudského, materiálneho, prírodného a ekonomického potenciálu územia tak, aby to prispelo k zvýšeniu kvality života jeho obyvateľov a zvráteniu trendu odchodu obyvateľov mimo región.

4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Z kľúčových problémov uvedených v kapitole 3.3 so zohľadnením možnosti ich riešenia sa vychádzalo pri stanovení **priorít**, na ktoré sa chce MAS v najbližšom období sústrediť:

1. Podpora tvorby pracovných miest

Nedostatok pracovných príležitostí, absencia veľkých zamestnávateľov a vysoká miera nezamestnanosti boli najčastejšie sa vyskytujúce slabé stránky pri tvorbe SWOT analýzy v oblasti Ekonomika a zamestnanosť. Táto skutočnosť bola potvrdená aj analýzou dostupných ekonomických zdrojov.

2. Zlepšenie občianskej vybavenosti

Väčšina obyvateľov obcí na území MAS hodnotí súčasný stav základnej infraštruktúry ako nevyhovujúci resp. v mnohých prípadoch táto infraštruktúra úplne absentuje (napr. vodovody

a kanalizácie vrátane napojenia na ČOV). Medzi slabými stránkami vo SWOT analýze je uvedená aj absencia poskytovania terénnych a komunitných sociálnych služieb resp. nedostatočné infraštruktúra v tejto oblasti a zastarané vybavenie škôl.

3. Podpora spolupráce a zapájania obyvateľov do života obcí

Vo všeobecnosti chýba vo väčšine obcí spolupráca medzi aktérmi z rôznych sektorov, priestory na realizáciu kultúrnospoločenských aktivít v obciach sú v nevyhovujúcom stave. Vo väčšine obcí chýbajú vhodné priestory na realizáciu rôznych športových aktivít resp. kvalita vybavenia existujúcich športovísk je nedostatočná. Spolupráca a zapájanie obyvateľov do diania v obciach je aj vplyvom týchto skutočností vo väčšine obcí na nízkej úrovni.

4. Efektívna činnosť MAS

Na to, aby sa MAS mohla plne sústrediť na dosiahnutie vyššie uvedených troch tematických priorít je potrebné aj zabezpečiť efektívnosť chodu MAS, čo je účelom tejto štvrtej priority.

Pre každú z priorít boli stanovené **špecifické ciele a opatrenia na ich dosiahnutie**:

1. Podpora tvorby pracovných miest:

1.1 Zlepšiť využitie existujúceho potenciálu v poľnohospodárstve a lesníctve

Potenciál poľnohospodárstva ako jedného z tradičných odvetví typických pre tento región je po útlme živočíšnej výroby a preorientovaní poľnohospodárov na pestovanie prevažne obilnín nevyužívaný v dostatočnej miere vzhľadom na výmeru trvalých trávnatých porastov a tradíciu pestovania ovocia a zeleniny v území. Podobná je situácia v oblasti lesného hospodárstva, keďže lesy v tomto regióne tvoria viac ako tretinu rozlohy územia.

Tento špecifický cieľ prispieva svojím zameraním primárne k napĺňaniu fokusových oblastí 2A, 2B a 2C PRV podporou konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov, začatia podnikania nových subjektov v poľnohospodárstve a hospodárskeho výkonu lesníckych podnikov na území MAS. Nepriamo sa dotýka aj oblasti 5C PRV prostredníctvom podpory produkcie a využívania obnoviteľných zdrojov energie resp. predchádzania erózie pôdy.

Špecifický cieľ 1.1 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 1.1.1: **Podpora investícií do existujúcich poľnohospodárskych podnikov**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrenia 4.1 PRV. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci špecifických cieľov 2.1.1, 3.1.1 a 3.1.2

OP Ľudské zdroje a špecifického cieľa 4.2.1 OP Kvalita životného prostredia tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

Opatrenie 1.1.2: **Podpora na začatie podnikateľskej činnosti v poľnohospodárstve**, ktoré bude realizované prostredníctvom podopatrenia 6.1 PRV.

Opatrenie 1.1.3: **Podpora malých poľnohospodárskych podnikov**, ktoré bude realizované prostredníctvom podopatrenia 6.3 PRV.

Opatrenie 1.1.4: **Investície týkajúce sa infraštruktúry a prístupu k lesnej pôde**, ktoré bude realizované prostredníctvom podopatrenia 4.3PRV.

Opatrenie 1.1.5: **Rozvoj lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov**, ktoré bude realizované prostredníctvom podopatrení 8.3 – 8.6 PRV.

1.2 Zabezpečiť odbyť poľnohospodárskej produkcie

Jedným z identifikovaných problémov uvedených vo SWOT analýze je aj problém s odbytom poľnohospodárskej produkcie. Vo všeobecnosti pretrvávajú obavy, ktoré pramenia z nedostatku skúseností s novými formami predaja konečným spotrebiteľom a absentuje aj spolupráca medzi poľnohospodárskymi subjektmi najmä v rámci dodávateľských reťazcov.

Uvedený špecifický cieľ prispieva primárne k napĺňaniu fokusových oblastí 2A a 3A PRV podporou konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov a prvovýrobcov cez zlepšenie ich spolupráce v rámci dodávateľských reťazcov a oblasti 6B. Prispieva aj k oblasti 1B posilnením spolupráce medzi rôznymi sektormi.

Špecifický cieľ 1.2 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 1.2.1: **Zriadenie predajných miest na predaj konečným spotrebiteľom**, ktoré bude realizované prostredníctvom podopatrenia 7.4 PRV.

Opatrenie 1.2.2: **Investície do spracovania, uvádzania na trh alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov**, ktoré bude realizované prostredníctvom podopatrenia 4.2 PRV.

Opatrenie 1.2.3: **Podpora spolupráce v poľnohospodárstve**, ktoré bude realizované prostredníctvom podopatrení 16.1 – 16.4 PRV.

1.3 Zlepšiť využitie existujúceho potenciálu vo vidieckom cestovnom ruchu

Vzhľadom na existenciu kultúrnych a prírodných pamiatok zapísaných v Zozname svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO ale aj iných atraktivít

a blízkosti Zemplínskej Šíravy je pomerne málo využívaný aj potenciál pre vidiecky cestovný ruch. V regióne absentujú stravovacie a ubytovacie zariadenia (najmä v kategórii ubytovania na súkromí), v nevyhovujúcom stave sú aj viaceré kultúrne pamiatky podobne ako značenie existujúcich turistických peších trás a cyklotrás, ktoré na mnohých turisticky zaujímavých miestach úplne chýba. Koordinácia aktivít medzi jednotlivými aktérmi v cestovnom ruchu za účelom tvorby ucelenej ponuky pre návštevníka je na nedostatočnej úrovni – chýba organizácia cestovného ruchu resp. spolupráca so existujúcimi organizáciami v susedných regiónoch resp. na krajskej úrovni.

Špecifický cieľ 1.3 prispieva svojím zameraním najmä k naplneniu fokusových oblastí 1B prostredníctvom podpory spolupráce ako aj k oblasti 6B cez príspevok k tvorbe pracovných miest diverzifikáciou činnosti podnikov vo vidieckych oblastiach a investíciami do infraštruktúry cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 1.3 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 1.3.1: **Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrenia 6.4 PRV. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci programov cezhraničnej spolupráce (najmä Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Maďarsko 2014-2020, Operačný program ENI cezhraničná spolupráca HUSKROUA 2014 - 2020) tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

Opatrenie 1.3.2: **Podpora investícií do rekreačnej infraštruktúry a infraštruktúry cestovného ruchu**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrenia 7.5 PRV. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci programov cezhraničnej spolupráce (najmä Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Maďarsko 2014-2020, Operačný program ENI cezhraničná spolupráca HUSKROUA 2014 - 2020) tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

Opatrenie 1.3.3: **Podpora spolupráce medzi aktérmi cestovného ruchu**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrenia 16.3 PRV. Ako doplnkové budú využité zdroje programov cezhraničnej spolupráce (najmä Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Maďarsko 2014-2020, Operačný program ENI cezhraničná spolupráca HUSKROUA 2014 - 2020) tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

1.4 Podporiť podnikanie a inovácie v priemysle a službách

Počet podnikov v priemysle a službách je za ostatné roky na území MAS stabilizovaný resp. mierne klesajúci. Na druhej strane je tu dostatok kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá ale nemá uplatnenie najmä v strojárskych profesiách a v regióne je aj pomerne vysoký počet remeselníkov.

Tento špecifický cieľ prispieva svojím zameraním primárne k napĺňaniu špecifického cieľa 5.1.1 IROP podporou zamestnanosti v priemysle a službách najmä cez investície do inovatívnych technológií v existujúcich podnikoch, podporou vzniku nových podnikov ako aj cez spoluprácu podnikateľských subjektov.

Špecifický cieľ 1.4 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 1.4.1: **Podpora zakladania nových a podpora existujúcich mikropodnikov a malých podnikov**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom špecifického cieľa 5.1.1 IROP. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci špecifických cieľov 2.1.1, 3.1.1 a 3.1.2 OP Ľudské zdroje a špecifických cieľov 3.1.1, 3.2.1 a 3.3.1 OP Výskum a inovácie tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

Opatrenie 1.4.2: **Podpora spolupráce medzi podnikateľskými subjektmi v priemysle a službách**, ktoré bude realizované prostredníctvom špecifického cieľa 5.1.1 IROP

2. Zlepšenie občianskej vybavenosti

2.1 Zlepšiť súčasný stav environmentálnej infraštruktúry a životného prostredia

Najväčším problémom identifikovaným členmi MAS ako aj obyvateľmi územia MAS v oblasti základnej infraštruktúry je chýbajúca resp. nedobudovaná kanalizácia vrátane napojenia na existujúce ČOV a nevyhovujúci stav resp. absencia vodovodov a vzhľadom na extrémne zmeny počasia vplyvom klimatických zmien aj vysychajúce miestne vodné zdroje (studne). Problémom jej aj výskyt divokých skládok a absencia obecných kompostovísk.

Uvedený špecifický cieľ prispieva primárne k napĺňaniu špecifického cieľa 5.1.2 prostredníctvom investícií do základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo.

Špecifický cieľ 2.1 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 2.1.1: **Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom špecifického cieľa 5.1.2 IROP. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci špecifických cieľov 1.1.1, 1.2.1 – 1.2.3 a 1.4.2 OP Kvalita životného prostredia tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

2.2 Zlepšiť dopravnú dostupnosť a kvalitu súvisiacej infraštruktúry

Nevyhovujúci stav miestnych komunikácií, absencia chodníkov resp. zlý stav existujúcich patrili medzi najčastejšie uvádzané problémy resp. slabé stránky v rámci SWOT analýzy pre oblasť technickej infraštruktúry. Z pohľadu dopravnej dostupnosti je nevyhovujúci aj stav autobusových zastávok v obciach. Keďže územie MAS nie je napojené na železničnú infraštruktúru autobusová doprava je jedinou dostupnou formou verejnej dopravy. Existujúce zastávky v obciach často krát už vzhľadom na svoje opotrebenie nespĺňajú svoj účel.

Špecifický cieľ 2.2 prispieva primárne k napĺňaniu špecifického cieľa 5.1.2 prostredníctvom investícií do základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo a zlepšenia dopravného napojenia obcí na centrá rozvoja.

Špecifický cieľ 2.2 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 2.2.1: **Dopravné prepojenie a skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom špecifického cieľa 5.1.2 IROP.

2.3 Zvýšiť úroveň a kvalitu poskytovaných služieb v sociálnej oblasti, vzdelávaní a zdravotníctve

Trend starnutia populácie na území MAS sa zrýchľuje. Napriek pretrvávajúcej tradícii starostlivosti o svojich starších rodinných príslušníkov priamo v rodine je vzhľadom na odchod mladých mimo región dôvodné v najbližších rokoch očakávať zvýšenie záujmu o využívanie rôznych druhov sociálnych služieb najmä komunitného a terénneho charakteru, teda priamo v domácnosti prijímateľa sociálnej služby vrátane súvisiacej zdravotnej starostlivosti. Zastarané vybavenie a nevyhovujúce priestory materských, základných a stredných škôl identifikovali aktéri ako jeden z problémov v oblasti vzdelávania.

Uvedený špecifický cieľ prispieva primárne k napĺňaniu špecifického cieľa 5.1.2 prostredníctvom investícií do základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo.

Špecifický cieľ 2.3 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 2.3.1: **Rozšírenie, skvalitnenie a zavedenie nových druhov terénnych a komunitných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom špecifického cieľa 5.1.2 IROP. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci špecifických cieľov 4.2.1, 5.1.2, 5.1.3 a 6.1.3 OP Ľudské zdroje tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

Opatrenie 2.3.2: **Skvalitnenie vzdelávacieho procesu na základných školách a v materských školách**, ktoré bude realizované primárne špecifického cieľa 5.1.2 IROP.

Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci špecifických cieľov 1.1.1, 1.2.1, 3.2.1, 5.1.1 a 6.1.2 OP Ľudské zdroje tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

2.4 Zlepšiť vzhľad obcí

V rámci SWOT analýzy vo vzťahu k vzhľadu obcí identifikovaný ako problémový najmä nevyhovujúci stav domov smútku a oddychových zón, nedostatok parkovacích plôch ale aj zelene na verejných priestranstvách.

Tento špecifický cieľ prispieva primárne k napĺňaniu fokusovej oblasti 6B PRV prostredníctvom investícií do základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo.

Špecifický cieľ 2.4 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 2.4.1: **Úprava a tvorba verejných priestranstiev**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrení 7.2 a 7.4 PRV. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci špecifických cieľov 4.1.1 a 4.3.1 OP Kvalita životného prostredia tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

3. Podpora spolupráce a zapájania obyvateľov do života obcí

3.1 Zlepšiť podmienky pre realizáciu kultúrnospoločenských, športových a voľnočasových aktivít

V tejto oblasti boli členmi MAS za najväčšie problémy označené nevyhovujúce priestory na realizáciu rôznych kultúrnospoločenských aktivít. Vo väčšine obcí je kultúrnospoločenský život sústredený do kultúrnych domov, ktorých súčasný stav je nedostatočný v zmysle ich stavebnotechnického stavu ale aj zastaraného interiérového vybavenia vrátane audio techniky a informačno-komunikačných technológií. Podobná

je situácia aj v oblasti športovej infraštruktúry, vo väčšine obcí chýbajú multifunkčné športoviská využiteľné na realizáciu rôznych športových aktivít počas takmer celého roka.

Tento špecifický cieľ prispieva primárne k napĺňaniu fokusovej oblasti 6B PRV prostredníctvom investícií do základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo.

Špecifický cieľ 3.1 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 3.1.1: **Budovanie a obnova voľnočasovej a kultúrnospoločenskej infraštruktúry vrátane vybavenia**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrenia 7.4 PRV. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci špecifických cieľov 4.1.1 a 4.3.1 OP Kvalita životného prostredia tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

3.2 Posilniť existujúce a podporiť budovanie nových partnerstiev medzi jednotlivými sektormi na území MAS i navonok

Napriek pár dobrým príkladom je chýbajúca spolupráca naprieč rôznymi sektormi je jednou zo slabých stránok identifikovaných vo SWOT analýze, ktorá bráni aj lepšej výmene skúseností.

Tento špecifický cieľ prispieva primárne k napĺňaniu fokusovým oblastiam 6B a 1A PRV prostredníctvom zamerania na rozvoj územia MAS cez podporu spolupráce.

Špecifický cieľ 3.2 bude napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 3.2.1: **Realizácia projektov spolupráce MAS**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrenia 19.3 PRV. Ako doplnkové budú využité zdroje v rámci programov cezhraničnej spolupráce (najmä Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Maďarsko 2014-2020, Operačný program ENI cezhraničná spolupráca HUSKROUA 2014 - 2020) tak, aby bola zabezpečená komplementárnosť a koherentnosť.

4. Efektívna činnosť MAS

4.1 Zabezpečiť chod MAS

Pre efektívnu implementáciu stratégie je nevyhnutné zabezpečenie chodu MAS vrátane financovania prevádzkových nákladov.

Špecifický cieľ 4.1 bude financovaný prostredníctvom špecifického cieľa 5.1.1 IROP a napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 4.1.1 **Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD**, ktoré bude realizované prostredníctvom špecifického cieľa 5.1.1 IROP.

4.2 Zabezpečiť animácie na území MAS

Tento špecifický cieľ prispieva primárne k napĺňaniu fokusovej oblasti 6B PRV prostredníctvom zamerania na rozvoj územia MAS cez podporu spolupráce, inovácií a vedomostnej základne členov MAS a relevantných aktérov na jej území.

Špecifický cieľ 4.2 bude financovaný prostredníctvom podopatrenia 19.4 PRV a napĺňaný prostredníctvom nasledovných opatrení:

Opatrenie 4.2.1 **Zabezpečiť financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD**, ktoré bude realizované primárne prostredníctvom podopatrenia 19.4 PRV.

Príloha č. 6.3 - Grafické znázornenie strategického rámca

4.3 Súhrnná tabuľka strategického rámca

Tabuľka 26 Súhrnná tabuľka strategického rámca

Vízia územia MAS 2030		
<p>Územie MAS Zemplín pod Vihorlatom je územím, atraktívnym pre jeho obyvateľov aj návštevníkov. Má vytvorené vhodné podmienky pre plnohodnotný život svojich obyvateľov, ktorí spolunažívajú v duchu spolupráce, vzájomného porozumenia a rešpektovania sa.</p> <p>Je to územie s vybudovanou sociálnou a technickou infraštruktúrou, vytvorenými vhodnými podmienkami pre pokojné a kvalitné bývanie a dostatočnými možnosťami na realizáciu voľnočasových aktivít (spoločenské, kultúrne a športové aktivity), pri zachovaní rázu krajiny a úrovne kvality životného prostredia, poskytujúce dostatok pracovných príležitostí vytvorených vďaka existencii životaschopných podnikateľských subjektov v rôznych odvetviach hospodárstva.</p>		
Strategický cieľ do roku 2025		
Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj územia MAS Zemplín pod Vihorlatom prostredníctvom využitia ľudského, materiálneho, prírodného a ekonomického potenciálu územia tak, aby to prispelo k zvýšeniu kvality života jeho obyvateľov a zvráteniu trendu odchodu obyvateľov mimo región.		
Priorita 1: Podpora tvorby pracovných miest		
Špecifický cieľ 1.1: Zlepšiť využitie existujúceho potenciálu v poľnohospodárstve a lešníctve		
<p>Opatrenia PRV:</p> <ul style="list-style-type: none"> Opatrenie 4, Podopatrenia 4.1 a 4.3 Opatrenie 6, Podopatrenia 6.1 a 6.3 Opatrenie 8, Podopatrenia 8.3, 8.4, 8.5 a 8.6 	<p>Opatrenia IROP:</p> <ul style="list-style-type: none"> 	<p>Iné opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> OP Ľudské zdroje OP Kvalita životného prostredia
Špecifický cieľ 1.2: Zabezpečiť odbyť poľnohospodárskej produkcie		
<p>Opatrenia PRV:</p> <ul style="list-style-type: none"> Opatrenie 4, Podopatrenie 4.2 Opatrenie 7, Podopatrenie 7.4 Opatrenie 16, Podopatrenia 16.1 - 16.4 	<p>Opatrenia IROP:</p> <ul style="list-style-type: none"> 	<p>Iné opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none">
Špecifický cieľ 1.3: Zlepšiť využitie existujúceho potenciálu vo vidieckom cestovnom ruchu		
<p>Opatrenia PRV:</p> <ul style="list-style-type: none"> Opatrenie 6, Podopatrenie 6.4 Opatrenie 7, Podopatrenie 7.5 Opatrenie 16, Podopatrenia 16.1 - 16.4 	<p>Opatrenia IROP:</p> <ul style="list-style-type: none"> Prioritná os 5, Špecifický cieľ 5.1.2 	<p>Iné opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Programy cezhraničnej a teritoriálnej spolupráce
Špecifický cieľ 1.4: Podporiť podnikanie a inovácie v priemysle a službách		
<p>Opatrenia PRV:</p> <ul style="list-style-type: none"> 	<p>Opatrenia IROP:</p> <ul style="list-style-type: none"> Prioritná os 5, Špecifický cieľ 5.1.1 	<p>Iné opatrenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> OP Ľudské zdroje OP Výskum a inovácie
Priorita 2: Zlepšenie občianskej vybavenosti		

Špecifický cieľ 2.1: Zlepšiť súčasný stav environmentálnej infraštruktúry a životného prostredia		
Opatrenia PRV: •	Opatrenia IROP: • Prioritná os 5, Špecifický cieľ 5.1.2 • Prioritná os 4, Špecifický cieľ 4.2.1	Iné opatrenia: • OP Kvalita životného prostredia • Environmentálny fond
Špecifický cieľ 2.2: Zlepšiť dopravnú dostupnosť a kvalitu súvisiacej infraštruktúry		
Opatrenia PRV: •	Opatrenia IROP: • Prioritná os 5, Špecifický cieľ 5.1.2 • Prioritná os 1, Špecifické ciele 1.2.1 – 1.2.2	Iné opatrenia: •
Špecifický cieľ 2.3: Zvýšiť úroveň a kvalitu poskytovaných služieb v sociálnej oblasti, vzdelávaní a zdravotníctve		
Opatrenia PRV: •	Opatrenia IROP: • Prioritná os 5, Špecifický cieľ 5.1.2 • Prioritná os 2, Špecifické ciele 2.1.1 – 2.1.3, 2.2.1 – 2.2.3	Iné opatrenia: • OP Ľudské zdroje
Špecifický cieľ 2.4: Zlepšiť vzhľad obcí		
Opatrenia PRV: • Opatrenie 7, Podopatrenia 7.2 a 7.4	Opatrenia IROP: •	Iné opatrenia: • OP Kvalita životného prostredia
Priorita 3: Podpora spolupráce a zapájania obyvateľov do života obcí		
Špecifický cieľ 3.1: Zlepšiť podmienky pre realizáciu kultúrno-spoločenských, športových a voľnočasových aktivít		
Opatrenia PRV: • Opatrenie 7, Podopatrenie 7.4	Opatrenia IROP: •	Iné opatrenia: • OP Kvalita životného prostredia
Špecifický cieľ 3.2: Posilniť existujúce a podporiť budovanie nových partnerstiev medzi jednotlivými sektormi na území MAS i navonok		
Opatrenia PRV: • Opatrenie 19, Podopatrenie 19.3	Opatrenia IROP: •	Iné opatrenia: • Programy cezhraničnej a teritoriálnej spolupráce
Priorita 4: Efektívna činnosť MAS		
Špecifický cieľ 4.1: Zabezpečiť chod MAS		
Opatrenia PRV: •	Opatrenia IROP: • Prioritná os 5, Špecifický cieľ 5.1.1	Iné opatrenia: •
Špecifický cieľ 4.2: Zabezpečiť animácie na území MAS		
Opatrenia PRV: • Opatrenie 19, Podopatrenie 19.4	Opatrenia IROP: •	Iné opatrenia: •

4.4 Integrované znaky stratégie CLLD

Väčšina obcí združených v MAS Zemplín pod Vihorlatom má podobné problémy. Ako kľúčový problém obyvatelia územia zapojení do tvorby stratégie identifikovali odchod ľudí mimo územia MAS v dôsledku nedostatku pracovných príležitostí a chýbajúcej občianskej vybavenosti.

Stratégia sa snaží vytvárať možnosti na riešenie tohto problému prostredníctvom spolupráce aktérov v území MAS a vychádza pri tom z potrieb daného územia. Integrovaný prístup k cieľavedomému plánovaniu rozvoja územia za účasti širokej verejnosti umožnil zadefinovať také priority, ktoré pomôžu naplniť potreby územia.

Spoločnými integračnými prvkami tejto stratégie sú:

- partnerský prístup – do prípravy a realizácie stratégie sú zapojení aktéri z verejného aj súkromného sektora
- spoločný záujem – snaha spoločne riešiť problémy presahujúce hranice obcí
- synergia realizovaných aktivít – jednotlivé opatrenia a aktivity sú navrhnuté tak aby na seba nadväzovali, čím sa zvyšuje ich efektivita a tým sa zabezpečí čo najväčší prínos pre územie MAS
- spoločná propagácia územia

Ciele a činnosti, ktoré majú najväčšiu šancu priniesť efekt zmeny teda zlepšenie situácie v území MAS a zároveň majú zjednocujúci charakter sú nasledovné:

1. **Tvorba spoločných projektov** zameraných na rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov, ktoré prispievajú k zlepšeniu podmienok pre **spracovanie miestnych poľnohospodárskych výrobkov** (hlavne v oblasti špecializovanej rastlinnej výroby a živočíšnej výroby), ich propagácii a predaju. V dôsledku spolupráce medzi aktérmi dodávateľského reťazca bude možná **lepšia integrácia prvovýrobcov do poľnohospodársko-potravinového reťazca** a v dlhodobom horizonte môže viesť k **vytvoreniu regionálnej značky pre miestne produkty** ako jedného z nástrojov na zvýšenie lokálpatriotizmu miestnych obyvateľov.

2. **Sieťovanie podnikateľov** z rôznych odvetví (napr. potravinárstvo pohostinstvo, ubytovanie doprava a pod), prispeje cez výmenu skúseností k **zvýšeniu konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov v území**.
3. **Spolupráca v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky** – prepojenie existujúcich subjektov a prípadný vznik nových – povedie k lepšej spoločnej propagácii územia, miestnych atraktivít a služieb, spoločná koordinácia aktivít medzi jednotlivými aktérmi v cestovnom ruchu prispeje k **tvorbe ucelenej ponuky pre návštevníka**.
4. Budovanie nových prvkov občianskej infraštruktúry a modernizácia existujúcich – **spoločné plánovanie využitia územia** pre umiestnenie a modernizáciu komunitných centier, zariadení pre seniorov, základných a materských škôl môže prispieť k racionálnejšiemu a efektívnejšiemu využívaniu základných služieb obyvateľmi aj prostredníctvom investície do dopravnej infraštruktúry zlepšujúcej dopravné napojenie obcí.
5. **Podpora spoločenského diania** – voľnočasových aktivít v oblasti kultúry a športu cez zdieľanie spoločenských priestorov a športovísk, spolupráca škôl a iných spoločenských organizácií v území, spoločné akcie za účasti seniorov i zdravotne postihnutých občanov **prispievajú k väčšej súdržnosti obyvateľov územia**.

Opatrenia a aktivity sú naplánované tak, aby sa **z hľadiska geografického** relevantné investície do verejnej infraštruktúry koncentrovali v **oblastiach s najväčším potenciálom** (mesto, bývalé strediskové obce) a **z hľadiska odvetvového**, aby investície smerovali **do takých oblastí, ktoré v danom území najviac prispievajú k tvorbe pracovných miest** a následne k udržaniu obyvateľov v území (najmä poľnohospodárstvo a lesníctvo vrátane diverzifikácie do nepoľnohospodárskych činností).

Kombinácia špecifických cieľov stratégie naplňajúc opatrenia PRV, IROP a iných operačných programov vytvára dostatočný priestor pre aplikáciu integrovaného prístupu a vo svojej komplexnosti prispeje k podpore rastu kvality života obyvateľov regiónu MAS Zemplín pod Vihorlatom.

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD

LEADER je prístup, ktorý svojím charakterom priamo napomáha využitiu inovatívneho potenciálu miestnej komunity. Pre územie MAS Zemplín pod Vihorlatom bol tento prístup inovatívny už v tom, že do prípravy rozvojovej stratégie pre takéto veľké územie boli už od

začiatku prizvaní zástupcovia všetkých troch sektorov – obcí ako orgánov verejnej moci, podnikateľov z rôznych odvetví a tretieho sektora vrátane obyvateľov žijúcich na danom území, ktorým jeho rozvoj nie je ľahostajný a mali záujem sa podieľať na tvorbe tohto strategického dokumentu. Takto zvolený participatívny proces prípravy stratégie umožnil mobilizovať inovatívne nápady miestnych aktérov a využiť ich kreativnosť pri navrhovaní riešení na rozvoj územia. Príležitosti a aktivity, ktoré je možné cez stratégiu CLLD využiť na financovanie projektov navrhnutých miestnymi obyvateľmi poskytujú ďalší priestor pre obyvateľov miestnych komunít pre inovatívne myslenie a zavádzanie zaujímavých nápadov do praxe.

Inovácie sú jednou z podmienok zlepšenia konkurencieschopnosti sektora poľnohospodárstva. Predpokladom rozvoja vidieka, poľnohospodárstva a nových pracovných miest je oživenie domácej produkcie, podpora investícií do malých fariem a ich vzájomnej spolupráce. Zdrojom pracovných miest sú aj malé a stredné podniky (MSP), kde je priestor aj pre inovačné projekty zamerané na podporu potravinovej vertikály špecializovaných produktov. Pre posilnenie vidieckej zamestnanosti je dôležitá podpora sektora živočíšnej výroby, ovocia a zeleniny (rozšírenie výroby a spracovania sezónnej i nesezónnej zeleniny, rekonštrukcia ovocných sádov, spracovanie, skladovanie a distribúcia, programy inovácie rastlinnej produkcie, zavádzanie nových plodín a úpravy pre trh).

V oblasti poľnohospodárstva a spracovania poľnohospodárskych produktov, v rámci priority 1, špecifický cieľ 1.1 ide o podporu mladých poľnohospodárov cez opatrenie 1.1.2, ktoré umožní podporiť inovačné procesy v poľnohospodárskom sektore. Mladí, začínajúci farmári majú značný potenciál pre zavádzanie inovácií, nových spôsobov predaja a diverzifikácie aktivít, s významnou orientáciou na miestne trhy. Prostredníctvom tohto opatrenia bude poskytnutá podpora mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu. Pomoc malým poľnohospodárskym podnikom cez opatrenie 1.1.3 uľahčí ich prístup na trh a prijímanie nových techník a metód a inovatívnych technológií. Diverzifikáciou a tvorbou nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach sa rovnako otvoria nové príležitosti a možnosti pre nové činnosti a využívanie inovatívnych technológií.

V rámci opatrenia 1.1.1, ide o podporu inovácií smerujúcich k inovatívnym technológiám, prostredníctvom ktorých sa budú zavádzať nové výrobné postupy a/alebo nové produkty.

Zavádzaním inovácií v rámci tohto opatrenia sa prispeje k zvýšeniu produktivity výrobných faktorov, k efektívnosti vykonanej práce, napr. zlepšením strojného a materiálového vybavenia, pridanej hodnoty v prvovýrobe a spracovaní, lepšej integrácii výrobcov do potravinového reťazca a zvýšeniu účinnosti zdrojov. Zároveň toto opatrenie prispieva k zvýšeniu energetickej efektívnosti a zvýšeniu podielu využívania OZE, a to využívaním a spracovaním odpadovej biomasy živočíšneho pôvodu na produkciu energií a zakladaním porastov rýchlo rastúcich drevín a iných energetických plodín, čo doposiaľ v tomto území absentuje.

Technologické a systémové inovácie vytvárajú priestor pre ich aplikovanie aj v rámci lesného hospodárstva zameraného na efektívne hospodárenie v lese vrátane využitia lesnej biomasy, zadržiavanie vody v krajine a znižovanie dopadov klimatických zmien. Tieto aktivity na území MAS Zemplín pod Vihorlatom budú podporené cez opatrenia 1.1.4 a 1.1.5.

Pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry. Kľúčovou výzvou na miestnej úrovni v spojení s rozvojom podnikania je sociálna inovácia ako rozvoj a uskutočňovanie nových nápadov. Navrhnuté opatrenie 1.4.1 by malo prispieť zlepšeniu využívania ekonomického potenciálu vidieckych oblastí prostredníctvom reštrukturalizácie vidieckej ekonomiky a zavádzania inovácií v tejto oblasti.

Navrhované opatrenie 1.2.4, opatrenie 1.3.3 a opatrenie 1.4.2 zamerané na spoluprácu medzi podnikateľskými subjektmi v rôznych oblastiach vytvárajú priaznivé prostredie pre podnecovanie inovácií cez výmenu skúseností.

Inovácie v rámci priority 2 týkajúcej sa zlepšenia občianskej vybavenosti územia MAS sa budú týkať najmä zavedenia nových druhov sociálnej služieb komunitného a terénneho charakteru, ktoré v území v súčasnosti absentujú. Dôraz na inovatívny rozmer bude kladený aj pri projektoch zameraných na investície do vybavenia škôl za účelom skvalitnenia vzdelávacieho procesu.

Priestor na inovatívne riešenia je v stratégii vytvorený aj pre samotnú MAS Zemplín pod Vihorlatom najmä v rámci špecifického cieľa 4.2 pri realizácii rôznych animačných aktivít – vzdelávacie aktivity pre členov MAS či nové spôsoby propagácie územia. Inšpiratívne nápady

budú prenášané aj prostredníctvom spolupráce a zdieľania skúseností, či už na národnej alebo medzinárodnej úrovni (špecifický cieľ 3.2 Realizácia projektov spolupráce MAS). Spolupráca s inými územiami MAS, ktorá doposiaľ absentovala v tomto regióne, môže byť strategickým nástrojom, ktorý združí doplnkové zdroje, skúsenosti a odbornosť. V neposlednom rade je spolupráca spôsob ako rozšíriť miestne pohľady a priniesť do územia nové poznatky. Spoluprácou je možné súčasne zvýšiť inovačný charakter činností miestneho rozvoja a prispieť k zvýšeniu konkurencieschopnosti prostredníctvom budovania kapacít a nových partnerov, šírením inovácií, know-how a nových zručností.

5. Implementačný rámec

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Organizačná štruktúra a zabezpečenie činnosti MAS

Verejno-súkromné partnerstvo Miestna akčná skupina Zemplín pod Vihorlatom je občianskym združením založeným v zmysle zák. č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov. Toto občianske združenie vzniklo 12.6.2015 registráciu na Ministerstve vnútra SR.

Organizačná štruktúra MAS Zemplín pod Vihorlatom je tvorená z nasledovných orgánov združenia:

- Valné zhromaždenie - najvyšší orgán
- Výkonný výbor - výkonný orgán
- Predseda a podpredsedovia - štatutárny orgán
- Revízná komisia – kontrolný orgán
- Výberová komisia
- Monitorovací výbor

MAS Zemplín pod Vihorlatom je partnerstvom zástupcov verejného, súkromného a občianskeho sektora. Členom MAS sa môže, na základe písomnej prihlášky, stať každá právnická a fyzická osoba (vo veku nad 18 rokov), ktorá musí pôsobiť (mať sídlo alebo prevádzku resp. trvalé príp. prechodné bydlisko) na území MAS. Členstvo v MAS vzniká rozhodnutím výkonného výboru a zaplatením členského príspevku. Dokladom o členstve je potvrdenie o členstve, ktoré vydá výkonný výbor.

Tabuľka 27 Valné zhromaždenie MAS Zemplín pod Vihorlatom

Zloženie	všetci členovia združenia
	Na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej správy, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.
Základné činnosti	<ul style="list-style-type: none">- rozhoduje o počte členov v orgánoch MAS, ktorý je vždy nepárny,- volí a odvoláva členov výkonného výboru a revíznej komisie,- schvaľuje volebný poriadok pre voľbu orgánov MAS,- schvaľuje stanovky MAS, ich zmeny a doplnky,- schvaľuje organizačné a vnútorné predpisy MAS, ich zmeny a doplnky- schvaľuje účtovnú závierku a výročnú správu za uplynulý kalendárny rok,- schvaľuje rozpočet a správu o hospodárení MAS,- rozhoduje o zániku MAS, zlúčením s iným občianskym združením alebo dobrovoľným rozpustením. V prípade, ak dôjde k zániku občianskeho združenia rozpustením alebo zlúčením s iným občianskym združením počas

	<p>doby platnosti zmluvy o poskytnutí NFP na chod MAS, občianske združenie je povinné vrátiť čerpané finančné prostriedky z EPFRV resp. EFRR;</p> <ul style="list-style-type: none"> - stanovuje výšku, spôsob a termín úhrady členských príspevkov, - schvaľuje plán činnosti, rozvojové dokumenty a stratégiu CLLD pre územie a jej aktualizáciu, - schvaľuje kritéria pre výber projektov, - rozhoduje o účasti MAS v iných profesijných alebo záujmových organizáciách a volí do nich svojich zástupcov, - rozhoduje o vylúčení člena z MAS, - schvaľuje prijatie nových členov MAS a berie na vedomie ukončenie členstva členov MAS, - schvaľuje správu o činnosti revíznej komisie, - vykonáva ďalšie rozhodnutia, vyplývajúce zo zákona, stanov MAS, alebo ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú činnosť MAS a nie sú v kompetencii iného orgánu MAS.
Zasadnutia	minimálne 1-krát ročne

Tabuľka 28 Výkonný výbor MAS Zemplín pod Vihorlatom

Zloženie	<p>15 členov, z toho:</p> <ul style="list-style-type: none"> - - 4 členovia zastupujú podnikateľský sektor - 4 členovia zastupujú občiansky sektor, - 7 členovia zastupujú verejný sektor. <p>Na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej správy, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.</p>
Základné činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - riadi činnosť združenia v období medzi zasadnutiami najvyššieho orgánu, - podáva informácie o činnosti MAS členom a verejnosti, - zvoláva a obsahovo pripravuje rokovanie valného zhromaždenia a pripravuje základné materiály na tieto rokovania, - volí a odvoláva predsedu a podpredsedov MAS spomedzi členov výkonného výboru, - zriaďuje kanceláriu MAS a schvaľuje jej rozpočet, - menuje manažéra MAS, schvaľuje pracovný a organizačný poriadok MAS, - predkladá zmeny stanov a vnútorných smerníc na schválenie valnému zhromaždeniu, - riadi a koordinuje činnosť MAS, - zabezpečuje návrh rozpočtu a plán činnosti MAS, - zabezpečuje správu o činnosti a hospodárení MAS, - zriaďuje výberovú komisiu MAS a monitorovací výbor, - volí a odvoláva členov výberovej komisie MAS a schvaľuje jej štatút, - vymenúva a odvoláva členov monitorovacieho výboru, - schvaľuje rozsah činnosti monitorovacieho výboru - zodpovedá za vypracovanie a implementáciu stratégie CLLD a jej aktualizáciu, - vyhodnocuje realizáciu stratégie CLLD, zabezpečuje výber hodnotiteľov a spôsob ich priradenia k jednotlivým žiadostiam o NFP, - vedie zoznam hodnotiteľov, - schvaľuje uzavretie zmlúv strategického charakteru s inými právnickými a fyzickými osobami ako aj s medzinárodnými organizáciami, - poveruje iné osoby na konanie v mene MAS na presne stanovený účel, - podáva návrh valnému zhromaždeniu na odvolanie člena výkonného výboru, - menuje likvidátora, -

Zasadnutia	minimálne 4-krát ročne
-------------------	------------------------

Tabuľka 29 Revízná komisia MAS Zemplín pod Vihorlatom

Zloženie	3 členovia, z toho: <ul style="list-style-type: none"> - 1 člen zastupujúci podnikateľský sektor - 1 člen zastupujúci neziskový sektor, - 1 člen zastupujúci verejný sektor
Základné činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - dohliada na implementáciu podporených projektov, - nahliada do dokladov a záznamov týkajúcich sa činnosti MAS, - kontroluje hospodárenie MAS, nakladanie s majetkom MAS, - kontroluje dodržiavanie stanov a vnútorných predpisov, - upozorňuje príslušné orgány MAS na nedostatky a navrhuje opatrenia na ich odstránenie.
Zasadnutia	minimálne 2-krát ročne

Tabuľka 30 Predseda podpredsedovia MAS Zemplín pod Vihorlatom

Zloženie	1 predseda 2 podpredsedovia predseda z ktoréhokoľvek sektora 1 podpredseda zastupujúci podnikateľský resp. občiansky sektor 1 podpredseda zastupujúci verejný sektor
Základné činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - zvoláva a vedie zasadnutia výkonného výboru, - jedná v mene MAS s tretími osobami a podpisuje s tým súvisiace písomnosti, - riadi činnosť MAS, - vo vzťahu k PRV SR 2014 – 2020 predkladá na PPA záverečnú správu z výzvy na predkladanie projektového zámeru (pri uplatnení dvojkoľového systému)/ŽoNFP, - vo vzťahu k IROP predkladá Protokol o výbere ŽoPr z IROP na RO pre IROP, - predkladá návrh rozpočtu výkonnému výboru na posúdenie, - schvaľuje harmonogram výziev na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr, - schvaľuje výzvu na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr, - schvaľuje zrušenie/zmenu výzvy na predkladanie projektových zámerov/ŽoNFP/ŽoPr.
Konanie v mene MAS	Predseda je štatutárnym orgánom MAS, ktorý vystupuje v mene MAS navonok a podpisuje zmluvy. Za MAS podpisuje tak, že k názvu MAS pripojí svoj podpis. Počas dlhodobej neprítomnosti predsedu ho zastupuje jeden z podpredsedov na základe poverenia predsedu.

Funkčné obdobie Výkonného výboru je 2 roky, Revízná komisia je volená na obdobie 3 rokov. Mandát členov týchto orgánov partnerstva končí uplynutím ich funkčného obdobia, odstúpením člena alebo jeho odvolaním Valným zhromaždením a v prípade predsedu resp. podpredsedov Výkonným výborom.

Na účely implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou (stratégia CLLD) Výkonný výbor MAS vymenuje ďalšie orgány MAS, ktorými sú:

- Monitorovací výbor

Tabuľka 31 MAS Monitorovací výbor MAS Zemplín pod Vihorlatom

Zloženie	5 členov
Zastúpenie sektorov	Na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej správy, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.
Základné činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie CLLD, - pripravuje správy o monitoringu za ročné obdobie, ktoré sa predkladá na Riadiaci orgán a Poľnohospodársku platobnú agentúru, - vykonáva monitoring priebehu vecného a finančného plnenia projektov za ročné obdobie a vyhodnotenie jednotlivých výziev.

Monitorovací výbor volí a odvoláva výkonný výbor na obdobie implementovania stratégie CLLD.

- Výberová komisia

Tabuľka 32 Výberová komisia MAS Zemplín pod Vihorlatom

Zloženie	3 členovia Pri rozhodovaní o výbere projektov musí byť zabezpečené, aby aspoň 50 % hlasov rozhodnutí o výbere patrilo partnerom, ktorí nie sú orgánmi verejnej správy, zároveň musí byť umožnený výber písomným konaním.
Základné činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - zabezpečí proces posúdenia projektových zámerov (ak relevantné)/hodnotenia ŽoNFP/ŽoPr, - posudzuje splnenie podmienok poskytnutia príspevku určených vo výzve; - prideluje body jednotlivým projektovým zámerom - stanoví poradie ŽoNFP od najvyššie umiestnenej ŽoNFP spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoNFP spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku prostredníctvom ITMS2014+ (ak relevantné) a to na základe výsledkov odborného hodnotenia, - vykoná výber projektových zámerov (ak relevantné)/ŽoNFP; - navrhne PPA pre jednotlivé ŽoNFP vydanie príslušného rozhodnutia (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania) podľa zákona o príspevku z EŠIF, - schvaľuje/odporúča, resp. neschvaľuje/neodporúča vydanie hodnotiacej správy, pre projektové zámery (ak relevantné), - vypracuje záverečnú správu výzvy projektového zámeru/ŽoNFP v rámci PRV SR 2014 – 2020, - stanovuje výšku podpory NFP pre jednotlivé ŽoNFP -

Výberová komisia je v rámci IROP menovaná iba v prípade rovnakého počtu bodov predmetnej výzvy. Výberová komisia aplikuje rozlišovacie hodnotiace kritéria a stanoví poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr (ktorá najvyššou mierou napĺňa ciele stratégie CLLD) spĺňajúcej

všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku.

V prípade, kedy výberová komisia aplikuje rozlišovacie kritériá, vypracuje Protokol o výbere ŽoPr, s uvedením výšky odporúčaného príspevku, poradia ŽoPr a zoznamu ŽoPr odporúčaných na neschválenie.

Výkonný orgán MAS menuje vždy novú výberovú komisiu pre každú výzvu na predkladanie projektových zámerov/ŽoNFP/ŽoPr, pričom jednotliví členovia sa môžu opakovať. V rámci jednej výzvy môže byť menovaná len jedna výberová komisia na celú výzvu, výnimkou môže byť len výmena členov z opodstatnených dôvodov.

Členstvo vo výberovej komisii je nezlučiteľné s členstvom vo výkonnom orgáne, kontrolnom orgáne, monitorovacím výbore združenia a s funkciou štatutárneho orgánu MAS.

Kancelária MAS

Výkonný výbor na zabezpečenie manažovania činnosti MAS, spravovanie verejných prostriedkov a realizáciu úloh združenia zriadi Kanceláriu a menuje manažéra. Manažér zodpovedá Výkonnému výboru MAS za každodennú činnosť kancelárie.

Funkcia manažéra MAS Zemplín pod Vihorlatom bude zahŕňať najmä nasledovné činnosti:

- vykonávanie formálnej kontroly prijatých projektových zámerov a ŽoNFP (projektov) od žiadateľov,
- poskytovanie informácií žiadateľom,
- zabezpečenie zberu informácií pre monitoring a hodnotenie a zabezpečenie ďalších administratívnych činností MAS (napr. príprava žiadostí o platbu, príprava podkladových dokumentov k verejnému obstarávaniu, účtovníctvu, príprava dokumentov na zasadnutia a zo zasadnutí jednotlivých orgánov MAS a pod.),
- príprava a manažovanie projektových výziev,
- zabezpečenie publicity a informovania,
- zabezpečenie ďalších informačných a vzdelávacích aktivít pre záujemcov,
- zabezpečenie prípravy ŽoP na čerpanie nenávratného finančného príspevku na chod MAS,
- zabezpečenie ďalších činností súvisiacich s implementáciou stratégie CLLD a chodom MAS.

V prípade udelenia štatútu MAS a realizácie stratégie sa predpokladá nárast administratívy, úloh a zodpovedností a preto bude nutné posilniť kanceláriu MAS po stránke personálnej technickej a materiálnej.

Kvalifikačné predpoklady manažéra MAS

Ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou a viac ako 6 rokov praxe alebo ukončené vysokoškolské vzdelanie I. alebo II. stupňa a viac ako 4 roky praxe na zodpovedajúcej manažérskej pozícii alebo v oblasti projektového manažmentu alebo regionálneho rozvoja a prax v oblasti tvorby, implementácie a koordinácie projektov v rámci štrukturálnych fondov EÚ.

Úlohy a zodpovednosti jednotlivých orgánov MAS, spôsob volenia, výberu jednotlivých zástupcov, spôsob zastupovania a delegovania

Úlohy a zodpovednosti jednotlivých orgánov MAS a spôsob volenia, výberu jednotlivých zástupcov, spôsob zastupovania a delegovania je bližšie popísaný Stanovách občianskeho združenia MAS Zemplín pod Vihorlatom, ktoré tvoria prílohu č. 14 stratégie. Úlohy a právomoci vykonávajú jednotlivé orgány MAS v súlade s platným systémom riadenia CLLD.

Príloha č. 7 – Organizačná štruktúra MAS

Príloha č. 8 – Personálna matica MAS CLLD

Príloha č. 9 – Stanovy MAS

5.1.2 Implementačný proces

A) Žiadosti podporované v rámci PRV

Výkonný výbor MAS Zemplín pod Vihorlatom v závislosti od charakteru projektov, ktorých sa bude výzva týkať rozhodne, či výber projektov zabezpečí prostredníctvom dvoch výberových kôl (výzva na predkladanie projektových zámerov a výzva na predkladanie ŽoNFP) alebo iba prostredníctvom jedného kola (výzva na predkladanie ŽoNFP).

Výzva môže mať formu:

- otvorenej výzvy – bude určená maximálne lehota trvania výzvy dĺžka trvania výzvy, je závislá na disponibilných finančných prostriedkoch, ktorých vyčerpanie je dôvodom na ukončenie výzvy. MAS prostredníctvom PPA zverejní informáciu o tom, že plánuje ukončiť výzvu z dôvodu blížiaceho sa vyčerpania alokácie finančných prostriedkov v lehote najmenej 30 dní pred predpokladaným uzavretím výzvy,

- uzavretej výzvy – bude mať presne stanovené dátumy jej vyhlásenia a uzatvorenia.

MAS Zemplín pod Vihorlatom môže v rámci dvojkolového výberu projektov využiť nasledovné kombinácie typov výziev:

- uzavretá výzva na predkladanie projektových zámerov a otvorená výzva na predkladanie ŽoNFP,
- uzavretá výzva na predkladanie projektových zámerov a uzavretá výzva na predkladanie ŽoNFP.

Projektový zámer

- *Výzva na predkladanie projektových zámerov*
1. MAS Zemplín pod Vihorlatom bude vyhlasovať výzvy v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, pre projekty financované z EPFRV, každoročne v termíne do 30. januára zverejní prostredníctvom ITMS 2014+ harmonogram výziev na nasledujúci kalendárny rok. Schválený harmonogram po jeho zadaní a aktivovaní zo strany PPA v ITMS2014+, MAS zverejnení aj na svojom webovom sídle.
 2. Vo výzve bude uvedená forma projektových zámerov a rozsah informácií a dokumentácie, ktoré budú potrebné na posúdenie zámerov. Ďalšie náležitosti obsahu výzvy sú upravené v časti 8.1 aktuálne platného Systému riadenia CLLD pre programové obdobie 2014-2020 a v Príručke pre prijímateľa.

- *Spôsob vyhlasovania výziev na predkladanie projektových zámerov*

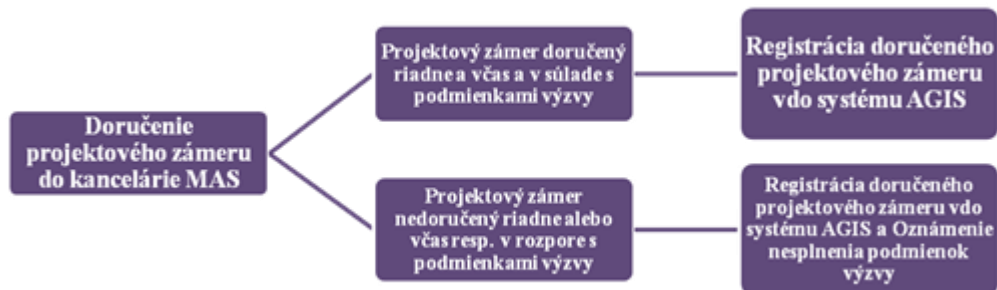
MAS Zemplín pod Vihorlatom vyhlási výzvu na predkladanie projektových zámerov jej:

- zverejnením na svojom webovom sídle,

Okrem uvedených spôsobov zverejnenia bude MAS Zemplín pod Vihorlatom potenciálnych žiadateľov informovať aj prostredníctvom informačných seminárov. MAS ku každej výzve uskutoční minimálne jeden informačný seminár. Seminäre budú organizovať a viesť zástupcovia MAS, ktorí účastníkov oboznámia s pravidlami a postupmi platnými v rámci danej výzvy. V priebehu trvania výzvy budú zástupcovia MAS poskytovať potenciálnym žiadateľom **konzultácie** (osobne, elektronicky alebo telefonicky). Konzultácie sa budú poskytovať odo dňa vyhlásenia výzvy do 5 dní pred uzávierkou projektových zámerov.

- *Schvaľovací proces – Projektový zámer*

Schvaľovací proces – doručenie, administratívne overenie a hodnotenie projektových zámerov bude prebiehať v súlade Príručkou pre prijímateľa a aktuálne platným Systémom riadenia CLLD pre programové obdobie 2014 – 2020 tak ako je znázornený na nasledujúcich schémach:



Obrázok 4 Postup doručenia a evidencie Projektového zámeru



Obrázok 5 Proces hodnotenia a výberu ŽoNFP

Žiadosť o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP)

- *Výzva na predkladanie ŽoNFP*

1. MAS Zemplín pod Vihorlatom bude vyhlasovať výzvy v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, ktorý zverejní na svojom webovom sídle.

2. Vo výzve bude uvedená forma ŽoNFP a rozsah informácií a dokumentácie, ktoré budú potrebné na ŽoNFP. Ďalšie náležitosti obsahu výzvy sú upravené v časti 9.1 aktuálne platného Systému riadenia CLLD pre programové obdobie 2014-2020 a v Príručke pre prijímateľa.

- ***Spôsob vyhlasovania výziev na predkladanie ŽoNFP***

MAS Zemplín pod Vihorlatom vyhlási výzvu na predkladanie ŽoNFP jej:

- zverejnením na svojom webovom sídle

Okrem uvedených spôsobov zverejnenia bude MAS Zemplín pod Vihorlatom potenciálnych žiadateľov informovať aj prostredníctvom informačných seminárov. MAS ku každej výzve realizovanej jednokolovým systémom uskutoční minimálne jeden informačný seminár. Seminäre budú organizovať a viesť zástupcovia MAS, ktorí účastníkov oboznámia s pravidlami a postupmi platnými v rámci danej výzvy. V prípade dvojkolového systému budú seminäre realizované minimálne v rámci výzvy na predkladanie projektových zámerov. V priebehu trvania výzvy budú zástupcovia MAS poskytovať potenciálnym žiadateľom **konzultácie** (osobne, elektronicky alebo telefonicky). Konzultácie sa budú poskytovať odo dňa vyhlásenia výzvy do 5 dní pred uzávierkou projektových zámerov.

- ***Schvaľovací proces – ŽoNFP***

Schvaľovací proces – doručenie, administratívne overenie a hodnotenie žiadostí o NFP bude prebiehať v súlade so Systémom riadenia CLLD pre programové obdobie 2014 – 2020 tak ako je znázornený na nasledujúcej schéme:





Obrázok 6 Postup doručenia a registrácie ŽoNFP

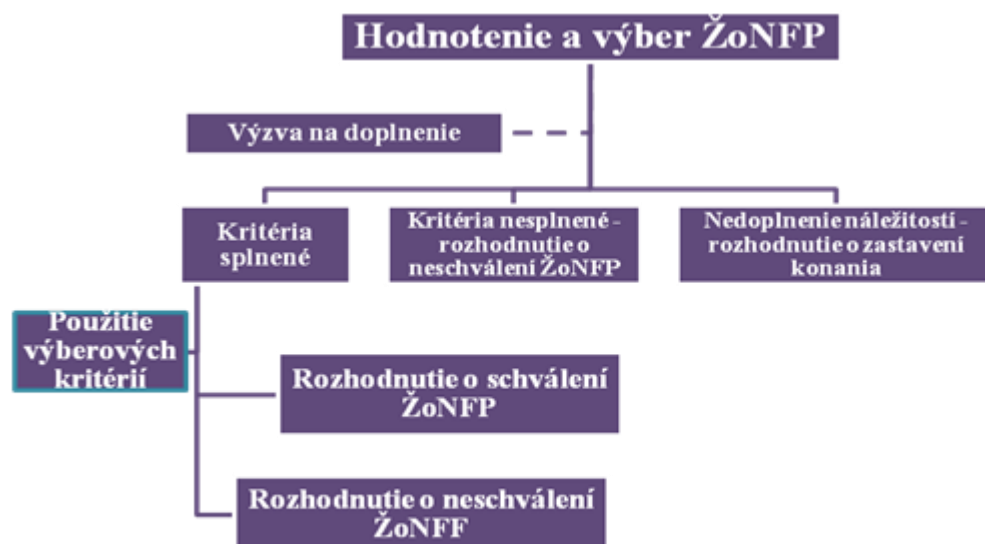
- ***Dvojkolový proces výberu***

1. Aplikáciou výberových kritérií, ktorých súčasťou sú rozlišovacie kritéria výberová komisia MAS Zemplín pod Vihorlatom stanoví poradie projektových zámerov, ktoré je vytvorené od najvyššie umiestneného po najnižšie umiestnený projektový zámer.
2. Pri výbere ŽoNFP výberová komisia prihliada na výsledky uvedené v hodnotiacej správe vo fáze výberu projektových zámerov. Ak pri ŽoNFP, ktoré splnili všetky podmienky poskytnutia príspevku nie je dostatok finančných prostriedkov uvedených vo vyhlásenej výzve na podporu všetkých ŽoNFP výberová komisia zoradí ŽoNFP ktoré splnili podmienky poskytnutia príspevku na základe výsledkov odborného hodnotenia tak, že vytvorí dve skupiny.
 - prvá skupina ŽoNFP je vytvorená zo ŽoNFP, ktoré splnili podmienky poskytnutia príspevku a ktoré zároveň obsahovali pozitívnu hodnotiacu správu projektového zámeru. Z takto vytvorenej skupiny ŽoNFP MAS podľa bodového poradia schváli ŽoNFP do výšky finančných prostriedkov určených na výzvu.
 - druhá skupina ŽoNFP je vytvorená zo ŽoNFP, ktoré splnili podmienky poskytnutia príspevku a ktoré obsahovali negatívnu hodnotiacu správu projektového zámeru. V rámci tejto skupiny ŽoNFP MAS schváli ŽoNFP podľa určeného bodového poradia za podmienky, že schválením ŽoNFP v prvej skupine neboli vyčerpané finančné prostriedky určené vo výzve.



Obrázok 7 Dvojkolový proces výberu

- **Jednokolový proces výberu**
1. Aplikáciou rozlišovacích kritérií v ITMS2014+ výberová komisia MAS Zemplín pod Vihorlatom stanoví poradie ŽoNFP, ktoré je vytvorené od najvyššie umiestnenej po najnižšie umiestnenú ŽoNFP.
 2. Po ukončení procesu výberu ŽoNFP výberová komisia vypracuje v rámci každého kola hodnotenia záverečnú správu z výzvy, v ktorej navrhne PPA jednotlivé ŽoNFP na vydanie konkrétného rozhodnutia (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania).
 3. Záverečnú správu z výzvy spolu so všetkými predloženými ŽoNFP, v rámci príslušného kola hodnotenia, MAS Zemplín pod Vihorlatom predloží na PPA do 45 pracovných dní odo dňa ukončenia výzvy.
 4. Následne PPA overí výber ŽoNFP.
 5. V rámci procesu overenia ŽoNFP PPA vykoná kontrolu formálnej a vecnej správnosti ŽoNFP a odborné hodnotenie ŽoNFP.
 6. Na základe skutočností zistených v rámci overovania procesu výberu ŽoNFP zo strany MAS zabezpečí PPA do 35 od predloženia záverečnej správy z výzvy vydanie rozhodnutia:
 - o schválení;
 - o neschválení;
 - o zastavení konania.



Obrázok 8 Jednokolový proces výberu ŽoNFP

Tabuľka 33 Časový plán vyhlásenia výzvy a schvaľovania projektového zámeru v rámci PRV

Vyhlásenie výzvy		Dĺžka trvania uzavretej výzvy je minimálne 20 pracovných dní. Dĺžka trvania otvorenej výzvy závisí od disponibilných finančných prostriedkov alokovaných na danú výzvu
Konzultácie k výzve		Konzultácie sa budú poskytovať odo dňa vyhlásenia výzvy do 5 dní pred uzávierkou projektových zámerov
Informačný seminár		Do 10-ich dní od vyhlásenia výzvy
Schvaľovanie projektového zámeru Začína od posledného možného dátumu na doručenie projektového zámeru a končí zaslaním pozitívnej/negatívnej hodnotiacej správy	Podávanie a prijímanie projektových zámerov	Do posledného možného dátumu na doručenie projektového zámeru
	Hodnotenie projektového zámeru a výber	Najneskôr do 30 pracovných dní od zahájenia hodnotenia projektového zámeru
	Vypracovanie pozitívnej/negatívnej hodnotiacej správy	Najneskôr do 30 pracovných dní od výberu projektových zámerov

Tabuľka 34 Časový plán vyhlásenia výzvy a konania o ŽoNFP v rámci PRV

Vyhlásenie výzvy		Dĺžka trvania uzavretej výzvy je minimálne 30 pracovných dní. Dĺžka trvania otvorenej výzvy závisí od disponibilných finančných prostriedkov alokovaných na danú výzvu
Konzultácie k výzve		Konzultácie sa budú poskytovať odo dňa vyhlásenia výzvy do 5 dní pred uzávierkou projektových zámerov
Informačný seminár		Do 10-ich dní od vyhlásenia výzvy

Konanie o ŽoNFP Začína od posledného možného dátumu na doručenie ŽoNFP a končí dňom vydania Rozhodnutia o schválení / neschválení ŽoNFP	Podávanie a prijímanie ŽoNFP	Do posledného možného dátumu na doručenie ŽoNFP
	Vypracovanie potvrdenia o registrácii ŽoNFP	Najneskôr do 10 pracovných dní od posledného možného dátumu na doručenie ŽoNFP poštovou alebo obdobnou prepravou
	Hodnotenie ŽoNFP a výber	Najneskôr do 25 pracovných dní od vypracovania potvrdenia o registrácii ŽoNFP
	Vydanie rozhodnutia o schválení / neschválení ŽoNFP	Po ukončení schvaľovacieho procesu zo strany PPA

Spôsob výberu hodnotiteľov pre účely hodnotenia projektových zámerov, ŽoNFP podaných v rámci PRV

Manažér MAS Zemplín pod Vihorlatom vytvorí zoznam hodnotiteľov, do ktorého sú hodnotitelia zaradení na základe výberového konania.

O zaradení hodnotiteľov do zoznamu rozhoduje výkonný výbor MAS, pričom si vyhradzuje právo odmietnuť niektorého z hodnotiteľov, v prípade ak hodnotiteľ nepreukázal dostatočné kvalifikačné predpoklady a/alebo praktické skúsenosti v súlade so stanovenými požiadavkami, príp. z iných dôvodov (napr. ak sa v priebehu zaraďovania hodnotiteľov do databázy zistí, že hodnotiteľ uviedol nepravdivé, neúplné alebo mylné informácie).

Pri výbere hodnotiteľov pre danú výzvu sa bude prihliadať aj na obsahové zameranie výzvy, pri ktorom bude výhodou pôsobenie navrhnutého hodnotiteľa v danej oblasti.

Výkonný výbor MAS zabezpečí pridelenie projektového zámeru a ŽoNFP jednotlivým hodnotiteľom náhodným výberom.

Spôsob zostavenia výberovej komisie pre účely výberu projektových zámerov, ŽoNFP podaných v rámci PRV

Členov Výberovej komisie volí a odvoláva výkonný výbor MAS Zemplín pod Vihorlatom z kandidátov, ktorých navrhujú členovia MAS. Pre účely hodnotenia a výberu projektov v rámci každej výzvy, výkonný výbor menuje vždy novú výberovú komisiu, ktorá sa môže skladať z rovnakých členov.

Nezvolení kandidáti sa stávajú náhradníkmi v poradí podľa počtu hlasov a v prípade odvolania alebo odstúpenia niektorého z členov výberovej komisie ich výkonný výbor stanoví za člena výberovej komisie.

Zastúpenie členov z akéhokoľvek sektora vo výberovej komisii nemôže byť vyššie ako 49 % z celkového počtu členov výberovej komisie. Počet členov výberovej komisie MAS je nepárny. Výberová komisia prijíma stanovisko k jednotlivým projektovým zámerom, ŽoNFP a hlasovaním prítomných členov. Zloženie úlohy a spôsob rokovania výberovej komisie bude bližšie upravený vo vykonávacích predpisoch.

Do výberovej komisie budú navrhovaní takí kandidáti, ktorí majú preukázateľné skúsenosti so spracovaním alebo realizáciou minimálne jedného projektu, výhodou budú skúsenosti s hodnotením projektov. Pri výbere členov výberovej komisie sa bude prihliadať aj na obsahové zameranie výzvy, pri ktorom bude výhodou pôsobenie navrhnutého člena v danej oblasti.

B) Žiadosti podporované v rámci Integrovaného operačného programu (IROP)

Výzva na predkladanie ŽoPr

1. MAS Zemplín pod Vihorlatom bude vyhlasovať výzvy v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, ktorý zverejní na svojom webovom sídle.
2. MAS zostavuje harmonogram výziev na obdobie jedného kalendárneho roka.
3. Výzva bude mať iba formu otvorenej výzvy, ktorej dĺžka trvania je závislá na disponibilných finančných prostriedkoch, ktorých vyčerpanie je dôvodom na ukončenie výzvy.
4. MAS zverejní na svojom webovom sídle informáciu o tom, že plánuje ukončiť výzvu z dôvodu blížaceho sa vyčerpania alokácie finančných prostriedkov v lehote najmenej 30 dní pred predpokladaným uzavretím výzvy.
5. MAS zároveň priebežne zverejňuje informáciu o tom, že dopyt predložených ŽoPr dosiahol indikatívnu alokáciu, resp. aktuálne voľnú časť indikatívnej alokácie z dôvodu, aby sa mohli žiadatelia efektívne rozhodovať pri predkladaní ŽoPr.
6. Výzva bude obsahovať informácie a pokyny pre žiadateľov vrátane formulárov a príručiek.

Spôsob vyhlasovania výziev a informovanie verejnosti

MAS vyhlási výzvu na predkladanie žiadostí o NFP jej:

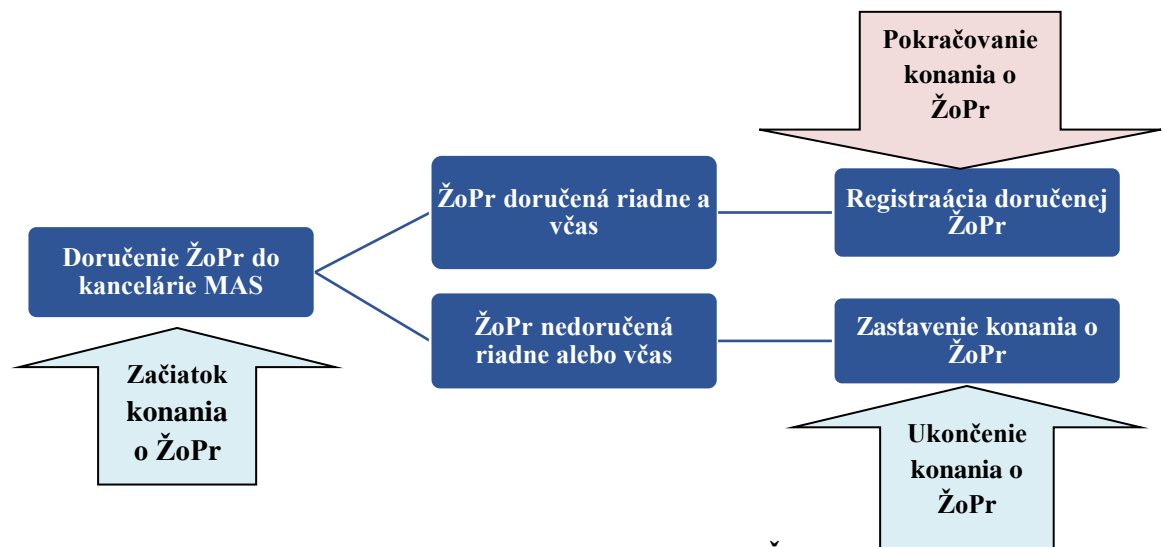
- zverejnením na svojom webovom sídle .

Okrem uvedených spôsobov zverejnenia bude MAS potenciálnych žiadateľov informovať aj prostredníctvom informačných seminárov. MAS ku každej výzve uskutoční minimálne jeden informačný seminár.

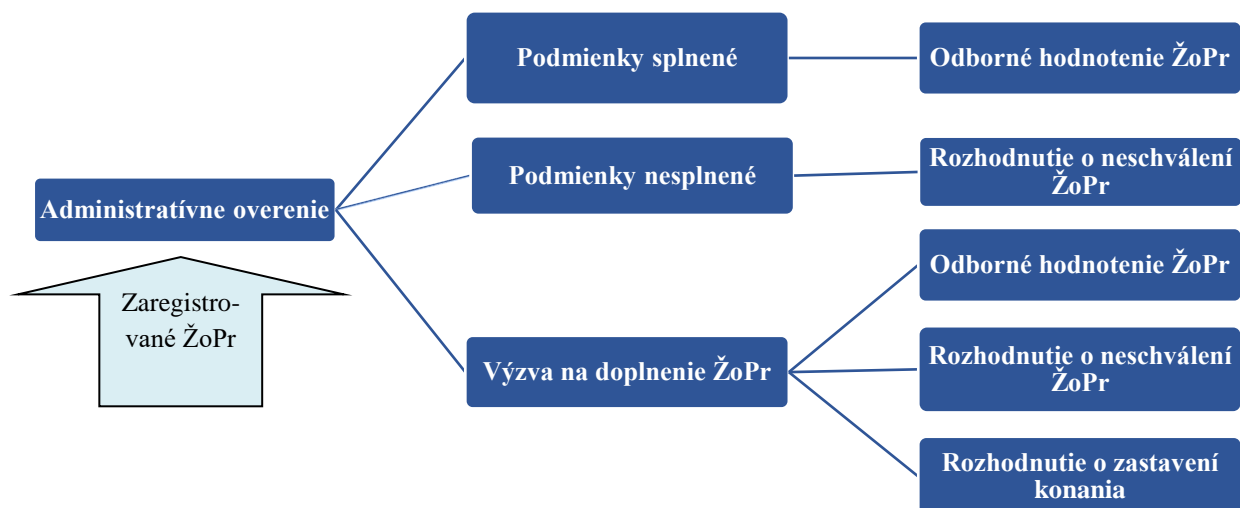
Semináre budú organizovať a viesť zástupcovia MAS, ktorí účastníkov oboznámia s pravidlami a postupmi platnými v rámci danej výzvy. V priebehu trvania výzvy budú zástupcovia MAS Zemplín pod Vihorlatom poskytovať potenciálnym žiadateľom konzultácie (osobne, elektronicky alebo telefonicky). V priebehu implementácie stratégie plánuje MAS zorganizovať minimálne 2 školenia zamerané na prípravu projektov a projektové riadenie, ktorých cieľom bude poskytnutie základných informácií týkajúcich sa prípravy a realizovania projektov financovaných z EŠIF.

- **Schvaľovací proces - ŽoPr**

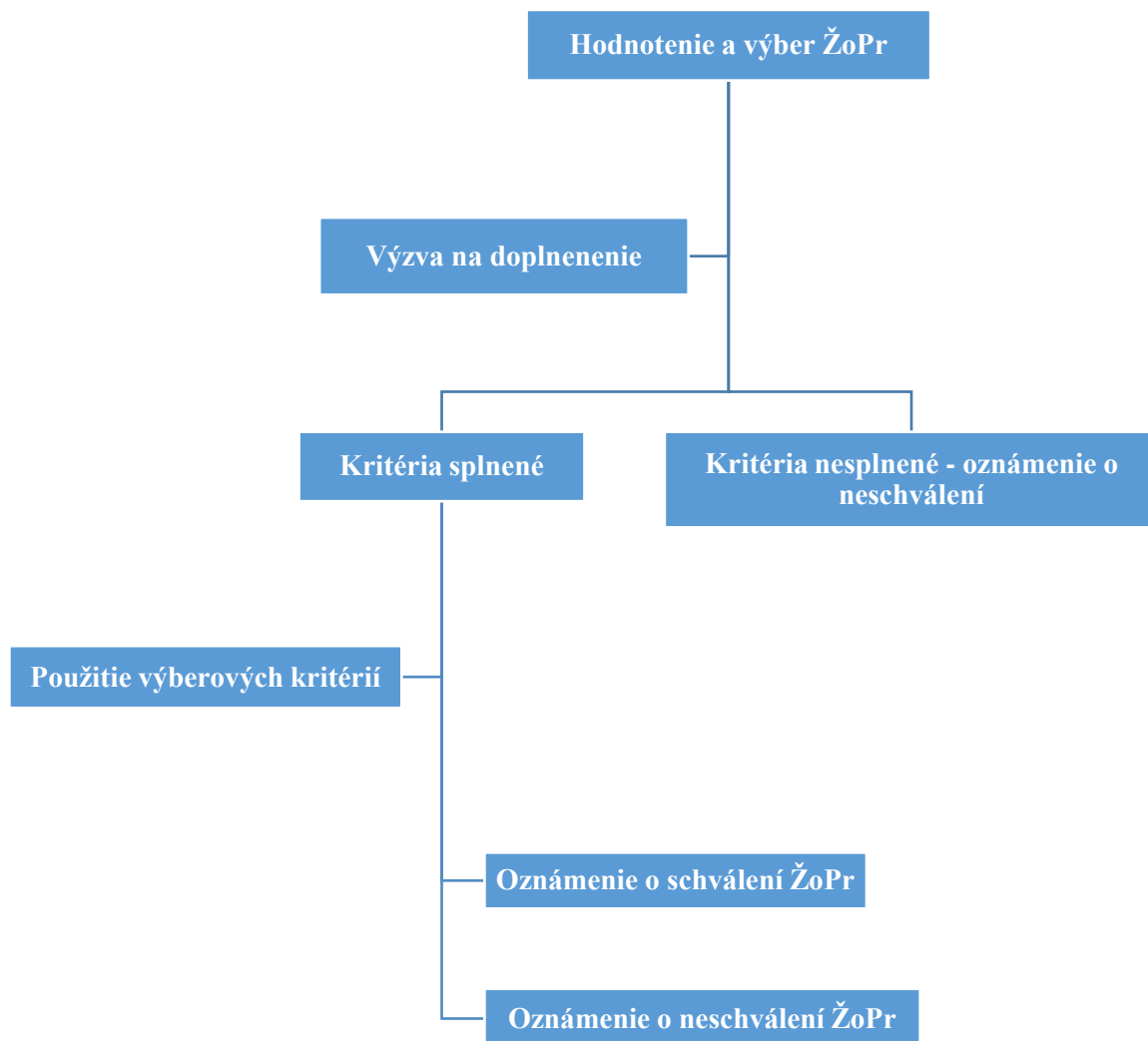
Schvaľovací proces – doručenie, administratívne overenie a hodnotenie žiadostí o NFP bude prebiehať v súlade so Systémom riadenia CLLD pre programové obdobie 2014 – 2020 tak ako je znázornený na nasledujúcich schémach:



Obrázok 9 Postup doručenia a registrácie ŽoPr



Obrázok 10 Postup administratívneho overenia



Obrázok 11 Proces hodnotenia a výberu ŽoPr

Tabuľka 35 Časový plán vyhlásenia výzvy a konania o ŽoPr v rámci IROP

Vyhlásenie výzvy		Dĺžka trvania otvorenej výzvy závisí od disponibilných finančných prostriedkov alokovaných na danú výzvu.
Konzultácie k výzve		Konzultácie sa budú poskytovať odo dňa vyhlásenia výzvy do 5 dní pred uzávierkou projektových zámerov
Informačný seminár		Do 10-ich dní od vyhlásenia výzvy
Schvaľovací proces ŽoPr Začína od posledného možného dátumu	Podávanie a prijímanie ŽoPr	Do posledného možného dátumu na doručenie ŽoPr
	Vypracovanie potvrdenia o registrácii ŽoPr	Najneskôr do 10 pracovných dní od posledného možného dátumu na doručenie ŽoPr poštovou alebo obdobnou prepravou

na doručenie ŽoPr poštovou alebo obdobnou prepravou a končí dňom vydania Rozhodnutia o schválení / neschválení ŽoPr	Hodnotenie a výber ŽoPr	Najneskôr do 25 pracovných dní od vypracovania potvrdenia o registrácii ŽoPr
	Oznámenie o schválení /neschválení ŽoPr	Po ukončení overovania ŽoPr RO pre IROP

Spôsob výberu hodnotiteľov pre účely hodnotenia ŽoPr podaných v rámci IROP

Za výber odborných hodnotiteľov, ktorí budú vykonávať odborné hodnotenie zodpovedá Riadiaci orgán pre IROP. Výber odborných hodnotiteľov sa vykoná na základe transparentných kritérií.

Spôsob zostavenia výberovej komisie pre účely výberu ŽoPr podaných v rámci IROP

Výberová komisia je v rámci IROP menovaná iba v prípade rovnakého počtu bodov predmetnej výzvy. Členov Výberovej komisie volí a odvoláva výkonný výbor MAS Zemplín pod Vihorlatom z kandidátov, ktorých navrhujú členovia MAS. Pre účely hodnotenia a výberu projektov v rámci každej výzvy, výkonný výbor menuje vždy novú výberovú komisiu, ktorá sa môže skladať z rovnakých členov.

Nezvolení kandidáti sa stávajú náhradníkmi v poradí podľa počtu hlasov a v prípade odvolania alebo odstúpenia niektorého z členov výberovej komisie ich výkonný výbor stanoví za člena výberovej komisie.

Zastúpenie členov z akéhokoľvek sektora vo výberovej komisii nemôže byť vyššie ako 49 % z celkového počtu členov výberovej komisie. Počet členov výberovej komisie MAS je nepárny. Výberová komisia prijíma stanovisko k jednotlivým projektovým zámerom, ŽoNFP a hlasovaním prítomných členov. Zloženie úlohy a spôsob rokovania výberovej komisie bude bližšie upravený vo vykonávacích predpisoch.

Do výberovej komisie budú navrhovaní takí kandidáti, ktorí majú preukázateľné skúsenosti so spracovaním alebo realizáciou minimálne jedného projektu, výhodou budú skúsenosti s hodnotením projektov. Pri výbere členov výberovej komisie sa bude prihliadať aj na obsahové zameranie výzvy, pri ktorom bude výhodou pôsobenie navrhnutého člena v danej oblasti.

Ďalšie postupy implementácie stratégie

MAS Zemplín pod Vihorlatom bude sa pri implementácii stratégie CLLD postupovať v súlade s platným Systémom riadenia CLLD pre programové obdobie 2014 – 2020 a metodickými pokynmi k systému riadenia CLLD vydanými riadiacim orgánom pre PRV SR 2014-2020, resp. riadiacim orgánom IROP.

V prípadoch ak bude MAS Zemplín pod Vihorlatom financovať napĺňanie priorít, tejto stratégie prostredníctvom iných programov resp. finančných zdrojov bude sa riadiť pravidlami príslušných výziev.

5.2 Akčný plán

Časť A.) Akčný plán implementácie stratégie CLLD

Tabuľka 36 Opis opatrenia 1.1.1

Názov opatrenia	1.1.1 Podpora investícií do existujúcich poľnohospodárskych podnikov
Priradenie kódu opatrenia	4 – Investície do hmotného majetku, Podopatrenie 4.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 2A, 5C, 6A, 3A
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov na území MAS prostredníctvom oprávnených činností v súlade s PRV pre podopatrenie 4.1. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.1.
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reflektuje na identifikované slabé stránky v poľnohospodárstve a lesníctve na území MAS – útlm živočíšnej výroby, orientácia na pestovanie prevažne obilnín, nedostatočné využívanie trvalých trávnatých porastov na chov dobytky a pod..
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre príjemateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER. Opatrenie zahŕňa investície v oblastiach: špecializovaná rastlinná výroba, živočíšna výroba, zlepšenie využívania závlah (zavlažovanie), zníženie záťaže na životné prostredie vrátane technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v spojitosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie, skladovacie kapacity a pozberová úprava a a oblasť odbytu, zavádzanie inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov s cieľom zlepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred degradáciou, , biomasa, založenie

	porastov rýchlorastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín, investície súvisiace s energetickým využitím biomasy v spojitosti s investíciami v ostatných oblastiach a pod.
Oprávnení prijímateľa	Fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe, ako napr.: poľnohospodári alebo skupina poľnohospodárov, mladý poľnohospodár, ktorý prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho vedúci na investície, ktoré spĺňajú normy Únie uplatňované na poľnohospodársku výrobu, ako aj bezpečnosť pri práci. Takáto podpora sa môže poskytovať maximálne 24 mesiacov odo dňa založenia podniku. V prípade kolektívnej investície minimálne 2 personálne a majetkovo neprepojených a partnerských podnikov partnerov musia oprávnenosť žiadateľa (prijímateľa) uvedenú vyššie spĺňať všetci partneri kolektívnej investície
Intenzita pomoci	<p>Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu), pričom výška podpory môže byť:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maximálna základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov berúc do úvahy stanovenú výšku podpory príslušnou MAS v stratégii CLLD: <ul style="list-style-type: none"> • max. 50 % v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja); 2. Zároveň platí, že základná miera podpory sa zvyšuje: <ul style="list-style-type: none"> • max. o 20% mladým poľnohospodárom max. do 5 rokov od dátumu začatia pôsobenia v podniku ako jeho najvyšší predstaviteľ, alebo do vykonania opatrení vymedzených v podnikateľskom pláne schválenom v rámci podopatrenia 6.1 t.j. má rozhodnutie PPA o schválení podpory v rámci podopatrenia 6.1); • max. o 20 % v prípade ekologického poľnohospodárstva a agroenviromentu; <p>Miera podpory sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov.</p>
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie) 2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):

	a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku; b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty; c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu; nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 65 000,- €					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	71 500	48 750	16 250	6 500	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	71 500	48 750	16 250	6 500	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 4.1					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	4.1	Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov	počet	0	1	
		Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	1	

Tabuľka 37 Opis opatrenia 1.1.2

Názov opatrenia	1.1.2 Podpora na začatie podnikateľskej činnosti v poľnohospodárstve
Priradenie kódu opatrenia	6 – Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti, Podopatrenie 6.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 2B, 2A, 6A
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je podporiť mladých ľudí, ktorí chcú podnikat' v tejto oblasti a zabezpečiť tak generačnú obmenu ľudských zdrojov v tomto sektore. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.1.

Zdôvodnenie výberu	Opatrenie je odpoveďou na problém nízkeho záujmu mladých o prácu v poľnohospodárstve ako aj na zabudnutú tradíciu pestovania ovocia a zeleniny v území, nedostatočné využívanie trvalých trávnatých porastov na chov dobytka. Zároveň ako identifikované príležitosť využíva vhodné podmienky na pestovanie biopotravín vďaka nízkej kontaminácii pôd.
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené projekty sú projekty zamerané na začatie podnikateľskej činnosti a rozvoj poľnohospodárskych podnikov mladých poľnohospodárov. Oprávnenými aktivitami sú aktivity smerujúce k realizácii podnikateľského plánu zameraného na začatie podnikateľskej činnosti mladého poľnohospodára v oblasti živočíšnej a/alebo rastlinnej výroby.
Oprávnení prijímatelia	<p>Mladý poľnohospodár – fyzická alebo právnická osoba (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorá v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov (t.j. nedosiahla 41 rokov), má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho najvyšší predstaviteľ, resp. začína pôsobiť v poľnohospodárskom podniku ako jeho najvyšší predstaviteľ (poľnohospodársky podnik je podnik, ktorý má v doklade o oprávnení podnikateľ uvedení poľnohospodársku činnosť (živočíšna výroba a/alebo rastlinná výroba) - činnosti uvedené v sekcii A NACE. Za poľnohospodársky podnik sa pre potreby tohto podopatrenia nepovažuje podnik, ktorý má v oprávnení podnikateľ uvedené len poskytovanie služieb v poľnohospodárstve, t.j. musí ísť o podnik, ktorý vlastní alebo má prenajatú pôdu, ktorú obrába a/alebo ktorý chová hospodárske zvieratá).</p> <p>V prípade žiadateľa, ktorým je právnická osoba, musí definíciu mladého poľnohospodára spĺňať ten, kto podnik zakladá, ovláda a zároveň vedie, resp. ak podnik nezaložil, ovláda ho a vedie t.j. má rozhodovacie právomoci týkajúce sa riadenia, zisku a finančného rizika a jeho majetkový podiel na danom podniku je min. 2/3.</p> <p>Dátumom začatia pôsobenia je dátum, keď žiadateľ dokončí úkony súvisiace so začatím pôsobenia v poľnohospodárskom podniku ako jeho najvyšší predstaviteľ. Ide o úkony spojené so založením poľnohospodárskeho podniku, resp. s ustanovením žiadateľa ako najvyššieho predstaviteľa podniku, t.j. za dátum začatia pôsobenia v podniku sa považuje dátum založenia podniku (ktorého sa týka ŽoNFP) mladým farmárom, resp. dátum ustanovenia mladého farmára za najvyššieho predstaviteľa v existujúcom poľnohospodárskom podniku, ktorého sa týka ŽoNFP. Potvrdenie o oprávnení podnikateľ, resp. status najvyššieho predstaviteľa poľnohospodárskeho podniku žiadateľ preukazuje pri podaní ŽoNFP.</p> <p>Mladý poľnohospodár je predstaviteľom poľnohospodárskeho podniku s výrobným potenciálom, meraným štandardným výstupom, od 10 000 € (vrátane) do 50 000 € (vrátane).</p> <p>Štandardný výstup poľnohospodárskeho podniku predstavuje súčet štandardných výstupov každej komodity, ktorú daný podnik obhospodaruje. Preukazuje sa na IČO žiadateľa evidovaného v IACS a CEHZ. Do výpočtu štandardného výstupu sa nezaratúvajú rýchlorastúce dreviny číselného kódu plodiny v SAPS 2021 s označením 930 až 945 vrátane.</p> <p>Za základ pre výpočet štandardného výstupu podniku sa použijú koeficienty štandardného výstupu uvedené v Prílohe č. 28B (t.j. ak sa</p>

	podnik zaoberá produkciou akejkoľvek komodity uvedenej v Prílohe č. 28B, je povinný si ju zahrnúť do výpočtu štandardného výstupu jeho podniku). Uvedené sa týka aj výpočtu <u>štandardného výstupu</u> , ktorý sa bude preukazovať pred vyplatením poslednej splátky podpory.
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené náklady sú výlučne náklady uvedené v podnikateľskom pláne. Vzhľadom na to, že podmienkou podpory je predloženie podnikateľského plánu a jeho <u>správna realizácia</u>, oprávnené výdavky sú bez obmedzení a nepreukazujú sa. Výdavky uvedené v podnikateľskom pláne nemôžu byť uplatnené v rámci oprávnených výdavkov v iných opatreniach v rámci PRV SR 2014 – 2020 a stratégii CLLD príslušnej MAS, ani v rámci iných podporných opatrení financovaných z verejných zdrojov (zdrojov EÚ, národných zdrojov).</p> <p>Správnou realizáciou podnikateľského plánu sa rozumie zabezpečenie aktivít popísaných v podnikateľskom pláne a súčasne dodržanie, resp. prekročenie hodnoty štandardného výstupu podniku žiadateľa, ktorý preukázal pri podaní ŽoNFP. Správna realizácia podnikateľského plánu bude predmetom administratívnej kontroly a kontroly na mieste.</p> <p>Podmienky oprávnenosti výdavkov</p> <p>1. Predloženie podnikateľského plánu zameraného na rastlinnú a/alebo živočíšnu výrobu, ktorý musí obsahovať minimálne nasledovné údaje:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) opis situácie podniku v čase podania ŽoNFP a zámery jeho rozvoja; b) dosiahnutú hodnotu štandardného výstupu podniku a zoznam komodít v zmysle Prílohy č. 28B, na základe ktorých bol vypočítaný štandardný výstup pri podaní ŽoNFP; c) zoznam všetkých komodít v zmysle Prílohy č. 28B, ktoré žiadateľ plánuje vyrábať², pričom žiadateľ nie je viazaný produkciou tých istých komodít, ktorými preukazoval splnenie podmienky oprávnenosti žiadateľa v zmysle bodu 1.1 tohto podopatrenia (dosiahnutie hodnoty štandardného výstupu v požadovanom intervale pri podaní ŽoNFP); d) indikovanú plánovanú hodnotu štandardného výstupu podniku³ v zmysle písm. c), ktorá musí byť rovnaká alebo vyššia než hodnota štandardného výstupu uvedená v <u>písm. b)</u>⁴ <u>a ktorú plánuje dosiahnuť zrealizovaním podnikateľského plánu</u>. <p>Štruktúra podnikateľského plánu je uvedená v Prílohe č. 29B a tabuľka pre výpočet štandardného výstupu v Prílohe č. 30B.</p> <p>Udržanie, resp. prekročenie hodnoty štandardného výstupu podniku⁵, dosiahnutého v čase predloženia ŽoNFP, pred vyplatením poslednej ŽoP⁶ (preukazuje sa v zmysle podmienok vyplývajúcich z osobitných predpisov, bod 4.2, písm. c) <u>resp.</u> bod 4.2, písm. e) tohto podopatrenia.</p>

² Žiadateľ do podnikateľského plánu uvedie všetky komodity z tabuľky uvedenej v Prílohe č. 28B, ktoré plánuje obhospodarováť, a to takým spôsobom, aby súčet ich štandardných výstupov bol rovnaký alebo vyšší ako súčet štandardných výstupov všetkých komodít, ktoré podnik obhospodaroval pri podaní ŽoNFP.

³ Ide o súčet štandardných výstupov všetkých komodít z tabuľky uvedenej v Prílohe č. 28B, ktoré žiadateľ plánuje obhospodarováť.

⁴ Napr. ak žiadateľ pri podaní ŽoNFP preukázal, že hodnota štandardného výstupu jeho podniku (t.j. súčet štandardných výstupov všetkých komodít, ktoré obhospodaroval ku dňu podania ŽoNFP) je 40 000 €, tak v podnikateľskom pláne si musí napláňovať produkciu všetkých komodít (počet ha alebo zvierat), ktoré bude obhospodarováť tak, aby hodnota štandardného výstupu jeho podniku (t.j. súčet štandardných výstupov všetkých komodít, ktoré bude obhospodarováť) bola minimálne 40 000 € alebo viac.

⁵ Ide o súčet štandardných výstupov všetkých komodít z tabuľky uvedenej v Prílohe č. 28B, ktorú žiadateľ obhospodaruje.

⁶ Ak žiadateľovi klesnú deklarované/požadované stavy zvierat, je povinný nahradiť tento pokles stavov do 15 pracovných dní od poklesu stavov a následne do 7 pracovných dní uvedené nahradenie oznámiť PPA.

Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 50 000,- EUR					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	150 000	112 500	37 500	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	150 000	112 500	37 500	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 6.1.					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6.1	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre mladých poľnohospodárov	počet	0	3	
		Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	0	

Tabuľka 38 Opis opatrenia 1.1.3

Názov opatrenia	1.1.3 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov
Priradenie kódu opatrenia	6 – Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti, Podopatrenie 6.3
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 2A, 3A
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je podporiť malé poľnohospodárske podniky, ktorí chcú podnikat' v tejto oblasti a zabezpečiť tak generačnú obmenu ľudských zdrojov v tomto sektore. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.1.
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie je odpoveďou na problém nízkeho záujmu mladých o prácu v poľnohospodárstve ako aj na zabudnutú tradíciu pestovania ovocia a zeleniny v území, nedostatočné využívanie trvalých trávnatých porastov na chov dobytka. Zároveň ako identifikované príležitosti využíva vhodné podmienky na pestovanie biopotravín vďaka nízkej kontaminácii pôd.
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí splňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD príslušnej MAS, pričom musia byť splnené aj nasledovné podmienky (ak relevantné): Oprávnené projekty zamerané na rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti - oprávnenými aktivitami sú aktivity smerujúce k realizácii podnikateľského plánu.
Oprávnení prijímatelia	Oprávneným žiadateľom (prijímateľom) je malý poľnohospodársky podnik - fyzická alebo právnická osoba (mikropodnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúca v poľnohospodárskej

	<p>prvovýrobe, ktorej výrobný potenciál poľnohospodárskeho podniku, meraný štandardným výstupom prevyšuje 4 000 EUR a neprevyšuje 9 999 EUR. Poľnohospodársky podnik je podnik, ktorý má v doklade o oprávnení podnikat' uvedenú poľnohospodársku činnosť (živočišna výroba/alebo rastlinná výroba). Za poľnohospodársky podnik sa pre potreby tohto podopatrenia nepovažuje podnik, ktorý má v oprávnení podnikat' uvedené len poskytovanie služieb v poľnohospodárstve, t.j. musí ísť o podnik, ktorý vlastní alebo má prenajatú pôdu, ktorú obrába a/alebo ktorý chová hospodárske zvieratá.</p> <p>Príručka EK pre používateľov k definícii MSP tvorí Prílohu č. 18B príručky pre prijímateľa LEADER. Žiadateľ musí mať najneskôr ku dňu podania ŽoNFP v doklade o oprávnení podnikat' uvedenú činnosť týkajúcu sa poľnohospodárskej prvovýroby.</p> <p>Štandardný výstup poľnohospodárskeho podniku predstavuje súčet štandardných výstupov každej komodity, ktorú daný podnik obhospodaruje. Preukazuje sa na IČO žiadateľa evidovaného v IACS a CEHZ. Do výpočtu štandardného výstupu sa nezarátavajú rýchlorastúce dreviny číselného kódu plodiny v SAPS 2021 s označením 930 až 945 vrátane.</p> <p>Za základ pre výpočet štandardného výstupu podniku sa použijú koeficienty štandardného výstupu uvedené v prílohe v Prílohe č. 33B (t.j. ak sa podnik zaoberá produkciou akejkoľvek komodity uvedenej v tabuľke v Prílohe č. 32B, je povinný si ju zahrnúť do výpočtu štandardného výstupu jeho podniku).</p> <p>Uvedené sa týka aj výpočtu <u>štandardného výstupu</u>, ktorý sa bude preukazovať pred vyplatením poslednej splátky podpory.</p> <p>Hodnota <u>štandardného výstupu</u> podniku, ktorá <u>pri podaní ŽoNFP</u> musí byť v intervale od 4 000 (vrátane) EUR do 9 999 EUR (vrátane), sa preukazuje nasledovne:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) v prípade rastlinnej výroby žiadosťou o priamu podporu na PPA⁷, ktorú podal po vyhlásení výzvy na predkladanie ŽoNFP zo strany MAS; b) v prípade živočíšnej výroby registráciou všetkých zvierat v Centrálnej evidencii hospodárskych zvierat, resp. v obdobnej evidencii ku dňu podania ŽoNFP⁸.
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené náklady sú výlučne náklady uvedené v podnikateľskom pláne. Vzhľadom na to, že podmienkou podpory je predloženie podnikateľského plánu a jeho <u>správna realizácia</u>, oprávnené výdavky sú bez obmedzení a nepreukazujú sa. Výdavky uvedené v podnikateľskom pláne nemôžu byť uplatnené v rámci oprávnených výdavkov v iných opatreniach v rámci PRV SR 2014 – 2020, ani v rámci iných podporných opatrení financovaných z verejných zdrojov (zdrojov EÚ, národných zdrojov).</p> <p>Správnou realizáciou podnikateľského plánu sa rozumie zabezpečenie aktivít popísaných v podnikateľskom pláne a súčasne dodržanie, resp. prekročenie hodnoty štandardného výstupu podniku žiadateľa, ktorý preukázal pri podaní ŽoNFP. Správna realizácia podnikateľského plánu bude predmetom administratívnej kontroly a kontroly na mieste.</p> <p>Podmienky oprávnenosti výdavkov</p>

⁷ Ak sa krížovými kontrolami preukáže, že skutočná plocha žiadateľa je taká, že nespĺňa hodnoty v rámci požadovaného intervalu hodnôt štandardného výstupu, žiadateľ nie je oprávnený na podporu a bude mu vydané rozhodnutie o neschválení ŽoNFP.

⁸ V prípade zasielania žiadostí o zmenu stavu zvierat na CEHZ po dátume podania ŽoNFP, PPA nebude na tieto zmeny v CEHZ prihladať a bude posudzovať stav zvierat v CEHZ ku dňu podania ŽoNFP.

	<p>1. Predloženie podnikateľského plánu zameraného na rastlinnú a/alebo živočíšnu výrobu, ktorý musí obsahovať minimálne nasledovné údaje:</p> <p>a) opis situácie podniku v čase podania ŽoNFP a zámery jeho rozvoja;</p> <p>b) dosiahnutú hodnotu štandardného výstupu podniku a zoznam komodít v zmysle Prílohy č. 33B, na základe ktorých bol vypočítaný štandardný výstup pri podaní ŽoNFP;</p> <p>c) zoznam všetkých komodít v zmysle Prílohy č. 33B, ktoré žiadateľ plánuje vyrábať⁹, pričom žiadateľ nie je viazaný produkciou tých istých komodít, ktorými preukazoval splnenie podmienky oprávnenosti žiadateľa v zmysle bodu 1.1 tohto podopatrenia (dosiahnutie hodnoty štandardného výstupu v požadovanom intervale pri podaní ŽoNFP);</p> <p>d) indikatívnu plánovanú hodnotu štandardného výstupu podniku¹⁰ v zmysle <u>písm. c)</u>, ktorá musí byť rovnaká alebo vyššia než hodnota štandardného výstupu uvedená v <u>písm. b)</u>¹¹ <u>ktorú plánuje dosiahnuť zrealizovaním podnikateľského plánu</u>;</p> <p>Štruktúra podnikateľského plánu je uvedená v Prílohe č. 34B a tabuľka pre výpočet štandardného výstupu v Prílohe č. 33B.</p> <p>2. Udržanie, resp. prekročenie hodnoty štandardného výstupu podniku¹², dosiahnutého v čase predloženia ŽoNFP, pred vyplatením poslednej ŽoP¹³ - preukazuje sa v zmysle podmienok vyplývajúcich z osobitných predpisov, bod 4.2, písm. a), <u>resp.</u> písm. c) tohto podopatrenia.</p>																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<p>Minimálna výška príspevku: nie je stanovená</p> <p>Maximálna výška príspevku: 15 000,- EUR</p>																								
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Región</th><th>Spolu</th><th>EÚ</th><th>ŠR</th><th>VZ</th><th>iné</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td><td>30 000</td><td>22 500</td><td>7500</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr> <td>VR</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr> <td>Spolu</td><td>30 000</td><td>22 500</td><td>7500</td><td>0</td><td>0</td></tr> </tbody> </table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	30 000	22 500	7500	0	0	VR	0	0	0	0	0	Spolu	30 000	22 500	7500	0	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	30 000	22 500	7500	0	0																				
VR	0	0	0	0	0																				
Spolu	30 000	22 500	7500	0	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 6.3.																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th><th>Názov/Ukazovateľ</th><th>Merná jednotka</th><th>Počiatočná hodnota</th><th>Celková cieľová hodnota</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>6.3</td><td>Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie</td><td>počet</td><td>0</td><td>1</td></tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	6.3	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie	počet	0	1														
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																					
6.3	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie	počet	0	1																					

⁹ Žiadateľ do podnikateľského plánu uvedie všetky komodity z tabuľky rozlíšenia ŠV, ktoré plánuje obhospodarováť, a to takým spôsobom, aby súčet ich štandardných výstupov bol rovnaký alebo vyšší ako súčet štandardných výstupov všetkých komodít, ktoré podnik obhospodaroval pri podaní ŽoNFP s výnimkou uvedenou v bode 1.1.

¹⁰ Ide o súčet štandardných výstupov všetkých komodít z tabuľky rozlíšenia ŠV, ktoré žiadateľ plánuje obhospodarováť s výnimkou uvedenou v bode 1.1.

¹¹ Napr. ak žiadateľ pri podaní ŽoNFP preukázal, že hodnota štandardného výstupu jeho podniku (t.j. súčet štandardných výstupov všetkých komodít, ktoré obhospodaroval ku dňu podania ŽoNFP) je 7 000 €, tak v podnikateľskom pláne si musí napláňovať produkciu všetkých komodít (počet ha alebo zvierat), ktoré bude obhospodarováť tak, aby hodnota štandardného výstupu jeho podniku (t.j. súčet štandardných výstupov všetkých komodít, ktoré bude obhospodarováť) bola minimálne 7 000 € alebo viac.

¹² Ide o súčet štandardných výstupov všetkých komodít z tabuľky uvedenej v prílohe č. 32B, ktorú žiadateľ obhospodaruje s výnimkou uvedenou v bode 1.1

¹³ Ak žiadateľovi klesnú deklarované/požadované stavy zvierat, je povinný nahradiť tento pokles stavov do 15 pracovných dní od poklesu stavov a následne do 7 pracovných dní uvedené nahradenie oznámiť PPA.

	podnikania pre malé poľnohospodárske podniky			
	Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	0

Tabuľka 39A Opis opatrenia 1.1.5 (podopatrenie 8.3)

Názov opatrenia	1.1.5 Rozvoj lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov
Priradenie kódu opatrenia	8 – Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov, Podopatrenie 8.3
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV P4, 2C
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.1.
Zdôvodnenie výberu	Viac ako 37 % rozlohy územia MAS tvoria lesy, vývoz drevnej hmoty bez jej spracovania priamo v regióne identifikovali miestni aktéri ako jeden z problémov tejto oblasti podobne ako riziko vzniku požiarov a využívanie zastaraných technológií.
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené v tejto výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 8.3 Podpora na prevenciu a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarom a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné): <i>zlepšenie vodného hospodárstva v lesoch, zlepšenie ochrannej protipožiarnej infraštruktúry, zlepšenie zdravotného stavu lesov a pod.</i>
Oprávnení prijímatelia	Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky: Príjemcom pomoci je podnik v zmysle čl. 107 ods. 1 ZFEÚ, t.j. každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť ¹⁴ bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania (ďalej len "príjemca pomoci"). Príjemcom pomoci je jediný podnik. Jediný podnik v zmysle čl. 2 ods. 2 nariadenia (EÚ) č. 1407/2013 zahŕňa všetky podniky, medzi ktorými je aspoň jeden z týchto vzťahov: a) jeden podnik má väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v inom podniku; b) jeden podnik má právo vymenovať alebo odvolať väčšinu členov správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu iného podniku; c) jeden podnik má právo dominantným spôsobom ovplyvňovať iný podnik na základe zmluvy, ktorú s daným podnikom uzavrel, alebo

¹⁴ Hospodárskou činnosťou je akákoľvek činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru a/alebo služieb na trhu.

	<p>na základe ustanovenia v zakladajúcom dokumente alebo stanovách spoločnosti;</p> <p>d) jeden podnik, ktorý je akcionárom alebo spoločníkom iného podniku, má sám, na základe zmluvy s inými akcionármi alebo spoločníkmi daného podniku, pod kontrolou väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v danom podniku.</p> <p>Podniky, ktoré majú akýkoľvek vzťah uvedený v písm. a) až d) prostredníctvom jedného alebo viacerých iných podnikov, sa takisto považujú za jediný podnik¹⁵.</p> <p>Oprávneným žiadateľom sú:</p> <p>Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - súkromných vlastníkov a ich združení; - obcí a ich združení; - cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním (cirkevné organizácie, cirkvi a náboženské spoločnosti registrované podľa zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov a/alebo právnické osoby, ktoré odvodzujú svoju právnu subjektivitu od cirkví a náboženských spoločností, ak nepodliehajú inej evidencii alebo registrácii); - štátu (LESY SR, š.p.; Štátne lesy TANAP-u; Lesopoločnosť hospodársky majetok Ulič, š.p.); - pri stavebných investíciách (hmotné investície) na drobných vodných tokoch iba správcovia drobných vodných tokov resp. právnické osoby, majúce k správe drobných vodných tokov právny vzťah (prenájom a pod.), ktorí sú zároveň obhospodarovateľmi lesa; - iné subjekty súkromného práva a ich združenia; - iné verejné subjekty a ich združenia. <p>V tomto prípade môžu byť príjemcami mikro, malé a stredné¹⁶ a veľké podniky.</p>
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 8.3 Podpora na prevenciu a odstraňovanie škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarimi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami e uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky:</i></p> <p>1. <i>Výdavky na budovanie a rekonštrukciu technických diel v lesoch na ochranu pred povodňami, zmiernenie erózných procesov a pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarimi podľa § 27 zákona č. 326/2005 Z. z. (oprávnené iba výdavky tých prijímateľov, ktorí sú správcami drobných vodných tokov resp. majú k správe drobných vodných tokov právny vzťah (prenájom a pod.).</i></p>

¹⁵ vid' „Metodické usmernenie koordinátora štátnej pomoci č. 1/2015 z 1.4.2015 JEDINÝ PODNIK“ zverejnené na: <http://www.statnapomoc.sk/?p=1643>.

¹⁶ V zmysle Prílohy I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014

	<p>2. Výdavky na budovanie jednoduchých objektov protipovodňovej ochrany v lesoch – drobných prekladaných drevených hrádzok (zrubov) alebo sypaných kamenných hrádzok na lesných pozemkoch, ktorých budovanie si nevyžaduje stavebné povolenie.</p> <p>3. Výdavky na výstavbu, rekonštrukciu protipožiarnych lesných ciest, ak slúžia ako prístup k vybudovaným objektom v rámci tohto podopatrenia, ktoré sú v súlade s požiadavkami životného prostredia a ochrany prírody (prístupom k vybudovaným objektom sa rozumie výstavba alebo rekonštrukcia úsekov protipožiarnych lesných ciest, ktoré sú potrebné na napojenie sa na existujúcu sieť lesných ciest. Výstavba, rekonštrukcia protipožiarnych lesných ciest je oprávnená ak slúži ako prístup k vybudovaným objektom v rámci tohto podopatrenia, ktoré sú v súlade s požiadavkami životného prostredia a ochrany prírody).</p> <p>4. Výdavky na realizáciu projektov komplexného protipožiarneho monitorovacieho systému v lesnej krajine s vysokým a stredným stupňom požiarovosti, t.j. oprávnené výdavky musia vždy súvisieť s monitorovaním lesného pozemku žiadateľa s vysokým a stredným stupňom požiarovosti. Tým sa nevylučuje, že monitorovací systém okrem lesných pozemkov žiadateľa v dôsledku dosahu zariadenia a skladby lesných pozemkov nemôže monitorovať aj ďalšie lesné pozemky, resp. príľahlé pozemky. V prípade investícií na účely ochrany pred požiarmi sú oprávnené iba projekty realizované v lesných oblastiach klasifikovaných ako oblasti so stredným až vysokým stupňom rizika lesných požiarov - oblasti so stredným až vysokým stupňom rizika lesných požiarov sú v SR taxatívne určené všeobecne záväzným právnym predpisom - vyhláška č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa v prílohe č. 11 v znení jej dodatkov a úprav).</p> <p>5. Výdavky na výstavbu, rekonštrukciu a dodávku protipožiarnych monitorovacích veží a súvisiacich prostriedkov komunikácie (v prípade investícií na účely ochrany pred požiarmi sú oprávnené iba projekty realizované v lesných oblastiach klasifikovaných ako oblasti so stredným až vysokým stupňom rizika lesných požiarov (oblasti so stredným až vysokým stupňom rizika lesných požiarov sú v SR taxatívne určené všeobecne záväzným právnym predpisom - vyhláška č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa v prílohe č. 11 v znení jej dodatkov a úprav).</p> <p><i>Výdavky na realizáciu preventívnych opatrení malého rozsahu proti kalamitným biotickým škodcom formou kladenia a asanácie lapákov, inštalácie a prevádzky feromónových lapačov a aplikácie chemických prípravkov v lesných porastoch (v prípade preventívnych opatrení týkajúcich sa škodcov a chorôb musí byť riziko výskytu príslušnej katastrofy podporené vedeckými dôkazmi a uznané Národným lesníckym centrom, v prípade preventívnych opatrení, týkajúcich sa škodcov je aplikácia chemických prípravkov oprávnená len v prípade, že na realizáciu daného opatrenia nie sú dostupné biologické prípravky alebo ich aplikácia nie je účinná).</i></p>
<p>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</p>	<p>Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 85 000,- EUR</p>

Finančný plán	Región		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR		85 000	52 500	17 500	0	0
	VR		0	0	0	0	0
	Spolu		85 000	52 500	17 500	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV, pre podopatrenie 8.3						
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	8.3	Celkové verejné výdavky		EUR	0	85 000	
		Počet vytvorených pracovných miest		počet	0	1	

Tabuľka 40 Opis opatrenia 1.2.2

Názov opatrenia	1.2.2 Investície do spracovania, uvádzania na trh alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov
Priradenie kódu opatrenia	4 – Investície do hmotného majetku, Podopatrenie 4.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 3A, 2A, 6A
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je podpora činností súvisiacich s spracovaním a následným uvádzaním poľnohospodárskej produkcie na trh. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.2.
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reflektuje na identifikovaný problém s odbytom s odbytom poľnohospodárskej produkcie.
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre podopatrenie 4.2 Podpora na investície do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <p><u>Oblasť zamerania</u></p> <p><i>Oblasť 1: Mäsopriemysel, hydinný priemysel a spracovanie vajec</i></p> <p><i>Oblasť 2: Mliekarenský priemysel a výroba mliečnych výrobkov</i></p> <p><i>Oblasť 3: Mlynský, pekársky, pečivársky a cukrovinkársky priemysel</i></p> <p><i>Oblasť 4: Konzervársky priemysel a mraziarsky priemysel vrátane výroby termosterilizovaných pokrmov, hotových jedál, omáčok,</i></p>

	<p><i>dojčenských výživ, pretlakov, kečupov, džemov a lekvárov a priemysel výroby korenín</i></p> <p><i>Oblasť 5: Cukrovarnícky priemysel, tukový priemysel vrátane spracovania olejnin a strukovín</i></p> <p><i>Oblasť 6: Pivovarnícko - sladovnícky priemysel, liehovarnícky priemysel, vinársky priemysel, priemysel nealko nápojov a škrobárenský priemysel</i></p> <p><i>Oblasť 7: Výroba kŕmnych zmesí a ostatné spracovanie alebo uvádzanie na trh neuvedené v predchádzajúcich bodoch, napr. spracovanie medu, spracovanie liečivých rastlín, osív a sadív a pod.</i></p> <p><u>Oprávnené aktivity/činnosti</u></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok);</i> <i>2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012 , nariadenie (EÚ) č. 1308/2013);</i> <i>3. stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie;</i> <i>4. nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívosov a návesov, nákladných automobilov a prívosov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh;</i> <i>5. zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnéj praxe;</i> <i>6. stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd;</i> <i>7. investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov;</i> <i>8. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní¹⁷;</i> <i>9. investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia).</i>
--	--

¹⁷ Pozn.: V prípade sektora „hrozno a víno“ [1] sú neoprávnenými investíciami investície do:

- nákupu nových sudov alebo nádob, ktoré sú vyrobené z dreva, určených na skladovanie alebo zrenie vína;
- nákupu grafického dizajnu nového radu etikiet s QR kódom, plne automatické etiketovacie linky a činidlá na presnosť pre etiketovacie linky.

V rámci Národného podporného programu SR v rámci SOT s vínom sú oprávnené súvisiace s nákupom nových sudov alebo nádob, ktoré sú vyrobené z dreva, určených na skladovanie alebo zrenie vína, s nákupom grafického dizajnu nového radu etikiet s QR kódom, plne automatických etiketovacích liniek, senzorov na presnosť pre etiketovacie linky a označovaním nových korkových alebo sklenených uzáverov vína s chráneným označením pôvodu výrazom „Districtus Slovakia Controllatus“ alebo skratkou „D.S.C.“.

	<p>Oprávnené sú len tie investície, ktoré sa týkajú spracovania, uvádzania na trh alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v súvislosti s niektorými stanovenými príslušnou MAS:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zavádzaním výroby nových ako aj tradičných výrobkov, b) zavádzaním novej techniky/technológií, c) rozširovaním výroby, d) zvýšením efektívnosti výrobného procesu, e) zvýšením účinnosti využitia energie (ide o investície vyplývajúce z energetických auditov v zmysle 476/2008 Z. z. o efektívnosti pri používaní energie), f) zavádzaním a rozširovaním informačných a komunikačných technológií, g) podporou budovania odbytových miest pre odbyt poľnohospodárskej produkcie a produktov spracovania poľnohospodárskej výroby.
Oprávnení prijímatelia	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky:</p> <p>Oprávneným žiadateľom sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fyzické a právnické osoby (mikro, malé, stredné podniky) podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov) v rámci celého rozsahu činností, - fyzické a právnické osoby (mikro, malé, stredné podniky) podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie (v tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ), - poľnohospodár alebo skupina poľnohospodárov - mladým poľnohospodárom, ktorí prvýkrát zakladajú poľnohospodársky podnik ako jeho vedúci, na investície, ktoré spĺňajú normy Únie uplatňované na poľnohospodársku výrobu, ako aj bezpečnosť pri práci. Takáto podpora sa môže poskytovať maximálne 24 mesiacov odo dňa založenia podniku, - Oprávnenosť žiadateľa pri spracovaní produktov v prípade výstupu mimo prílohy I ZFEU v menej rozvinutých regiónoch/ostatných regiónoch: pre oprávneného žiadateľa v prípade spracovania produktov kde výstup je mimo prílohy I ZFEÚ platia podmienky schémy de minimis ktorá tvorí Prílohu č. 7C. Oprávneným žiadateľom je: <ul style="list-style-type: none"> - žiadateľ (konečný prijímateľ) je podnikom v zmysle čl. 107 ZFEÚ t.j. subjektom, ktorý vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania; - oprávnenými žiadateľmi sú mikro, malé, stredné podniky (v zmysle Prílohy I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014). <p>V prípade fyzických a právnických osôb podnikajúcich v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby vrátane v doklade o oprávnení podnikat' je zapísaná činnosť spracovania poľnohospodárskych produktov a/alebo potravinárskej výroby.</p> <p>V prípade fyzických a právnických osôb podnikajúcich v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby vrátane v doklade o oprávnení podnikat' je zapísaná činnosť poľnohospodárskej prvovýroby.</p>

	<p>Príjemcom pomoci je podnik v zmysle čl. 107 ods. 1 ZFEÚ, t.j. každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť¹⁸ bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania (ďalej len "príjemca pomoci"). Príjemcom pomoci je jediný podnik.</p> <p>Jediný podnik v zmysle čl. 2 ods. 2 nariadenia (EÚ) č. 1407/2013 zahŕňa všetky podniky, medzi ktorými je aspoň jeden z týchto vzťahov:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) jeden podnik má väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v inom podniku; b) jeden podnik má právo vymenovať alebo odvolať väčšinu členov správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu iného podniku; c) jeden podnik má právo dominantným spôsobom ovplyvňovať iný podnik na základe zmluvy, ktorú s daným podnikom uzavrel, alebo na základe ustanovenia v zakladajúcom dokumente alebo stanovách spoločnosti; d) jeden podnik, ktorý je akcionárom alebo spoločníkom iného podniku, má sám, na základe zmluvy s inými akcionármi alebo spoločníkmi daného podniku, pod kontrolou väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v danom podniku. <p>Podniky, ktoré majú akýkoľvek vzťah uvedený v písm. a) až d) prostredníctvom jedného alebo viacerých iných podnikov, sa takisto považujú za jediný podnik¹⁹.</p>
Intenzita pomoci	<p>Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu), pričom výška podpory môže byť:</p> <p>1. Maximálna základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov berúc do úvahy stanovenú výšku podpory príslušnou MAS v stratégii CLLD:</p> <p>a) Výstup v rámci prílohy I. <u>Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 50% v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja); <p>b) Výstup mimo prílohy I. <u>Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov:</u> pre mikro a malé podniky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 55% v prípade BB, ZA, PO, KE kraja; <p>pre stredné podniky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 50% v prípade BB, ZA, PO, KE kraja;
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre podopatrenie 4.2 Podpora na investície do spracovania/uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej

¹⁸ Hospodárskou činnosťou je akákoľvek činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru a/alebo služieb na trhu.

¹⁹ viď „Metodické usmernenie koordinátora štátnej pomoci č. 1/2015 z 1.4.2015 JEDINÝ PODNIK“ zverejnené na: <http://www.statnapomoc.sk/?p=1643>.

	<p>infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</p> <p>2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</p> <p>a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku;</p> <p>b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</p> <p>c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</p> <p>d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<p>Minimálna výška príspevku: nie je stanovená</p> <p>Maximálna výška príspevku: 80 000,- EUR</p>					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	124 000	60 000	20 000	44 000	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	124 000	60 000	20 000	44 000	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 4.2					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	4.2	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície v oblasti spracovania a uvádzania poľnohospodárskych výrobkov na trh	počet	0	1	
		Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	1	

Tabuľka 41 Opis opatrenia 1.3.1

Názov opatrenia	1.3.1 Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky
Priradenie kódu opatrenia	6 - Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti, Podopatrenie 6.4

Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 6A, 2A
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je podporiť poľnohospodárske podniky, aby diverzifikovali svoje činnosti aj do oblasti cestovného ruchu. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.3.
Zdôvodnenie výberu	Vzhľadom na existenciu kultúrnych a prírodných pamiatok zapísaných v Zozname svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO ale aj iných atraktivít a blízkosť Zemplínskej Šíravy je pomerne málo využívaný potenciál pre vidiecky cestovný ruch na území MAS. V regióne absentujú stravovacie a ubytovacie zariadenia (najmä v kategórii ubytovania na súkromí).
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. V rámci danej činnosti je oprávnená:</i> • <i>výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie, a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, len v nadväznosti na investície do rozvoja rekreačných a relaxačných činností,</i> • <i>výstavba, rekonštrukcia a modernizácia doplnkových relaxačných a rekreačných zariadení v nadväznosti na existujúce ubytovacie zariadenie bez kapacitného lôžkového obmedzenia, ako napr. wellness, športové relaxačné ihrisko, sauna, krb, bazén apod.,</i> • <i>v prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy).</i> • <i>činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na</i>

	<p>terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny.</p> <ul style="list-style-type: none"> • činnosti spojené so spracovaním a uvádzaním na trh produktov, ktorých výstup spracovania <u>nespadá do prílohy I ZFEÚ</u>. Vstupom spracovania môže byť aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zariadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov. • činnosti spojené so spracovaním a uvádzaním na trh produktov, ktorých výstup nespadá do prílohy I ZFEÚ spojené s využívaním OZE, kde časť energie príjemca pomoci spotrebuje vo vlastnom podniku a v prípade využívania solárnej energie, táto pokryje sprostredkovane aj časť jeho spotreby tepla resp. bude vyrobená elektrina použitá aj na klimatizáciu a pod. a to (oblasť 4): • investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete; • investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete; • investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie, kde je časť energie uvádzaná do siete; • investície na budovanie zariadení na energetické využívanie drevnej biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním plynu vyrobeného termochemicou konverziou s max. elektrickým výkonom do 500 kW; • investície na budovanie zariadení na energetické využívanie odpadovej drevnej biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW; • investície na budovanie zariadení na energetické využívanie solárnej energie s max. výkonom 250 kW; • investície na budovanie zariadení na energetické využívanie veternej energie s max. výkonom 250 kW; • investície na budovanie zariadení na energetické využívanie vodnej energie s max. výkonom 250 kW.
--	---

Oprávnení prijímateľa	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky:</p> <p>Podniky pôsobiace v sektore poľnohospodárstva. V tomto prípade môžu byť príjemcami mikro, malé a stredné podniky.</p> <p>Príjemcom pomoci je podnik v zmysle čl. 107 ods. 1 ZFEÚ, t.j. každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť²⁰ bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania (ďalej len "príjemca pomoci").</p> <p>Príjemcom pomoci je jediný podnik.</p> <p>Jediný podnik v zmysle čl. 2 ods. 2 nariadenia (EÚ) č. 1407/2013 zahŕňa všetky podniky, medzi ktorými je aspoň jeden z týchto vzťahov:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) jeden podnik má väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v inom podniku; b) jeden podnik má právo vymenovať alebo odvolať väčšinu členov správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu iného podniku; c) jeden podnik má právo dominantným spôsobom ovplyvňovať iný podnik na základe zmluvy, ktorú s daným podnikom uzavrel, alebo na základe ustanovenia v zakladajúcom dokumente alebo stanovách spoločnosti; d) jeden podnik, ktorý je akcionárom alebo spoločníkom iného podniku, má sám, na základe zmluvy s inými akcionármi alebo spoločníkmi daného podniku, pod kontrolou väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v danom podniku. <p>Podniky, ktoré majú akýkoľvek vzťah uvedený v písm. a) až d) prostredníctvom jedného alebo viacerých iných podnikov, sa takisto považujú za jediný podnik²¹.</p> <p>Oprávneným žiadateľom sú:</p> <p><u>Pre oblasť 1 a 2 v zmysle oprávnenosti aktivít realizácie projektu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach <p><u>Pre oblasť 1 až 3 v zmysle oprávnenosti aktivít realizácie projektu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. - fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: - súkromných vlastníkov a ich združení; - obcí a ich združení; - Cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním. - fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).

²⁰ Hospodárskou činnosťou je akákoľvek činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru a/alebo služieb na trhu.

²¹ viď „Metodické usmernenie koordinátora štátnej pomoci č. 1/2015 z 1.4.2015 JEDINÝ PODNIK“ zverejnené na: <http://www.statnapomoc.sk/?p=1643>

Intenzita pomoci	85 %																								
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.3 pre Podopatrenie 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky:</p> <p><u>Oprávnené výdavky v menej rozvinutých regiónoch (mimo Bratislavského kraja)</u></p> <p>Výdavky na hmotné a nehmotné aktíva²²</p> <p>Oprávnené výdavky sú výdavky na oprávnené projekty, súvisiace s aktivitami v zmysle bodu 2.2 tohto podopatrenia a to výdavky na:</p> <ul style="list-style-type: none">- výdavky na hmotné a nehmotné aktíva²³,- výstavbu, obstaranie (vrátane leasingu) alebo rozšírenie kapacity nehnuteľného majetku vrátane prípravy staveniska,, terénnych úprav a úpravy okolia a vrátane vnútorného vybavenia; u obstarania nehnuteľného majetku (okrem nezastavaného a zastavaného pozemku) najviac za sumu nepresahujúcu 30 % celkových oprávnených výdavkov na príslušnú operáciu zistenú znaleckým posudkom,- kúpu nezastavaného a zastavaného pozemku za sumu nepresahujúcu 10 % celkových oprávnených výdavkov na príslušnú operáciu zistenú znaleckým posudkom,- obstaranie nových strojov a zariadení vrátane leasingu do výšky ich trhovej hodnoty o nehmotné investície - len obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru,- za oprávnené vnútorné vybavenie nehnuteľného majetku sa pre potreby tejto výzvy pokladajú len elektrospotrebiče, prístroje a technológie (napr. sauna, zariadenie posilňovne) súvisiace s cieľom projektu. Pokiaľ nie sú súčasťou stavby musí ísť o majetok zaradený do dlhodobého hmotného majetku (t.j. samostatné hnutelné veci, alebo súbory hnutelných vecí so samostatným technicko-ekonomickým určením s obstarávacou cenou nad 1700 EUR resp. s cenou pod 1700 EUR, pokiaľ doba ich použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok),- za oprávnené stroje sa pre potreby tejto výzvy pokladajú len stroje slúžiace na výrobu alebo poskytovanie služieb v súlade s cieľom projektu, pričom v oblasti 1 maximálne spolu do 30 % oprávnených výdavkov projektu,- za oprávnené zariadenia sa pre všetky oblasti pre potreby tejto výzvy považujú všetky výrobné a obslužné zariadenia a technológie súvisiace s oprávneným predmetom projektu,- za oprávnené výdavky sa považujú aj výdavky súvisiace s úpravou okolia vrátane zelenej infraštruktúry – stromy, kríky a pod ak sú súčasťou stavebnej investície max do výšky 5 % z oprávnených výdavkov projektu,- za oprávnené výdavky v súvislosti s oblasťou 1 a 2 sa považujú aj výdavky súvisiace poskytovaním stravovacích a reštauračných služieb. V rámci oblasti 1 len do výšky 30 % oprávnených výdavkov projektu. V oblasti 2 výhradne na účel a pre cieľovú skupinu. <p>Výdavky spojené s lízingom hmotných aktív možno zohľadniť za týchto podmienok:</p> <ul style="list-style-type: none">- v prípade pozemkov a budov musí prenájom pokračovať najmenej 3 roky a v prípade veľkých podnikov najmenej 5 rokov, po očakávanom dátume ukončenia projektu;- v prípade zariadenia a strojov musí mať prenájom formu finančného lízingu a musí zahŕňať záväzok pre príjemcu pomoci odkúpiť tieto aktíva po uplynutí doby prenájomu. <p>Nehmotné aktíva sú oprávnené na výpočet investičných výdavkov, ak spĺňajú tieto podmienky:</p> <ul style="list-style-type: none">- musia sa používať výlučne v podniku, ktorý je príjemcom pomoci; a musia byť odpisovateľné;- musia byť nakúpené za trhových podmienok od tretích strán, ktoré nie sú v žiadnom vzťahu voči nadobúdateľovi;- musia byť zahrnuté v aktívach podniku, ktorý je príjemcom pomoci, a musia ostať spojené s projektom, na ktorý bola pomoc poskytnutá, najmenej počas troch rokov a v prípade veľkých podnikov najmenej päť rokov.																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 90 000,- EUR																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>207 000</td><td>135 000</td><td>45 000</td><td>27 000</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>207 000</td><td>135 000</td><td>45 000</td><td>27 000</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	207 000	135 000	45 000	27 000	0	VR	0	0	0	0	0	Spolu	207 000	135 000	45 000	27 000	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	207 000	135 000	45 000	27 000	0																				
VR	0	0	0	0	0																				
Spolu	207 000	135 000	45 000	27 000	0																				

²² V zmysle článku 2, ods. 29 a 30, Kapitoly I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 hmotné aktíva pozostávajú z pozemkov, budov, závodov, strojov a zariadení a nehmotné aktíva sú aktíva, ktoré nemajú fyzickú alebo finančnú podobu, napr. patenty, licencie, know-how alebo iné duševné vlastníctvo.

²³ V zmysle článku 2, ods. 29 a 30, Kapitoly I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 hmotné aktíva pozostávajú z pozemkov, budov, závodov, strojov a zariadení a nehmotné aktíva sú aktíva, ktoré nemajú fyzickú alebo finančnú podobu, napr. patenty, licencie, know-how alebo iné duševné vlastníctvo.

Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 6.4				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	6.4	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach	počet	0	2
		Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	2

Tabuľka 42 Opis opatrenia 1.3.2

Názov opatrenia	1.3.2 Podpora investícií do rekreačnej infraštruktúry a infraštruktúry cestovného ruchu
Priradenie kódu opatrenia	7 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach, Podopatrenie 7.5
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 6B
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je obnova/výstavba rekreačnej infraštruktúry a infraštruktúry CR. <ul style="list-style-type: none"> Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.3.
Zdôvodnenie výberu	V nevyhovujúcom stave sú aj viaceré kultúrne pamiatky podobne ako značenie existujúcich turistických peších trás a cyklotrás, ktoré na mnohých turisticky zaujímavých miestach úplne chýba.
Rozsah a oprávnené činnosti	<ul style="list-style-type: none"> investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry; investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKy a pod.; budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry, výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.
Oprávnení prijímatelia	1. Obce z územia príslušnej MAS ²⁴

²⁴ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

	2. Občianske združenie 3. Cirkevné organizácie					
Intenzita pomoci	100 %					
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce.</i> <i>Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</i> <ol style="list-style-type: none"> <i>výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku</i> <i>kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty</i> <i>všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu</i> <i>nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek</i> 					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 50 000,- EUR					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	114 101,15	85 575,86	28 525,28	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	114 101,15	85 575,86	28 525,28	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 7.5					

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	7.5	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do rekreačnej/turistickej infraštruktúry	počet	0	2

Tabuľka 43 Opis opatrenia 1.4.1

Názov opatrenia	1.4.1 Podpora zakladania nových a podpora existujúcich mikropodnikov a malých podnikov
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	IROP ŠC 5.1.1
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zvýšenie zamestnanosti v priemysle a službách cez investície do inovatívnych technológií pre mikro a malé podniky. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.4.
Zdôvodnenie výberu	Počet podnikov v priemysle a službách je za ostatné roky na území MAS stabilizovaný resp. mierne klesajúci. Na druhej strane je tu dostatok kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá ale nemá uplatnenie najmä v strojárskych profesiách a v regióne je aj pomerne vysoký počet remeselníkov.
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>A1 Podpora podnikania a inovácií:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, • nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb, • podpora marketingových aktivít.
Oprávnení prijímatelia	<p>- samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH,</p> <p>- mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</p>
Intenzita pomoci	55 % v súlade so schémou de minimis pre špecifický cieľ 5.1.1. IROP
Oprávnené výdavky	Výdavky na obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb, podpora marketingových aktivít v súlade s IROP pre špecifický cieľ 5.1.1

Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 50 000,- EUR					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	454 545,45	250 000	0	204 545,45	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	454 545,45	250 000	0	204 545,45	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.1 a vlastné princípy – uprednostnené budú projekty: - pri ktorých žiadateľ žiada nižšiu intenzitu pomoci ako je maximálna - žiadateľa, ktorý ešte nezískal pomoc v rámci stratégie CLLD v danom opatrení					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	CO01	Počet podporených podnikov	počet	0	5	
		Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	7	
Indikatívny harmonogram výziev	Prioritizácia výziev: A1 Podpora podnikania a inovácií F1 Verejný vodovod F2 Verejná kanalizácia B2 Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel C1 Komunitné sociálne služby D1 Učebne základných škôl D2 Skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení Harmonogram vyhlasovania výziev: A1: 06/2019					

Tabuľka 44 Opis opatrenia 1.4.2

Názov opatrenia	1.4.2 Podpora spolupráce medzi podnikateľskými subjektmi v priemysle a službách
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	IROP ŠC 5.1.1
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zvýšenie zamestnanosti v priemysle a službách cez podporu spolupráce podnikov. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 1.4.
Zdôvodnenie výberu	Chýbajúca spolupráca je jedným z identifikovaných problémov aj v tejto oblasti.
Rozsah a oprávnené činnosti	A1 Podpora podnikania a inovácií

	<ul style="list-style-type: none">podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností.																								
Oprávnení prijímatelia	<ul style="list-style-type: none">- samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH,- mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH																								
Intenzita pomoci	55 % v súlade so schémou de minimis pre špecifický cieľ 5.1.1. IROP																								
Oprávnené výdavky	Výdavky na obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb, podpora marketingových aktivít v súlade s IROP pre špecifický cieľ 5.1.1																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 30 000,- EUR																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>109 090,91</td><td>60 000</td><td>0</td><td>49 090,91</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>109 090,91</td><td>60 000</td><td>0</td><td>49 090,91</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	109 090,91	60 000	0	49 090,91	0	VR	0	0	0	0	0	Spolu	109 090,91	60 000	0	49 090,91	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	109 090,91	60 000	0	49 090,91	0																				
VR	0	0	0	0	0																				
Spolu	109 090,91	60 000	0	49 090,91	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s IROP, pre ŠC 5.1.1 a vlastné princípy – uprednostnené budú projekty: <ul style="list-style-type: none">- pri ktorých žiadateľ žiada nižšiu intenzitu pomoci ako je maximálna- žiadateľa, ktorý ešte nezískal pomoc v rámci stratégie CLLD v danom opatrení																								
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatková hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>CO01</td><td>Počet podporených projektov spolupráce</td><td>počet</td><td>0</td><td>2</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	CO01	Počet podporených projektov spolupráce	počet	0	2														
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota																					
CO01	Počet podporených projektov spolupráce	počet	0	2																					
Indikatívny harmonogram výziev	<p>Prioritizácia výziev:</p> <p>A1 Podpora podnikania a inovácií</p> <p>F1 Verejný vodovod</p> <p>F2 Verejná kanalizácia</p> <p>B2 Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel</p> <p>C1 Komunitné sociálne služby</p> <p>D1 Učebne základných škôl</p> <p>D2 Skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení</p> <p>Harmonogram vyhlasovania výziev:</p> <p>A1: 06/2019</p>																								

Tabuľka 45 Opis opatrenia 2.1.1

Názov opatrenia	2.1.1 Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia	-

Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	IROP ŠC 5.1.2																								
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je skvalitnenie životného prostredia prostredníctvom investícií do environmentálnej infraštruktúry. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 2.1.																								
Zdôvodnenie výberu	Najväčším problémom identifikovaným členmi MAS ako aj obyvateľmi územia MAS v oblasti základnej infraštruktúry je chýbajúca resp. nedobudovaná kanalizácia vrátane napojenia na existujúce ČOV a nevyhovujúci stav resp. absencia vodovodov a vzhľadom na extrémne zmeny počasia vplyvom klimatických zmien aj vysychajúce miestne vodné zdroje (studne). Problémom jej aj výskyt divokých skládok a absencia obecných kompostovísk.																								
Rozsah a oprávnené činnosti	F1 Verejný vodovod <ul style="list-style-type: none">rekonštrukcia vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v aglomeráciách do 2 000 EO,budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS F2 Verejná kanalizácia <ul style="list-style-type: none">rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO,budovanie verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukcia ČOV v aglomeráciách do 2 000 EO a to v obciach od 1 000 do 2 000 obyvateľov a v obciach nad 2 000 obyvateľov, ktoré nie sú súčasťou aglomerácií nad 2 000 EO podporených z OP Kvalita životného prostredia, s výnimkou obcí s vybudovanou stokovou sieťou min. na 80% celej predmetnej aglomerácie alebo do aglomerácií do 2 000 EO, ktoré zasahujú do chránených vodohospodárskych oblastí, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, kde nebol identifikovaný dobrý stav vôd alebo bol identifikovaný vodný útvar ako rizikový																								
Oprávnení prijímatelia	- mestá/samostatné mestské časti a obce, - združenia miest a obcí, - mikroregionálne združenia																								
Intenzita pomoci	95 % v súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.																								
Oprávnené výdavky	Výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 30 000,- EUR																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>252 631,58</td><td>240 000</td><td>0</td><td>12 631,58</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>252 631,58</td><td>240 000</td><td>0</td><td>12 631,58</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	252 631,58	240 000	0	12 631,58	0	VR	0	0	0	0	0	Spolu	252 631,58	240 000	0	12 631,58	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	252 631,58	240 000	0	12 631,58	0																				
VR	0	0	0	0	0																				
Spolu	252 631,58	240 000	0	12 631,58	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.2 a vlastné princípy – uprednostnené budú projekty: <ul style="list-style-type: none">žadateľa, ktorý ešte nezískal pomoc v rámci stratégie CLLD v danom opatrení																								

hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	- z ktorých má prospech väčší počet obyvateľov				
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	8
Indikatívny harmonogram výziev	<p>Prioritizácia výziev:</p> <p>A1 Podpora podnikania a inovácií</p> <p>F1 Verejný vodovod</p> <p>F2 Verejná kanalizácia</p> <p>B2 Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel</p> <p>C1 Komunitné sociálne služby</p> <p>D1 Učebne základných škôl</p> <p>D2 Skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení</p> <p>Harmonogram vyhlasovania výziev:</p> <p>F1: 06/2019</p> <p>F2: 06/2019</p>				

Tabuľka 46 Opis opatrenia 2.2.1

Názov opatrenia	2.2.1 Dopravné prepojenie a skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	IROP ŠC 5.1.2
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zlepšenie dopravného prepojenia obcí na území MAS cez skvalitnenie dopravnej infraštruktúry. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 2.2.
Zdôvodnenie výberu	Nevyhovujúci stav miestnych komunikácií, absencia chodníkov resp. zlý stav existujúcich patrili medzi najčastejšie uvádzané problémy resp. slabé stránky v rámci SWOT analýzy pre oblasť technickej infraštruktúry. Z pohľadu dopravnej dostupnosti je nevyhovujúci aj stav autobusových zastávok v obciach. Keďže územie MAS nie je napojené na železničnú infraštruktúru autobusová doprava je jedinou dostupnou formou verejnej dopravy. Existujúce zastávky v obciach často krát už vzhľadom na svoje opotrebenie nespĺňajú svoj účel.
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>B2 Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel</p> <ul style="list-style-type: none"> výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách ako: <ul style="list-style-type: none"> budovanie alebo rekonštrukcia nadchodov, podchodov, budovanie alebo rekonštrukcia chodníkov, odstraňovanie úzkych miest v doprave, odstraňovanie bariér, budovanie, rekonštrukcia alebo modernizácia prvkov na ochranu zraniteľných účastníkov dopravy - cyklisti, chodci,

	<ul style="list-style-type: none">- budovanie, rekonštrukcia alebo modernizácia vodorovného a zvislého dopravného značenia vrátane svetelnej signalizácie,- budovanie, rekonštrukcia alebo modernizácia verejného osvetlenia v priamej nadväznosti na bezpečnosť dopravy a jej účastníkov,- systémy pre privolanie pomoci v prípade núdze.					
Oprávnení prijímatelia	<ul style="list-style-type: none">- mestá/samostatné mestské časti a obce,- združenia miest a obcí,- mikroregionálne združenia					
Intenzita pomoci	95 % v súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.					
Oprávnené výdavky	Výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 15 000,- EUR					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	205 263,16	195 000	0	10 263,16	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	205 263,16	195 000	0	10 263,16	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.2 a vlastné princípy – uprednostnené budú projekty: <ul style="list-style-type: none">- žiadateľa, ktorý ešte nezískal pomoc v rámci stratégie CLLD v danom opatrení- z ktorých má prospech väčší počet obyvateľov					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	13	
Indikatívny harmonogram výziev	Prioritizácia výziev: A1 Podpora podnikania a inovácií F1 Verejný vodovod F2 Verejná kanalizácia B2 Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel C1 Komunitné sociálne služby D1 Učebne základných škôl D2 Skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení Harmonogram vyhlasovania výziev: B2: 09/2019					

Tabuľka 47 Opis opatrenia 2.3.1

Názov opatrenia	2.3.1 Rozšírenie, skvalitnenie a zavedenie nových druhov terénnych a komunitných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	IROP ŠC 5.1.2

Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb. <ul style="list-style-type: none"> Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 2.3. 					
Zdôvodnenie výberu	Trend starnutia populácie na území MAS sa zrýchľuje. Napriek pretrvávajúcej tradícii starostlivosti o svojich starších rodinných príslušníkov priamo v rodine je vzhľadom na odchod mladých mimo región dôvodné v najbližších rokoch očakávať zvýšenie záujmu o využívanie rôznych druhov sociálnych služieb najmä komunitného a terénneho charakteru, teda priamo v domácnosti prijímateľa sociálnej služby vrátane súvisiacej zdravotnej starostlivosti.					
Rozsah a oprávnené činnosti	C1 Komunitné sociálne služby <ul style="list-style-type: none"> zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia 					
Oprávnení prijímatelia	- mestá/samostatné mestské časti a obce, - združenia miest a obcí, - mikroregionálne združenia - občianske združenia - neziskové a cirkevné organizácie					
Intenzita pomoci	95 % v súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.					
Oprávnené výdavky	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.: <ul style="list-style-type: none"> zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia, zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, infraštruktúra komunitných centier. 					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 20 000,- EUR					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	180 804,95	160 000	0	20 804,95	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	180 804,95	160 000	0	20 804,95	0
	Rozdelenie medzi verejný a neverejný sektor:					
	Prijímateľ	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	Verejný sektor	63 157,89	60 000	0	3 157,89	0
	Neverejný sektor	117 647,06	100 000	0	17 647,06	0
	Spolu	180 804,95	160 000	0	20 804,95	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.2 a vlastné princípy – uprednostnené budú projekty: <ul style="list-style-type: none"> žiadateľa, ktorý ešte nezískal pomoc v rámci stratégie CLLD v danom opatrení z ktorých má prospech väčší počet obyvateľov 					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	8	

	Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	4
Indikatívny harmonogram výziev	Prioritizácia výziev: A1 Podpora podnikania a inovácií F1 Verejný vodovod F2 Verejná kanalizácia B2 Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel C1 Komunitné sociálne služby D1 Učebne základných škôl D2 Skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení Harmonogram vyhlasovania výziev: C1: 11/2019			

Tabuľka 48 Opis opatrenia 2.3.2

Názov opatrenia	2.3.2 Skvalitnenie vzdelávacieho procesu na základných školách a v materských školách
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	IROP ŠC 5.1.2
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je skvalitnenie vzdelávacieho procesu. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 2.3.
Zdôvodnenie výberu	Zastarané vybavenie a nevyhovujúce priestory materských, základných a stredných škôl identifikovali aktéri ako jeden z problémov v oblasti vzdelávania.
Rozsah a oprávnené činnosti	D1 Učebne základných škôl <ul style="list-style-type: none"> vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ <ul style="list-style-type: none"> stavebno-technické úpravy existujúcich priestorov za účelom vytvorenia učební, materiálno-technické vybavenie učební podľa typu učebne D2 Skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení <ul style="list-style-type: none"> skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení (materských škôl): <ul style="list-style-type: none"> vybudovanie, rekonštrukcia alebo modernizácia prostredníctvom stavebno-technických úprav materskej školy, materiálno-technické vybavenie materskej školy, úpravy areálu materskej školy (detské ihriská, športové zariadenia pre deti uzavretých aj otvorených areálov s možnosťou celoročnej prevádzky, záhrad vrátane prvkov inkluzívneho vzdelávania a pod.);
Oprávnení prijímatelia	- mestá/samostatné mestské časti a obce, - združenia miest a obcí, - mikroregionálne združenia - občianske združenia - neziskové a cirkevné organizácie
Intenzita pomoci	95 % v súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.
Oprávnené výdavky	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.2.:

	<ul style="list-style-type: none">vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ,skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení.																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 20 000,- EUR																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>133 746,13</td><td>120 000</td><td>0</td><td>13 746,13</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>133 746,13</td><td>120 000</td><td>0</td><td>13 746,13</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	133 746,13	120 000	0	13 746,13	0	VR	0	0	0	0	0	Spolu	133 746,13	120 000	0	13 746,13	0
	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																			
	MR	133 746,13	120 000	0	13 746,13	0																			
	VR	0	0	0	0	0																			
	Spolu	133 746,13	120 000	0	13 746,13	0																			
	Rozdelenie medzi verejný a neverejný sektor:																								
	<table><tr><td>Prijímateľ</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>Verejný sektor</td><td>63 157,89</td><td>60 000</td><td>0</td><td>3 157,89</td><td>0</td></tr><tr><td>Neverejný sektor</td><td>70 588,24</td><td>60 000</td><td>0</td><td>10 588,24</td><td>0</td></tr><tr><td>Spolu</td><td>133 746,13</td><td>120 000</td><td>0</td><td>13 746,13</td><td>0</td></tr></table>	Prijímateľ	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	Verejný sektor	63 157,89	60 000	0	3 157,89	0	Neverejný sektor	70 588,24	60 000	0	10 588,24	0	Spolu	133 746,13	120 000	0	13 746,13	0
	Prijímateľ	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																			
	Verejný sektor	63 157,89	60 000	0	3 157,89	0																			
	Neverejný sektor	70 588,24	60 000	0	10 588,24	0																			
Spolu	133 746,13	120 000	0	13 746,13	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.2 a vlastné princípy – uprednostnené budú projekty: <ul style="list-style-type: none">žiadateľa, ktorý ešte nezískal pomoc v rámci stratégie CLLD v danom opatreníz ktorých má prospech väčší počet obyvateľov																								
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatková hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>O0158</td><td>Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry</td><td>počet</td><td>0</td><td>6</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	6														
	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota																				
O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	6																					
Indikatívny harmonogram výziev	Prioritizácia výziev: A1 Podpora podnikania a inovácií F1 Verejný vodovod F2 Verejná kanalizácia B2 Zvyšovanie bezpečnosti a dostupnosti sídiel C1 Komunitné sociálne služby D1 Učebne základných škôl D2 Skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení Harmonogram vyhlasovania výziev: D1: 11/2019 D2: 11/2019																								

Tabuľka 49A Opis opatrenia 2.4.1 (podopatrenie 7.2)

Názov opatrenia	2.4.1 Úprava a tvorba verejných priestranstiev
Priradenie kódu opatrenia	7 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach, Podopatrenie 7.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 6B
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zlepšenia vzhľadu obcí prostredníctvom úprav a revitalizácie verejných priestranstiev a zvýšenie energetickej

	<p>efektívnosti verejných budov cez vyššiu mieru využívania obnoviteľných zdrojov energie.</p> <p>Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 2.4.</p>
Zdôvodnenie výberu	<p>V rámci SWOT analýzy vo vzťahu k vzhľadu obcí identifikovaný ako problémový najmä nevyhovujúci stav domov smútku a oddychových zón, nedostatok parkovacích plôch ale aj zelene na verejných priestranstvách.</p>
Rozsah činnosti	<p>a oprávnené</p> <p>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD príslušnej MAS uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER.</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.)</i> <p><i>Konkrétnejšie aktivity: <u>miestne komunikácie</u> v dedinách, vidiecke cesty a <u>chodníky</u> (cesty a chodníky aj vrátane <u>parkovísk</u>), <u>parkoviská, priekopy a rigoly</u> (len ak sú súčasťou popri realizovanej ceste, resp. chodníku), <u>cestné mosty</u> (z ocele, betónu alebo z iného materiálu) spolu s nadjazdami a príjazdami, <u>pešie mosty</u> (lávky pre peších), <u>autobusové prístrešky</u> (autobusové zastávky).</i></p> <p><i>Za oprávnený výdavok sa považuje aj tzv. mobiliár</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd. Podrobnejšie: stokové siete (kmeňové stoky, zberače a uličné stoky, výustné stoky a odl'ahčovacie stoky), čistiarne odpadových vôd, obecné, skupinové a ostatné vodovody lokálneho charakteru, miestne potrubné rozvody teplej vody, súvisiace vodárenské stavby miestneho významu (úpravne vody, čerpace stanice).</i> • <i>zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov, aleje, pešie zóny, nábrežia (v prípade, že je súčasťou takejto investície aj parkovisko v menšom rozsahu, , tak sú výdavky oprávnené aj vrátane parkovísk) a pod.</i> <p><i>Za verejné priestranstvo možno považovať pre účely vydávania zákazov a príkazov v legislatívnej pôsobnosti obce každý priestor, ktorý spĺňa súčasne tri nasledujúce podmienky:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>je prístupný všetkým bez obmedzenia (teda prístupný každému bez toho, aby musel prekonávať prekážky)</i> - <i>slúži na všeobecné užívanie (teda neexistuje žiadny právny dôvod, ktorý by niekoho vylučoval z jeho užívania resp. neexistuje právny dôvod, ktorý by obmedzoval jeho využívanie len pre zúžený okruh osôb alebo len pre určitý účel)</i>

	<p>- je ako verejné priestranstvo definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce.</p> <p>Slová "priestor prístupný bez obmedzení" je nutné definovať tak, že nejde o akékoľvek ľubovoľné priestory, ale že ide o priestranstvá majúce podobný charakter ako námestie, trhovisko, cesty, miestne komunikácie, parky a verejná zeleň.</p> <p><u>Obec je vo všeobecne záväzných nariadeniach oprávnená pojem "verejné priestranstvo" definovať, avšak táto definícia musí vychádzať zo zákonného základu.</u></p> <p>Vo všeobecnosti môžeme za verejné priestranstvo považovať verejnosti prístupné pozemky vo vlastníctve obce alebo pozemky, ktoré si obec prenajíma. Verejným priestranstvom na účely zákona nie sú pozemky, ktoré sú síce vo vlastníctve obce, ale obec ich prenajala podľa osobitného zákona. Za verejné priestranstvo je možné považovať aj <u>cintorín</u>, a aj to len v prípade, ak ho má obec definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce pred podaním ŽoNFP, ako verejné priestranstvo.</p> <p>Za verejné priestranstvo nie je možné považovať školu, školské zariadenia (škôlky, jasle), areál školy (školský dvor).</p> <p>Oprávneným výdavkom v rámci aktivity 3 je aj mobiliár/drobný architektonický prvok</p> <ul style="list-style-type: none"> výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní <p><u>Oprávnené investície sú drenáže a odvodňovacie kanály, otvorené odtokové kanály, odvodňovacie priekopy, obecné studne.</u></p> <p><u>Je možné realizovať aj investície do:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - historických vodohospodárskych diel (tajchy, jarky, nápusťné alebo výpustné objekty a pod.), - historických vodovodov, priehrad, - diaľkových rozvodov vody, - do miestnych potrubných rozvodov vody, - plavebných kanálov
Oprávnení prijímatelia	1. Obce z územia príslušnej MAS ²⁵
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí splňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň splňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie .2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p><u>Žiadateľ musí zároveň splňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</u></p> <p><u>1. Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane</u></p>

²⁵ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

	<p>výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce.</p> <p>2. Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</p> <p>a. výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku</p> <p>b. kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty</p> <p>c. všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu</p> <p>d. nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek</p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 50 000 EUR					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	249 941,21	187 455,90	62 485,3	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	249 941,21	187 455,90	62 485,3	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 7.2					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.2	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do infraštruktúry malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	počet	0	5	

Tabuľka 53B Opis opatrenia 2.4.1 (podopatrenie 7.4)

Názov opatrenia	2.4.1 Úprava a tvorba verejných priestranstiev
Priradenie kódu opatrenia	7 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach, Podopatrenie 7.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 6B, 6A, 5C
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zlepšenia vzhľadú obcí prostredníctvom úprav a revitalizácie verejných priestranstiev a zvýšenie energetickej efektívnosti verejných budov cez vyššiu mieru využívania obnoviteľných zdrojov energie. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 2.4.

Zdôvodnenie výberu	V rámci SWOT analýzy vo vzťahu k vzhľadu obcí identifikovaný ako problémový najmä nevyhovujúci stav domov smútku a oddychových zón, nedostatok parkovacích plôch ale aj zelene na verejných priestranstvách.
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER.</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - investície zamerané na zriadenie nových, <u>rozšírenie (prístavba, nadstavba, prestavba)</u>, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb. Za miestne služby sa považujú len služby spojené so spolkovou činnosťou v rámci komunitných centier, služby spojené s kultúrou v rámci kultúrnych domov, služby spojené s poskytovaním samosprávnych činností v rámci obecných úradov, služby spojené s predškolskou výchovou v rámci materských škôlok a služieb spojených so športom v rámci obecných športových hál a telocviční - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti t.j. nákup prídavných zariadení na komunálnu techniku na čistenie, údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov (malé zariadenia) a investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov)
Oprávnení prijímateľa	<p>1. Obce z územia príslušnej MAS²⁶</p> <p>2. Občianske združenie</p>
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky	Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie

²⁶ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

	<p>ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie) 2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení): <ol style="list-style-type: none"> a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku; b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty; c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu; d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek. <p>- Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a výdavky na poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti (max. 8%).</p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<p>Minimálna výška príspevku: nie je stanovená</p> <p>Maximálna výška príspevku: 100 000,- EUR</p>					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	334 689,24	251 016,95	83 672,32	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	334 689,24	251 016,95	83 672,32	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	V súlade s PRV pre podopatrenie 7.4					

	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
Merateľné ukazovatele projektu	7.4	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo	počet	0	9
		Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	2

Tabuľka 50 Opis opatrenia 3.1.1

Názov opatrenia	3.1.1 Budovanie a obnova voľnočasovej a kultúrnospoločenskej infraštruktúry vrátane vybavenia
Priradenie kódu opatrenia	7 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach, Podopatrenie 7.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	PRV 6B, 6A
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je zlepšiť podmienky na realizáciu kultúrnospoločenských a športových aktivít v obciach. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 3.1.
Zdôvodnenie výberu	V tejto oblasti boli členmi MAS za najväčšie problémy označené nevyhovujúce priestory na realizáciu rôznych kultúrnospoločenských aktivít. Vo väčšine obcí je kultúrnospoločenský život sústredený do kultúrnych domov, ktorých súčasný stav je nedostatočný v zmysle ich stavebnotechnického stavu ale aj zastaraného interiérového vybavenia vrátane audio techniky a informačno-komunikačných technológií. Podobná je situácia aj v oblasti športovej infraštruktúry, vo väčšine obcí chýbajú multifunkčné športoviská využiteľné na realizáciu rôznych športových aktivít počas takmer celého roka.
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER. <i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i> - <i>investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia/rozšírenie (prístavba, nadstavba, zväčšenie) športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov/ vonkajší exteriérový priestor pre kultúrne a spoločenské podujatia, ktoré musí byť spojené pevne so zemou (vrátane zastrešenia, osvetlenia, ozvučenia apod.) , investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov</i>

Oprávnení prijímateľa	1. Obce z územia príslušnej MAS ²⁷ 2. Občianske združenie
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. <i>výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</i> 4. <i>súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</i> <ol style="list-style-type: none"> e) <i>výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku;</i> f) <i>kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</i> g) <i>všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</i> h) <i>nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</i> <p>- <i>Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a výdavky na poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti (max. 8%).</i></p>
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: nie je stanovená Maximálna výška príspevku: 100 000,- EU

²⁷ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	490 545,06	367 908, 06	122 636,26	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	490 545,06	367 908, 06	122 636,26	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	V súlade s PRV pre podopatrenie 7.4					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	-	Počet novovybudovaných a zrekonštruovaných športovísk	počet	0	6	
	-	Počet zrekonštruovaných objektov spoločenského významu	počet	0	8	
	7.4	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo	počet	0	14	
		Počet vytvorených pracovných miest	počet	0	3	

Časť B.) Akčný plán pre Chod MAS a animácie

Tabuľka 51 Opis opatrenia 4.2.1

Názov opatrenia	4.2.1 Zabezpečiť financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD
Priradenie kódu opatrenia	19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	6B
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je efektívne zabezpečenie animačných činností v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD na území MAS prostredníctvom Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 4.2.
Zdôvodnenie výberu	Potrebné na efektívne zabezpečenie implementácie Stratégie CLLD.
Rozsah a oprávnené činnosti	Financovanie animačných nákladov MAS vrátane propagácie a informovania o výsledkoch stratégie, organizácie podujatí pre miestnych aktérov a vzdelávania potenciálnych prijímateľov.
Oprávnení prijímatelia	Miestna akčná skupina v súlade s PRV pre podopatrenie 19.4.
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky	V súlade s PRV pre podopatrenie 19.4: <ul style="list-style-type: none"> • propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;

	<ul style="list-style-type: none"> výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. 					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	44 880	33 660	11 220	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	44 880	33 660	11 220	0	0
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	19.4	Celkové verejné výdavky	EUR	0	44 880	

Tabuľka 52 Opis opatrenia 4.1.1 Chod MAS 1 a Chod MAS2 v rámci IROP (základná alokácia z menej rozvinutého regiónu)

Názov opatrenia	4.1.1 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD					
Priradenie kódu opatrenia	-					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	ŠC 5.1.1 IROP					
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je efektívne zabezpečenie chodu MAS. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 4.1.					
Zdôvodnenie výberu	Potrebné na efektívne zabezpečenie chodu MAS a implementácie Stratégie CLLD.					
Rozsah a oprávnené činnosti	Financovanie personálnych a administratívnych nákladov MAS vrátane vzdelávania zamestnancov a členov, publicity a sieťovania, monitoringu, hodnotenia a aktualizácie stratégie.					
Oprávnení prijímatelia	Miestna akčná skupina v súlade s IROP pre ŠC 5.1.1					
Intenzita pomoci	95 % v súlade s IROP pre ŠC 5.1.1					
Oprávnené výdavky	V súlade s IROP pre ŠC 5.1.1: <ul style="list-style-type: none"> personálne a administratívne náklady MAS, vzdelávanie zamestnancov a členov MAS, náklady na publicitu a sieťovanie, finančné náklady (napr. bankové poplatky), monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD. 					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	188 968,35	179 520	0	9 448,35	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	188 968,35	179 520	0	9 448,35	0
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD					

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	O0241	Počet podporených MAS	počet	0	1

Tabuľka ... Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A), max 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe splnenia míľníka A

Názov opatrenia	4.1.1 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD					
Priradenie kódu opatrenia	-					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV						
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je efektívne zabezpečenie chodu MAS. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 4.1.					
Zdôvodnenie výberu	Potrebné na efektívne zabezpečenie chodu MAS a implementácie Stratégie CLLD.					
Rozsah a oprávnené činnosti	Financovanie personálnych a administratívnych nákladov MAS vrátane vzdelávania zamestnancov a členov, publicity a sieťovania, monitoringu, hodnotenia a aktualizácie stratégie.					
Oprávnení prijímatelia	Miestna akčná skupina v súlade s PRV					
Intenzita pomoci	100 %					
Oprávnené výdavky	V súlade s PRV <ul style="list-style-type: none"> • personálne a administratívne náklady MAS, • vzdelávanie zamestnancov a členov MAS, • náklady na publicitu a sieťovanie, • finančné náklady (napr. bankové poplatky), • monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD. 					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	32 136,95	24 102,71	8 034,24	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	32 136,95	24 102,71	8 034,24	0	0
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O0241	Počet podporených MAS	počet	0	1	

Tabuľka ... Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách), max 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách

Názov opatrenia	4.1.1 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD					
Priradenie kódu opatrenia	-					

Priradenie k fokusovej oblasti PRV						
Ciele opatrenia	Cieľom opatrenia je efektívne zabezpečenie chodu MAS. Realizácia opatrenia prispieva k naplneniu špecifického cieľa 4.1.					
Zdôvodnenie výberu	Potrebné na efektívne zabezpečenie chodu MAS a implementácie Stratégie CLLD.					
Rozsah a oprávnené činnosti	Financovanie personálnych a administratívnych nákladov MAS vrátane vzdelávania zamestnancov a členov, publicity a sieťovania, monitoringu, hodnotenia a aktualizácie stratégie.					
Oprávnení prijímatelia	Miestna akčná skupina v súlade s PRV					
Intenzita pomoci	100 %					
Oprávnené výdavky	V súlade s PRV <ul style="list-style-type: none">• personálne a administratívne náklady MAS,• vzdelávanie zamestnancov a členov MAS,• náklady na publicitu a sieťovanie,• finančné náklady (napr. bankové poplatky),• monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD.					
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	79 918,38	59 938,79	19 979,59	0	0
	VR	0	0	0	0	0
	Spolu	79 918,38	59 938,79	19 979,59	0	0
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje žiadne prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O0241	Počet podporených MAS	počet	0	1	

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1 Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD

Monitorovanie projektu na pravidelnej báze je dôležitou súčasťou monitorovacích a hodnotiacich procesov. Úlohou monitorovania projektov je včasné získavanie informácií o stave realizácie jednotlivých projektov vrátane dosahovania plánovaných hodnôt merateľných ukazovateľov a je nástrojom na získanie potrebných údajov či sú napĺňané ciele stratégie.

Monitoring a hodnotenie umožňuje na základe zistených údajov robiť príbežne potrebné úpravy a korekcie v naplánovaných aktivitách tak, aby viedli k dosiahnutiu stanovaných cieľov čo najefektívnejšie.

Monitorovacie opatrenia

Monitorovanie projektov prostredníctvom monitorovacích správ slúži na včasné získavanie potrebných údajov za účelom monitorovania a hodnotenia naplňania cieľov stratégie. Monitorovanie na úrovni projektu pozostáva z monitorovania počas realizácie projektu, pri jeho ukončení a počas udržateľnosti projektu. Hodnoty povinných merateľných ukazovateľov bude MAS čerpať z monitorovacích správ projektov od jednotlivých prijímateľov, ŽoNFP a ŽoPr.

Prijímatelia budú predkladať kópiu monitorovacej správy a kópiu záverečnej správy kancelárii MAS. Monitorovacia správa projektu bude vypracovaná podľa záväznej osnovy pre opatrenie, v rámci ktorého prijímateľ realizuje projekt. Monitorovacia správa bude obsahovať hodnoty sledovaných ukazovateľov, priebeh realizácie projektu, problémy pri realizácii projektu a ďalšie náležitosti, ktoré sú obsahom správy.

Hodnoty vlastných monitorovacích ukazovateľov bude MAS čerpať aj z priebežného monitoringu priebehu projektov, ktorý budú vykonávať minimálne dvaja členovia Monitorovacieho výbor MAS v rámci monitoringu projektov na mieste min. 1-krát ročne počas realizácie projektov. Predmetom monitoringu projektov na mieste bude sledovanie vecného pokroku realizácie projektov. Monitoring realizácie projektov budú okrem MAS vykonávať aj riadiace orgány pre PRV, a to prostredníctvom monitorovacích správ, resp. môžu vyzvať prijímateľov po ukončení realizácie projektu na predloženie dodatočných informácií o zrealizovanom projekte..

Dosiahnuté hodnoty jednotlivých monitorovacích ukazovateľov bude MAS uvádzať v Správe o implementácii stratégie CLLD v zmysle vypracovaného vzoru, ktorý zverejní gestor CLLD, a ktorú bude každoročne predkladať vždy k 31.03. roka n+1. Pre potreby spracovania Správy o implementácii stratégie CLLD môže MAS 1-krát ročne požadovať od prijímateľov hodnoty vlastných monitorovacích ukazovateľov dosiahnuté za predchádzajúci kalendárny rok formou dotazníkového zisťovania, a to písomnou alebo elektronickou formou. Časť ukazovateľov do Správy sa bude získavať aj administratívnym spôsobom.

Hodnotiace opatrenia

Hodnotenie stratégie prispeje k zvýšeniu kvality, efektívnosti a účinnosti implementácie stratégie CLLD a naplnenia jej cieľov.

Hodnotenie stratégie bude vykonávať Monitorovací výbor MAS v spolupráci s Výkonným výborom MAS a pracovníkmi kancelárie MAS na základe stanovených ukazovateľov:

- povinné monitorovacie ukazovatele (na hodnotenie výsledkov projektov)
- vlastné monitorovacie ukazovatele (na hodnotenie výsledkov a dopadu stratégie)
- ukazovatele sebahodnotenia

V rámci hodnotenia MAS vykoná:

- a) **strednodobé hodnotenie** (mid-term) v polovici implementácie stratégie CLLD (v roku 2020, najneskôr do 30.06.2020) s cieľom posúdiť celú stratégiu CLLD pričom výsledok posúdenia a hodnotenia má vplyv na jej aktualizáciu. Strednodobé hodnotenie predkladá MAS spolu so „Správou o implementácii stratégie CLLD“.
- b) **záverečné hodnotenie** (ex-post) na základe vyhodnotenia monitorovacích ukazovateľov s ohľadom na ich prínos pre naplnenie cieľov stratégie CLLD a prínos pre územie MAS.

Hodnotenie v zmysle vyššie uvedených bodov a) a b) vykonáva nezávislý hodnotiteľ, pričom zohľadní špecifiká v jednotlivých oblastiach sebahodnotenia.

Hodnoty povinných monitorovacích ukazovateľov hodnotiacich výsledky projektov bude Monitorovací výbor MAS každý rok spracúvať do Správy o implementácii stratégie CLLD, ktorú spolu s vyhodnotením jednotlivých výziev predloží Výkonnému výboru MAS. Monitorovací výbor MAS v spolupráci s Výkonným výborom MAS budú na základe uvedených hodnotení a ukazovateľov pre hodnotenie výsledkov a dopadu stratégie každý rok vyhodnocovať do Správy o implementácii stratégie CLLD, ako výstupy jednotlivých projektov prispievajú k naplneniu špecifických cieľov a následne k naplneniu strategického cieľa stratégie. Základnými zdrojmi údajov do Správy o implementácii stratégie CLLD sú údaje z ITMS2014+ (relevantné len pre projekty IROP), monitorovacie správy realizovaných projektov v rámci implementácie stratégie CLLD a administratívne údaje ako sú napr. súbory informácií, štatistiky a pod.

Správa o implementácii stratégie CLLD bude prezentovaná na verejnom zasadnutí Valného zhromaždenia členov MAS. Cieľom hodnotenia stratégie je zistiť, do akej miery sa vďaka realizácii stratégie uskutočnila želaná zmena oproti východiskovému stavu na začiatku prípravy stratégie. V prípade, že sa počas hodnotenia stratégie zistí, že plnenie jednotlivých ukazovateľov a efektivita využitia finančných prostriedkov nie sú dostatočné, vykoná MAS v rámci aktualizácie stratégie potrebné zmeny v opatreniach ako napríklad presun finančných prostriedkov medzi činnosťami, úpravy administratívnych postupov, zmena činností a podobne.

Sebahodnotenie MAS

V rámci sebahodnotenia bude MAS sledovať monitorovacie ukazovatele v nasledovných oblastiach:

- a) implementácia stratégie CLLD vrátane 7 kľúčových znakov LEADER,
- b) implementačného procesu,
- c) riadiaceho procesu,
- d) propagácie a vzdelávania členov MAS.

Pri sebahodnotení MAS sa budú hodnotiť nasledovné oblasti: výsledky činnosti orgánov a MAS vo vzťahu k realizácii stratégie (implementácia stratégie CLLD, riadiaci proces), výsledky činnosti MAS vo vzťahu k verejnosti a výsledky činnosti orgánov vo vzťahu k členom MAS (implementačný proces, propagácia a vzdelávanie členov MAS). Na zasadnutiach najvyššieho orgánu sa členovia MAS každoročne podieľajú na zostavení plánu činnosti združenia na aktuálny rok, ktorý je nasledujúci rok vyhodnocovaný, a to porovnávaním plánovaných a skutočne zrealizovaných aktivít.. Organizačná štruktúra presne vyjadruje hierarchiu rozhodovacích procesov pri implementácii stratégie a riadení MAS. Základom sebahodnotenia implementácie stratégie je číselné vyhodnocovanie merateľných ukazovateľov za súčasného sledovania celkového vývoja územia v kontexte.

V procese sebahodnotenia sa budú využívať aj nasledovné nástroje zberu informácií: správy o implementácii stratégie CLLD (hodnotenie implementácie stratégie, napĺňanie monitorovacích ukazovateľov a pod.), dotazníkový prieskum orientovaný na verejnosť a predkladateľov projektov (hodnotenie úrovne informovanosti zo strany MAS, hodnotenie spokojnosti s konzultáciami a poradenstvom a pod.) a dotazníkový prieskum orientovaný na členov MAS (hodnotenie úrovne informovanosti, hodnotenie procesu riadenia a prevádzky MAS a pod.)

Hodnotenie činnosti orgánov MAS vykonáva priebežne počas roka aj Kancelária MAS, ktorá spracúva každoročne Správy o činnosti MAS a zasiela ich členom MAS, čím ich zapája do procesu hodnotenia, a to poskytovaním aktuálnych informácií a priestoru na vyjadrenie ich názoru.

Pravidelná každoročná realizácia procesu sebahodnotenia bude využívaná ako prostriedok zlepšovania činnosti orgánov MAS. Výsledky sebahodnotenia budú zverejňované pre členov

MAS i verejnosc' a budú podkladom pre identifikovanie a realizáciu krokov na zlepšenie, prípadne odstránenie zistených nedostatkov.

Okrem uvedených aktivít samohodnotenia realizuje MAS 1 x za 2 roky medzi svojimi členmi a konečnými prijímateľmi dotazníkový prieskum zameraný na hodnotenie činnosti MAS v oblasti informovanosti, propagácie, vzdelávania a výmeny skúseností, ako aj administratívnej a prevádzkovej činnosti MAS súvisiacej s implementáciou stratégie CLLD, pričom sa pýta aj na konkrétne návrhy na zlepšenie jednotlivých oblastí fungovania MAS.

Identifikácia možných rizík implementácie stratégie a opatrenia na ich elimináciu

Identifikácia možných rizík implementácie stratégie	Opatrenia na elimináciu rizík	Zodpovedný orgán/subjekt MAS
nedostatočný záujem subjektov z podnikateľského a občianskeho sektora realizovať projekty v rámci implementácie stratégie CLLD z dôvodu vysokej administratívnej náročnosti a spôsobu financovania projektov	realizácia vzdelávacích a informačných aktivít zacielená na subjekty z podnikateľského a občianskeho sektora	Kancelária MAS
nedostatočný záujem subjektov z verejného sektora realizovať projekty v rámci implementácie stratégie CLLD, predovšetkým z dôvodu vysokej administratívnej náročnosti projektov a nedostatočných finančných aj ľudských kapacít potrebných pre prípravu, realizáciu a vyhodnotenie projektu	poskytovanie konzultácií a poradenstva pri príprave, realizácii a vyhodnocovaní projektov pre subjekty z verejného sektora	Kancelária MAS
neschopnosť MAS financovať chod kancelárie dlhodobo	zabezpečenie dôsledného platenia členského všetkými členmi MAS	Výkonný výbor
nedostatočné napĺňanie monitorovacích ukazovateľov stratégie CLLD	pravidelný monitoring realizácie opatrení stratégie CLLD a prijatie vhodných	Monitorovací výbor

	krokov s cieľom zlepšiť napĺňanie ukazovateľov	
nedostatočná kontrola, resp. chyby v procese výberu projektov na úrovni MAS	realizácia školení pre zamestnancov MAS a osoby podieľajúce sa na výbere projektov na úrovni MAS	Kancelária MAS
predĺženie procesu verejného obstarávania zo strany žiadateľov, resp. MAS z dôvodu chybovosti vo verejnom obstarávaní	realizácia vzdelávacích aktivít zameraných na oblasť verejného obstarávania	Kancelária MAS
časové oneskorenie pri vyhodnocovaní výziev na PPA, resp. overovaní výberu na RO pre IROP	aktívna spolupráca s PPA, resp. RO pre IROP s cieľom znížiť prípadné časové oneskorenie	Výkonný výbor

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele

Tabuľka 53 Povinné ukazovatele na úrovni PRV SR 2014-2020

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2025
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	24 536
Počet obyvateľov podporenej MAS	24 536
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	10

Tabuľka 54 Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2025
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 779 276,66
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	156 935,33

Tabuľka 55 Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených podnikov	podnik	15
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	11
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	2

Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	1
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	35

Hodnoty merateľných ukazovateľov boli nastavené na základe potrieb identifikovaných aktérmí v území MAS a na základe finančných zdrojov určených na implementáciu stratégie z programov PRV a IROP.

Spôsoby overovania a získavania údajov pre navrhované merateľné ukazovatele budú predovšetkým monitorovacie správy, ktoré sa budú vypracovávať raz ročne. Ďalším spôsobom bude fotodokumentácia, ktorá zabezpečí nielen opisné ale aj vizuálne overenie tých ukazovateľov, ktoré bude možné podložiť fotkami. Ukazovatele sa budú overovať aj priamo na mieste a to fyzickým overovaním na mieste a budú doplnené vlastným prieskumom a dotazníkovým prieskumom. Dôležité údaje budú zhromažďované a ukladané do internej štatistiky MAS. Niektoré ukazovatele sa budú overovať aj pomocou databázy Štatistického úradu SR.

Tabuľka 56 Vlastné monitorovacie ukazovatele pre hodnotenie výsledkov a dopadu stratégie

Cieľ	Ukazovateľ	Východiskový stav	Cieľová hodnota ukazovateľa 2023	Spôsob overovania a získavania údajov, frekvencia zberu
Strategický cieľ: Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj územia MAS Zemplín pod Vihorlatom prostredníctvom využitia ľudského, materiálneho, prírodného a ekonomického potenciálu územia tak, aby to prispelo k zvýšeniu kvality života jeho obyvateľov.	Zmiernenie poklesu počtu obyvateľov na území MAS do roku 2023	24 536	24 400	Databázy Štatistického úradu SR min. 2 x za obdobie realizácie stratégie
	Zníženie miery nezamestnanosti do roku 2023	18,85	16,50	
Špecifický cieľ 1.1 Zlepšiť využitie existujúceho potenciálu v poľnohospodárstve a lesníctve	Počet podporených projektov poľnohospodárskych a lesníckych podnikov	0	10	Vlastný prieskum, dotazníkové zisťovanie min. 1 x ročne
	Počet vytvorených pracovných miest	0	6	
Špecifický cieľ 1.2 Zabezpečiť odbyt poľnohospodárskej produkcie	Počet podporených projektov poľnohospodárskych podnikov	0	5	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	2	
	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia infraštruktúry	0	760	
Špecifický cieľ 1.3 Zlepšiť využitie existujúceho potenciálu vo vidieckom cestovnom ruchu	Počet projektov podnikov zameraných na diverzifikáciu smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam	0	4	Vlastný prieskum, dotazníkové zisťovanie min. 1 x ročne
	Počet vytvorených pracovných miest	0	2	
Špecifický cieľ 1.4 Podporiť podnikanie a inovácie v priemysle a službách	Počet nových výrobkov	0	3	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	7	
Špecifický cieľ 2.1 Zlepšiť súčasný stav environmentálnej infraštruktúry a životného prostredia	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia environmentálnej infraštruktúry	0	3 040	

Špecifický cieľ 2.2 Zlepšiť dopravnú dostupnosť a kvalitu súvisiacej infraštruktúry	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia dopravnej infraštruktúry	0	4 940	Vlastný prieskum, dotazníkové získovanie min. 1 x ročne
Špecifický cieľ 2.3 Zvýšiť úroveň a kvalitu poskytovaných služieb v sociálnej oblasti, vzdelávaní a zdravotníctve	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia infraštruktúry sociálnych služieb a vzdelávania	0	5 320	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	4	
Špecifický cieľ 2.4 Zlepšiť vzhľad obcí	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia infraštruktúry	0	4 180	
Špecifický cieľ 3.1 Zlepšiť podmienky pre realizáciu kultúrnospoločenských, športových a voľnočasových aktivít	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia kultúrnospoločenskej a športovej infraštruktúry	0	4 940	
Špecifický cieľ 3.2 Posilniť existujúce a podporiť budovanie nových partnerstiev medzi jednotlivými sektormi na území MAS i navonok	Počet zrealizovaných spoločných aktivít	0	10	
Špecifický cieľ 4.1: Zabezpečiť chod MAS	Počet podporených MAS	0	1	
Špecifický cieľ 4.2: Zabezpečiť animácie na území MAS	Celkové verejné výdavky	0	44 880	

Tabuľka 57 Vlastné monitorovacie ukazovatele pre sledovanie výstupov na úrovni opatrení

Opatrenie	Ukazovateľ	Východiskový stav	Cieľová hodnota ukazovateľa 2023	Spôsob overovania a získavania údajov, frekvencia zberu
Opatrenie 1.1.1 Podpora investícií do existujúcich poľnohospodárskych podnikov	Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov (4.1)	0	3	Monitorovacie správy, fotodokumentácia, fyzické overenie, dotazníkové zisťovanie, vlastný prieskum min. 1 x ročne
	Počet vytvorených pracovných miest	0	3	
Opatrenie 1.1.2 Podpora na začatie podnikateľskej činnosti v poľnohospodárstve	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre mladých poľnohospodárov (6.1)	0	2	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	1	
Opatrenie 1.1.3 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre malé poľnohospodárske podniky (6.3)	0	2	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	1	
Opatrenie 1.1.4 Investície týkajúce sa infraštruktúry a prístupu k lesnej pôde	Celkové verejné výdavky na investície do infraštruktúry v EUR (4.3)	0	35 000	
Opatrenie 1.1.5 Rozvoj lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov	Celkové verejné výdavky na investície do infraštruktúry v EUR (8.3 – 8.6)	0	70 000	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	1	

Opatrenie 1.2.1 Zriadenie predajných miest na predaj konečným spotrebiteľom	Počet zrekonštruovaných /vybudovaných tržníc na podporu predaja miestnych produktov	0	2	
Opatrenie 1.2.2 investície do spracovania, uvádzania na trh alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície v oblasti spracovania a uvádzania poľnohospodárskych výrobkov na trh (4.2)	0	3	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	2	
Opatrenie 1.2.3 Podpora spolupráce v poľnohospodárstve	Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré sa zúčastňujú na spolupráci/miestnej propagácii medzi subjektmi dodávateľského reťazca (16.4)	0	6	
Opatrenie 1.3.1 Rozvoj vidieckeho CR a agroturistiky	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach (6.4)	0	2	Monitorovacie správy, fotodokumentácia, fyzické overenie, dotazníkové zisťovanie, vlastný prieskum min. 1 x ročne
	Počet vytvorených pracovných miest	0	2	
Opatrenie 1.3.2 Podpora investícií do rekreačnej infraštruktúry a infraštruktúry cestovného ruchu	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do rekreačnej/turistickej infraštruktúry (7.5)	0	5	
Opatrenie 1.3.3 Podpora spolupráce medzi aktérmi CR	Počet iných operácií spolupráce (16.3)	0	2	
Opatrenie 1.4.1 Podpora zakladania nových a podpora existujúcich mikropodnikov a malých podnikov	Počet podporených podnikov (CO01)	0	5	
	Počet vytvorených pracovných miest	0	7	
Opatrenie 1.4.2 Podpora spolupráce medzi podnikateľskými subjektmi v priemysle a službách	Počet podporených projektov spolupráce	0	2	

Opatrenie 2.1.1 Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry a životného prostredia	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (O0158)	0	8	
Opatrenie 2.2.1 Dopravné prepojenie a skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (O0158)	0	13	
Opatrenie 2.3.1 Rozšírenie, skvalitnenie a zavedenie nových druhov terénnych a komunitných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (O0158)	0	8	Monitorovacie správy, fotodokumentácia, fyzické overenie, dotazníkové zisťovanie, vlastný prieskum min. 1 x ročne
	Počet vytvorených pracovných miest	0	4	
Opatrenie 2.3.2 Skvalitnenie vzdelávacieho procesu na základných školách a v materských školách	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (O0158)	0	6	
Opatrenie 2.4.1 Úprava a tvorba verejných priestranstiev	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do infraštruktúry malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (7.2)	0	3	
	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo (7.4)	0	8	
Opatrenie 3.1.1 Budovanie a obnova voľnočasovej a kultúrnospoločenskej infraštruktúry vrátane vybavenia	Počet novovybudovaných a zrekonštruovaných športovísk	0	6	
	Počet zrekonštruovaných objektov spoločenského významu	0	7	
	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo (7.4)	0	13	

Opatrenie 3.2.1 Realizácia projektov spolupráce MAS	Celkové verejné výdavky v EUR (19.3)	0	100 000	
Opatrenie 4.1.1 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD	Počet podporených MAS (O0241)	0	1	
Opatrenie 4.2.1 Zabezpečiť financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD	Celkové verejné výdavky v EUR (19.4)	0	44 880	

6. Finančný rámec

6.1 Financovanie stratégie CLLD

Tabuľka 58 Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU (EUR)	
Základná alokácia		
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	2468400,-	
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	2244000	
Chod MAS a animácie	224400	
Dodatočná alokácia na základe splnenia míľnika A		
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	192821,69	
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	160684,74	
Chod MAS a animácie	32136,95	
Dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách		
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	479510,30	
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	399591,92	
Chod MAS a animácie	79918,38	
Celkom Chod MAS a animácie	Chod MAS	Animácie
suma v rámci IROP v zmysle vydaného Rozhodnutia na Chod MAS1 a Chod MAS2 (ak relevantné)	179520	
suma v rámci PRV v zmysle vydaného Rozhodnutia na podopatrenie 19.4 základná alokácia	44880	
suma v rámci dodatočnej alokácie na základe splnenie míľnika A	27 316,41 / 4 820,54	
suma v rámci dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	67 930,62 / 11 987,76	

6.2 Finančný plán pre opatrenia

Tabuľka 59 Zameranie stratégie podľa sektorov

Opatrenie stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ – verejný sektor	Oprávnený prijímateľ – neverejný sektor
Opatrenie 1.1.1 Podpora investícií do existujúcich poľnohospodárskych podnikov (4.1)	65 000		x
Opatrenie 1.1.2 Podpora na začatie podnikateľskej činnosti v poľnohospodárstve (6.1)	150 000		x
Opatrenie 1.1.3 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov (6.3)	30 000		x
Opatrenie 1.1.4 Investície týkajúce sa infraštruktúry a prístupu k lesnej pôde	35 000		*
Opatrenie 1.1.5 Rozvoj lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov, podpora prevencie poškodzovania lesov (8.3)	85 000		x
Opatrenie 1.2.1 Zriadenie predajných miest na predaj konečným spotrebiteľom	30 000	*	-
Opatrenie 1.2.2 investície do spracovania, uvádzania na trh alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov (4.2)	80 000		x
Opatrenie 1.2.3 Podpora spolupráce v poľnohospodárstve	60 000	-	*
Opatrenie 1.3.1 Rozvoj vidieckeho CR a agroturistiky (6.4)	180 000		x
Opatrenie 1.3.2 Podpora investícií do rekreačnej infraštruktúry a infraštruktúry cestovného ruchu (7.5)	114 101,15	x	x 39 101,15
Opatrenie 1.3.3 Podpora spolupráce medzi aktérmi CR	60 000	-	*
Opatrenie 1.4.1 Podpora zakladania nových a podpora existujúcich mikropodnikov a malých podnikov	250 000		x
Opatrenie 1.4.2 Podpora spolupráce medzi podnikateľskými subjektmi v priemysle a službách	60 000		x
Opatrenie 2.1.1 Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry a životného prostredia	240 000	x	
Opatrenie 2.2.1 Dopravné prepojenie a skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	195 000	x	
Opatrenie 2.3.1 Rozšírenie, skvalitnenie a zavedenie nových druhov terénnych a komunitných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti	160 000	x 60 000	x 100 000
Opatrenie 2.3.2 Skvalitnenie vzdelávacieho procesu na základných školách a v materských školách	120 000	x 60 000	x 60 000
Opatrenie 2.4.1 Úprava a tvorba verejných priestranstiev (7.2)	249 941,21	x	
Opatrenie 2.4.1 Úprava a tvorba verejných priestranstiev (7.4)	334 689,24		
Opatrenie 3.1.1 Budovanie a obnova voľnočasovej a kultúrno-spoločenskej infraštruktúry vrátane vybavenia (7.4)	490 545,06	x	x 100000

Celkový rozpočet podľa sektorov	-	1 605 175,51	1 199 101,15
Percentuálny pomer zamerania stratégie	-	57,24%	42,76%

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Podpora miestnych komunít prostredníctvom LEADER zohráva kľúčovú úlohu pri smerovaní podpôr s dôrazom na hospodársky rast a tvorbu pracovných miest na vidieku. MAS dokáže najlepšie identifikovať potreby rozvoja svojho územia. Zlepšovaniu stavu ekonomiky na území MAS Zemplín pod Vihorlatom sa priamo venuje priorita 1 Podpora tvorby pracovných miest. Táto priorita sa zameriava na oblasti, ktoré majú v území najväčší potenciál – poľnohospodárstvo (živočíšna výroba, špecializovaná rastlinná výroba), zhodnocovanie poľnohospodárskej produkcie, predaj poľnohospodárskych výrobkov, využívanie dostupných miestnych zdrojov energie, rozvoj podnikania aj mimo poľnohospodárstva a turizmus spojený s vidiekom, poľnohospodárstvom a existujúcimi prírodnými hodnotami. Opatrenia tejto priority sú priamo zamerané na tvorbu pracovných miest s dôrazom na neverejný sektor a samozamestnávanie.

Ostatné priority zabezpečujú prostredie pre kvalitnejší život, ale z veľkej časti zlepšujú aj dostupnosť zamestnávateľov v mestách a infraštruktúru podnikania. Ide najmä o opatrenia 2.2.1 spojené s infraštruktúrou verejnej dopravy a so stavom miestnych komunikácií. Význam v tejto oblasti majú aj opatrenia 2.3.1 a 2.3.2 zamerané na sociálne služby (dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov zvýši možnosti ekonomicky aktívnej časti obyvateľstva uchádzať sa o zamestnanie, resp. podnikat') a materské školy (rodičia detí od troch rokov môžu, v prípade možností využívať MŠ a opätovne vstúpiť na trh práce). Skvalitňovanie infraštruktúry vzdelávania zvýši šance absolventov základných škôl pokračovať na stredných školách a tým si nájsť lepšie zamestnanie. Zlepšovanie vzhľadu obcí cez opatrenie 2.4.1 zvýši ich atraktivitu aj pre vidiecky cestovný ruch.

Stratégia predpokladá vytvorenie 21 pracovných miest, väčšinu z nich (17) v rámci špecifických cieľov Priority 1 Podpora tvorby pracovných miest.

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Pomocou predloženej stratégie a vďaka opatreniam v nej nastavených, budú podporované rôzne ciele PRV, týkajúce sa oblasti ako konkurencieschopnosť, inovácie či životné prostredie. Aktívnym uplatňovaním prístupu LEADER, kedy občania sami, iniciatívou zdola nahor, preberajú zodpovednosť za svoje územie, za jeho rozvoj a rast, sa zároveň naplňujú aj ciele PRV.

Prvou z priorít stratégie MAS Zemplín pod Vihorlatom je podpora tvorby pracovných miest, a to pomocou lepšieho využívania potenciálu v poľnohospodárstve, podporou podnikania či

zlepšením odbytu produkcie. Vďaka podpore modernizácie zastaraných strojov, technológií, zavádzaním nových prístupov pri spracovaní, skladovaní produktov a podobne sa umožní rozvoj podnikania v oblasti poľnohospodárstva, aj potravinárstva. Zvýši sa podiel produkcie na trhu a napomôže sa tiež diverzifikácii poľnohospodárskej výroby.

Vytvorená synergia medzi opatreniami prispeje k zlepšeniu ekonomickej výkonnosti poľnohospodárskych podnikov, prispeje k zvýšeniu tvorby pridanej hodnoty v spracovaní poľnohospodárskej produkcie, taktiež k zlepšeniu spolupráce medzi samotnými poľnohospodármi ako aj medzi poľnohospodármi a ostatnými aktérmi potravinového reťazca, a naposlednom rade k rozvoju krátkych dodávateľských reťazcov.

Zároveň sa vďaka modernizácii prevádzok a technológií zvýši energetická účinnosť. Spracovanie rôzneho odpadu zo živočíšnej výroby napr. na výrobu hnojiva, biomasy a podobne. Podporí sa využívanie OZE aj obcami.

Podporou poľnohospodárskej a potravinárskej výroby, malých a mladých poľnohospodárov, sa zároveň podporí vznik nových pracovných miest, a tiež začleňovanie rôznych ohrozených skupín obyvateľstva. Pomocou rozširovania výroby a spracovania, skladovania, distribúcie rôznych produktov, inováciou rastlinnej produkcie, zavádzaním nových plodín a produktov a výrobkov na trh sa podporí konkurencieschopnosť, zavádzanie inovácií a tiež vytváranie nielen sezónnych, ale trvalých pracovných miest. V rámci špecifického cieľa 1.2 budú podporené investície do majetku týkajúce sa odbytu a spracovania poľnohospodárskej produkcie v súvislosti so zavádzaním výroby nových ako aj tradičných produktov, a v súvislosti s podporou budovania malých odbytových miest pre odbyt poľnohospodárskej produkcie a produktov spracovania poľnohospodárskej prvovýroby.

Kvalita života úzko súvisí s miestnym ekonomickým rozvojom, ako aj so zastavením odlivu obyvateľstva z vidieka. Pre jej zvýšenie je potrebná kvalitná infraštruktúra a dostupnosť miestnych služieb pre obyvateľov. Keďže nevyhovujúca a nerozvinutá infraštruktúra je jednou z bariér rozvoja územia, stratégia sa zameriame aj na jej skvalitnenie.

- **Začleňovanie zraniteľných skupín obyvateľstva v konkrétnych opatreniach a špecifických cieľoch stratégie**

Priority a opatrenia stratégie vychádzajú z identifikovaných potrieb a problémov v území a umožňujú zapojenie sa všetkých obyvateľov územia, vrátane zraniteľných skupín obyvateľstva.

V rámci priority 1, Podporou existujúcich podnikateľov v poľnohospodárstve, lesníctve, cestovnom ruchu, priemysle a službách sa vytvoria pracovné miesta aj pre dlhodobo nezamestnaných, absolventov škôl a mladých nezamestnaných ako aj iných skupín

znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie vrátane zástupcov z rómskej komunity. Možnosť uchádzať sa o finančné prostriedky na začatie podnikateľskej činnosti umožní samozamestnanie vyššie uvedených skupín. Malí a mladí poľnohospodári na svojich farmách môžu poskytnúť pre školy, a deti aj z rómskej komunity prepojenie vzdelávania s tzv. zážitkovým hospodárstvom.

V rámci priority 2, pri projektoch investícií do základnej infraštruktúry v území bude uplatňovaný sociálny aspekt pri výbere dodávateľov s dôrazom na pracovné zapojenie zraniteľných skupín obyvateľstva. Oprava a dobudovanie chodníkov a zastávok zároveň uľahčí a umožní, aby sa presuny starších, či pohybovo obmedzených obyvateľov stali bezpečnejšími a jednoduchšími. Výstupy projektov na zabezpečenie kvalitných sociálnych služieb budú slúžiť najmä znevýhodneným skupinám obyvateľov – starší občania, rómska menšina a pod. (stacionár pre starších občanov, komunitné centrum).

V rámci priority 3, sa jedná o podporu projektov spolupráce a aktivizácie občanov, posilnenie komunitného života a to vrátane zraniteľných skupín obyvateľstva. Vynovené priestory kultúrnych domov budú môcť využívať rôzne záujmové organizácie v obciach. Budovanie a oprava športovísk, ihrísk a ich následné využívanie na rôzne aktivity, sa taktiež môže stať príležitosťou pre zapojenie sa rôznych skupín obyvateľstva, prekonávaniu predsudkov a budovaniu tolerancie.

• Prínosy na podporu znevýhodnených/marginalizovaných skupín

Priority a opatrenia stratégie vychádzajú z identifikovaných potrieb a problémov v území a umožňujú zapojenie sa všetkých obyvateľov územia, vrátane zraniteľných skupín obyvateľstva.

V rámci priority 1, Podporou existujúcich podnikateľov v poľnohospodárstve, lesníctve, cestovnom ruchu, priemysle a službách sa vytvoria pracovné miesta aj pre dlhodobo nezamestnaných, absolventov škôl a mladých nezamestnaných ako aj iných skupín znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie vrátane zástupcov z rómskej komunity. Možnosť uchádzať sa o finančné prostriedky na začatie podnikateľskej činnosti umožní samozamestnanie vyššie uvedených skupín. Malí a mladí poľnohospodári na svojich farmách môžu poskytnúť pre školy, a deti aj z rómskej komunity prepojenie vzdelávania s tzv. zážitkovým hospodárstvom.

V rámci priority 2, pri projektoch investícií do základnej infraštruktúry v území bude uplatňovaný sociálny aspekt pri výbere dodávateľov s dôrazom na pracovné zapojenie

zraniteľných skupín obyvateľstva. Oprava a dobudovanie chodníkov a zastávok zároveň uľahčí a umožní, aby sa presuny starších, či pohybovo obmedzených obyvateľov stali bezpečnejšími a jednoduchšími. Výstupy projektov na zabezpečenie kvalitných sociálnych služieb budú slúžiť najmä znevýhodneným skupinám obyvateľov – starší občania, rómska menšina a pod. (stacionár pre starších občanov, komunitné centrum).

V rámci priority 3, sa jedná o podporu projektov spolupráce a aktivizácie občanov, posilnenie komunitného života a to vrátane zraniteľných skupín obyvateľstva. Vynovené priestory kultúrnych domov budú môcť využívať rôzne záujmové organizácie v obciach. Budovanie a oprava športovísk, ihrísk a ich následné využívanie na rôzne aktivity, sa taktiež môže stať príležitosťou pre zapojenie sa rôznych skupín obyvateľstva, prekonávaniu predsudkov a budovaniu tolerancie.

- **Princípy ochrany a zlepšenia životného prostredia**

Prístup LEADER kladie dôraz na zdravé životné prostredie s komplexnou ochranou zložiek životného prostredia a so zreteľom na podporu a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Špeciálna pozornosť je venovaná súladu ekonomického rozvoja s ochranou životného prostredia. Pre územie MAS Zemplín pod Vihorlatom je charakteristické prevažujúce extenzívne poľnohospodárstvo, ktoré má významne nízky vplyv na znečistení vôd, nízka intenzita hospodárenia šetrná životnému prostrediu (nízka intenzita živočíšnej výroby), väčší podiel území s prírodnou hodnotou v severnej časti územia. Avšak na druhej strane dochádza k zarastaniu TTP náletmi drevín a trvalých burín, je tu nedostatočná obnova lesa, nízka úroveň investícií do ochrany pred povodňami, značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti v pôdohospodárstve.

Zmena klímy patrí k naliehavým environmentálnym problémom. Dochádza k poškodzovaniu biotopov povodňami, resp. suchom (deficit zrážok v hlavnom vegetačnom období, nedostatok vody na zavlažovanie, lokálne povodne, devastácia pôdy, znečistenie pitnej vody a i.), dochádza k zvýšeniu strát v rastlinnej výrobe vplyvom zhoršenia klimatických podmienok a náhlych výkyvov počasia (sucho, prudké búrky, krupobitie), zvýšeniu výrobných nákladov bez adekvátneho nárastu predajnej ceny, resp. množstva alebo kvality produkcie. Na tieto zmeny reaguje aj samotná stratégia MAS Zemplín pod Vihorlatom cez navrhované aktivity, ktoré zároveň sekundárne prispievajú k cieľom v oblasti klimatickej zmeny. V rámci špecifického cieľa 1.1, opatrenia 1.1.1 sú navrhované investície do zlepšenia efektívnosti závlahových systémov, investície do zlepšenia využitia odpadov v poľnohospodárstve, investície do zníženia záťaže na

životné prostredie vrátane technológií v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie, investície do tvorby a využitia OZE, investície na založenie porastov rýchlo rastúcich drevín na poľnohospodárskej pôde, investície spojené s využitím biomasy z odpadu vzniknutého primárne zo živočíšnej výroby. V rámci opatrení 1.1.4 a 1.1.5 sú plánované aktivity, ktoré prispievajú k lepšej starostlivosti a obnove lesov, k zlepšeniu postupov obhospodarovania lesa a k protipožiarnej ochrane lesov.

V rámci špecifického cieľa 2.1, opatrenie 2.1.1, ktoré obsahuje aktivity zamerané na budovanie a rekonštrukcia verejných kanalizácií a ČOV, budovanie verejných vodovodov, zlepšenie hospodárenia s odpadmi sa výrazne prispeje k ochrane a zlepšeniu životného prostredia územia MAS Zemplín pod Vihorlatom. V rámci tejto priority je definovaná aj aktivita odstraňovanie nelegálnych skládok. V rámci riešenie dopravnej infraštruktúry sa kladie sa dôraz na udržateľné formy dopravy – cyklistickú dopravu, hromadnú dopravu.

Aktivity spojené s cestovným ruchom (vidieckym turizmom, agroturistika) sú z veľkej časti zamerané na prírodné hodnoty, ktoré sa budú využívať udržateľným spôsobom.

Navrhované aktivity v stratégii prispievajú k účinnejšej ochrane pôd pred degradáciou, k zníženiu emisií oxidu dusného a metánu z poľnohospodárstva, k nárastu produkcie biomasy a ostatných OZE z poľnohospodárstva a lesníctva, k lepšej ochrane vodných zdrojov pred znečisťovaním z poľnohospodárstva, zvýšeniu zadržiavania vody v krajine a ochrane pred lokálnymi záplavami.

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

V strategickej časti predkladanej stratégie sú navrhnuté opatrenia tak, aby napomáhali napĺňaniu špecifických cieľov Prioritnej osi 5 programu IROP a vo vzťahu k samotnej stratégii a k jej špecifickým cieľom pôsobili doplnkovo resp. synergicky.

Predpoklady pre udržanie zamestnanosti na vidieku spočívajú v zmiernení doterajšieho trendu znižovania počtu pracovných príležitostí v poľnohospodárskej prvovýrobe, avšak pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná aj diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry.

Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií bude podporené na území MAS Zemplín pod Vihorlatom opatreniami zameranými na podporu zakladania nových a podporou existujúcich mikropodnikov a malých podnikov v rámci špecifického cieľa 1.4. Ide o podporu aktivít ako obstarávanie hmotného majetku za účelom tvorby pracovných miest,

stavebnotechnické úpravy budov spojené s obstarávaním technológie s cieľom poskytovania aj nových služieb. Aktivity zamerané na podporu spolupráce medzi podnikateľskými subjektami na území MAS Zemplín pod Vihorlatom budú taktiež podporené.

Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach bude naplnené v rámci stratégie cez prioritu 2, ktorej cieľom je zvýšenie kvality života na území MAS. Vybavenosť obcí, poskytovanie kvalitných a atraktívnych služieb je nevyhnutné pre pozitívny obraz celého územia. Atraktívne prostredie a jeho kvalita má významný vplyv na vytváranie rázu a charakteru celého územia a práve preto sú opatrenia stratégie zamerané aj na túto oblasť. Budovaním komunitných centier, zabezpečením kvalitných komunitných a terénnych sociálnych služieb sa vytvorí prostredie, ktoré napomôže integrácii a podpore rôznorodých zraniteľných skupín obyvateľstva, čím dochádza k prepojeniu jednotlivých cieľov stratégie a synergickému efektu. Modernizáciou a zatraktívnením rôznych učební na školách sa podporí vzdelávanie v oblastiach, ktoré napomôže rozvoju zručností, schopností ale aj záujmu žiakov o dané územie (ekologické formy pestovania, tradičné remeslá, a pod.).

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.4.1 Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Stratégia Európa 2020 - je stratégiou EÚ, ktorá má počas nasledujúceho desaťročia zabezpečiť hospodársky rast. EÚ má záujem vybudovať inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo. EÚ stanovila päť cieľov týkajúcich sa zamestnanosti, inovácií, vzdelania, sociálneho začlenenia a oblasti klímy a energetiky, ktoré by sa mali splniť do roku 2020.

Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť - podunajská oblasť je funkčná oblasť vymedzená povodím rieky Dunaj. Orgány spolupráce ako Dunajská komisia a Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja sa zaoberajú riešením špecifických otázok. Táto stratégia daný prístup rozširuje v záujme integrovaného riešenia priorit.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja 2016 – 2022 - spolu s Územným plánom veľkého územného celku Košický kraj, sú základnými a kľúčovými dokumentmi pre riadenie samosprávy v oblasti regionálneho rozvoja. Vychádza z poznania aktuálnej situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v Košickom kraji.

Regionálna integrovaná územná stratégia (RIÚS) Košického kraja na roky 2014 – 2020 – v programovom období 2014-2020 je v IROP po prvý raz aplikovaný integrovaný prístup prostredníctvom Regionálnych integrovaných územných stratégií. RIÚS je tak východiskovým implementačným dokumentom pre realizáciu IROP. Zároveň RIÚS predstavuje záväzný akčný plán konkrétnych plánovaných aktivít IROP v Košickom kraji, definujúci konkrétne plánované opatrenia s dôrazom na integrovaný prístup pre rozvoj územia.

Stratégia rozvoja mikroregiónu Koromľa 2010-2016 (2020) – plánovací dokument na obdobie desiatich rokov je jedným z nástrojov riadenia rozvoja na úrovni mikroregiónu v súlade s PHSR obcí mikroregiónu a v súlade s PHSR KSK. Územie mikroregiónu Koromľa zahŕňa 12 obcí z územia MAS Zemplín pod Vihorlatom. V dokumente je formulované smerovanie mikroregiónu a v rámci 4 priorít sú stanovené ciele a opatrenia mikroregiónu spolu so súborom projektových zámerov.

Stratégia rozvoja mikroregiónu Borolo 2010-2016 (2020) – plánovací dokument na obdobie desiatich rokov je jedným z nástrojov riadenia rozvoja na úrovni mikroregiónu v súlade s PHSR obcí mikroregiónu a v súlade s PHSR KSK. Územie mikroregiónu Borolo zahŕňa 11 obcí z územia MAS Zemplín pod Vihorlatom. V dokumente je formulované smerovanie mikroregiónu a v rámci 4 priorít sú stanovené ciele a opatrenia mikroregiónu spolu so súborom projektových zámerov.

7.4.2 Synergie a komplementarita

Stratégia Európa 2020 - Stratégia CLLD je v súlade s nasledujúcimi cieľmi stratégie Európa 2020:

- Inteligentný rast: vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii (Rast sektoru služieb pre oblasť kúpeľníctva, turizmu a podnikania na vidieku)
- Udržateľný rast: podporovanie ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje
- Inkluzívny rast: podporovanie hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť (Rozvoj multifunkčného pôdohospodárstva, Podpora rozvoja sociálneho kapitálu v pôdohospodárstve a na vidieku, Regenerácia vidieckych sídiel)

Stratégia Európskej únie pre podunajskú oblasť - Stratégia CLLD prispieva k napĺňaniu týchto pilierov Dunajskej stratégie:

- Prepojenie podunajskej oblasti (podporovať kultúru a cestovný ruch, kontakty medzi ľuďmi)
- Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti (obnoviť a udržať kvalitu vôd, chrániť biodiverzitu, krajinu a kvalitu ovzdušia a pôd)
- Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti (podporovať konkurencieschopnosť podnikov vrátane rozvoja zoskupení, investovať do ľudí a zručností)

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja 2016 – 2022 - stratégia je v synergii najmä so:

- Strategickým cieľom č.2 Posilňovanie regionálnej identity cestou rozvoja vidieka, Špecifickým cieľom 2.1. Tvorba nových pracovných miest podporou vzniku miestnych distribučných a spracovateľských sietí.
- Významný efekt sa môže dosiahnuť a z hľadiska Strategického cieľa č.3 Posilňovanie regionálnej identity hľadaním alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorá bola z trhu práce vytlačená - Špecifického cieľa 3.1 Podpora rozvoja komunitného spôsobu života.

Ďalšie ciele PHSR, ku ktorým prispieva stratégia:

- Strategický cieľ č. 4 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja občianskej spoločnosti, Špecifický cieľ č. 4.2 podpora zvyšovania občianskej participácie podporou združovania obyvateľov a vzniku záujmových skupín
- Strategický cieľ č. 5 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv, Špecifický cieľ č. 5.1 skvalitňovanie poskytovania sociálnych služieb; Špecifický cieľ č. 5.3 skvalitnenie systému vzdelávania
- Strategický cieľ č.7 Posilňovanie regionálnej identity rozvojom kultúrneho dedičstva, Špecifický cieľ č. 7.1 zachovanie kultúrneho dedičstva
- Strategický cieľ č. 8 Posilňovanie regionálnej identity cestou ochrany prírodného dedičstva a zvyšovania kvality života obyvateľov; Špecifický cieľ č. 8.1 budovanie technickej a sociálnej infraštruktúry; Špecifický cieľ č. 8.2 zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd; Špecifický cieľ č. 8.3 zvýšenie kvality ovzdušia, vrátane využívania; obnoviteľných zdrojov energie; Špecifický cieľ č. 8.4 zvýšenie objemu materiálového zhodnocovania odpadov; Špecifický cieľ č. 8.5 uchovanie a zveľádovanie prírodného dedičstva

Regionálna integrovaná územná stratégia Košického kraja na roky 2014 – 2020

- Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

- Špecifický cieľ č. 2.1.1. Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni
- Špecifický cieľ č. 2.2.1. Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl
- Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie
 - Špecifický cieľ č. 4.2.1. Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie.

7.5 Popis multiplikačných efektov

Opatrenia realizované v rámci stratégie CLLD prostredníctvom integrovaného prístupu budú mať na miestny rozvoj významný multiplikačný efekt, ktorý mobilizuje verejné aj súkromné zdroje a prispieva k prehĺbeniu spolupráce medzi subjektmi verejnej správy navzájom a verejnou správou a podnikateľským a neziskovým sektorom a občanmi (verejnosťou).

Multiplikačný efekt predstavuje šírenie výsledkov a výstupov stratégie CLLD ako aj jej nepriamych vplyvov na socio-ekonomické prostredie územia MAS Zemplín pod Vihorlatom vrátane pozitívnych externalít realizácie jednotlivých opatrení stratégie.

Šírenie výsledkov a výstupov implementácie stratégie CLLD sa bude realizovať prostredníctvom rôznych komunikačných kanálov len čo budú prvé výsledky implementácie stratégie dostupné.

Verejné finančné prostriedky môžu okrem naplnenia cieľa na ktorý sú určené prinášať aj ďalšie priame a nepriame vplyvy na rozvoj územia MAS Zemplín pod Vihorlatom.

Priame vplyvy na rozvoj územia sú:

- Podpora domácej produkcie (priorita 1)
- Posilnenie ekonomickej životaschopnosti malých a stredných podnikov (priorita 1)
- Zvýšenie kvality života na území MAS Zemplín pod Vihorlatom prostredníctvom investícií do infraštruktúry (priorita 2)
- Aktivizovanie miestnych partnerstiev (priorita 3)
- Podpora spolupráce dvoch a viacerých podnikateľských subjektov, ktorá môže vyvolávať nové investície, ktorých multiplikačným efektom bude tvorba pracovných miest (priorita 1)

Nepriame vplyvy a rozvoj územia sú:

- Hospodársky rozvoj v území MAS Zemplín pod Vihorlatom
- Podpora rozvoja miestnych komunít
- Vytváranie sietí ako prostriedku na prenos osvedčených postupov spolupráce medzi ľuďmi a projektami
- Podpora sociálneho začleňovania a zmierňovania chudoby.

Hodnotenie multiplikačných efektov bude súčasťou procesov monitoringu a hodnotenia implementácie Stratégie CLLD, ktoré sú detailne popísané v kapitole 5.3.1.

Zoznam príloh

Príloha č. 1 - Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS

Príloha č. 2 - Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS

Príloha č. 3 - Mapa územia MAS

Príloha č. 4 - Zoznam členov MAS podľa sektorov (vrátane obcí)

Príloha č. 5 – Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva

Príloha č. 5.1 Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD:

Vzor otázok štruktúrovaného rozhovoru so starostami obcí

Vzor dotazníka – prieskum projektových zámerov súkromného a verejného sektora

Prezenčné listiny, zápisnice a fotodokumentácia z pracovných stretnutí, zasadnutí Výkonného výboru a Valného zhromaždenia (CD nosič)

Príloha č. 6 – Zoznam zdrojov analýzy a vstupných dokumentov

Príloha č. 6.1 - Dostupné finančné zdroje, rozpočet a majetok obcí za rok 2014
Príloha č. 6.2 – Analýza problémov (strom príčin)

Príloha č. 6.3 - Grafické znázornenie strategického rámca

Príloha č. 7 – Organizačná štruktúra MAS

Príloha č. 8 – Personálna matica MAS CLLD

Príloha č. 9 – Stanovy MAS